

Művészet és Gondolat

KALLIGRAM

■ 2023 · JÚNIUS ■

XXXII. ÉVFOLYAM, 2023. JÚNIUS

T A R T A L O M

- 3–5 **KALI ÁGNES** _____ ■
Megvakult angyalok (részletek) (versek)
3 Vadlónak nincs helye
4 You do not do, you do not do
5 A helyeken, amiket elhagysz
- 6 **ÁDÁM GERGŐ** _____ ■
Roncsolás nélkül (regényrészlet)
- 12–13 **HARTAY CSABA** _____ ■
12 Magamhoz (versek)
13 Sötétzöld
- 14–18 **HIDI BOGLÁRKA** _____ ■
14 Irritáció (kisprózák)
15 mindenkinek megvan a maga jobbkeze
17 Kirakó
- 19–20 **KATONA ÁGOTA** _____ ■
19 Újhús (versek)
20 Giorgione vihart támaszt
20 Hóráskönyv, negyedév
- 21 **SZEMETHY ORSI** _____ ■
Veszett fejsze nyele (regényrészlet)
- 52–53 **NAGY TÍMEA** _____ ■
52 A szív felé (versek)
53 Helyzetjelentés
53 Testvérség
- 54 **SZÁSZI ZOLTÁN** _____ ■
Erika, Erika... (regényrészlet)
- 58 **GYURÁSZ MARIANNA** _____ ■
Fázisok (vers)

- 60 **TÖRÖK ÁBEL** ■
a tengeristen szürke lova (kispróza)
- 64 **BÁN ZOLTÁN ANDRÁS** ■
Használati utasítás öngyilkosoknak (regényrészlet)
- 73 **GÉCZI JÁNOS** ■
És akkor... (vers)
- 74 **LACKFI JÁNOS** ■
Van neked anyád? (részlet *Rocky* című regényéből)
- 79 **PEREMICZKY SZILVIA** ■
A vágódás Jehuda Halevi és Jaufre Rudel költészetében (tanulmány)
- 88 **PASTOREK VERONIKA** ■
A völgyben nincs gravitáció (kritika)
(Gyurász Marianna: *Már nem a mi völgyünk*)
- 90 **NYERGES CSABA** ■
„S hogy ki jogosult megmondani, ki a férfi, ki a nő?” (kritika)
(Vay Blanka: *Saját ketrec*)
- 94 **MURZSA TÍMEA** ■
Szabadság, szerelem, kitelepítés (kritika)
(Visky András: *Kitelepítés*)

KALLIGRAM
Művészet és Gondolat

FŐSZERKESZTŐ: Mészáros Sándor
ms.kalligram@gmail.com

SZERKESZTŐK:

Ágoston Attila (koordinátor)

oz.kalligram@gmail.com

Száz Pál

palika.100@gmail.com

Szilágyi Zsófia

szilagyi73@gmail.com

Tóth-Czifra Júlia

toth.czifra.julia@gmail.com

Oláh Péter

olah.peter.kalligram@gmail.com

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Hrapka Tibor

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:

Grendel Lajos †

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Földényi F. László,

Keserű József,

Márton László,

Németh Zoltán,

Hizsnyai Zoltán,

Rédey Zoltán

Szerkesztőség:

KALLIGRAM, spol. s r. o.

Staromestská 6/D

P. O. Box: 223

SK-810 00 Bratislava 1

Tel.: 00421/ 2 54415028

FELELŐS KIADÓ: Mészáros Sándor

Szlovákiai megrendelések:

oz.kalligram@gmail.com, valamint

a Szlovák Posta alábbi címén: Slovenská

pošta, a. s.; Stredisko predplatného tlače;

Uzbecká 4; P. O. Box 164; 820 14 Bratislava

214; e-mail: predplatne@slposta.sk

Magyarországi elérhetőség:

ms.kalligram@gmail.com

Támogatóink:

Kisebbségi Kulturális Alap

(Realizované s finančnou podporou

Fondu na podporu kultúry národnostných

menšín)

Nemzeti Kulturális Alap

**KULT
MINOR**

Kiadja a Kalligram Polgári
Társulás/OZ Kalligram, Hlavná
/ Fő utca 37/19, SK-929 01

Dunajská Streda / Dunaszerdahely

[ICO:42291810] és a Pesti Kalligram

Kft., 1094 Budapest, Tűzoltó u. 8. sz.

fél em. 2. Adószám: 12241273-2-43

Nyomda / Tlačiareň: Colortoys Bt., Győr.

Példányszám/Náklad : 500 db/ks

Ára / Cena: 700 Ft/ 3 EUR.

Magyarországon terjeszti

a Relay Hírlapkereskedelmi Rt.

és a regionális részvénnytársaságok.

EV 358/08 ISSN 1335-1826

Havilap, megjelenik az adott hónap

10. napjáig.

www.kalligramoz.eu

Megvakult angyalok

(részletek)

Vadlónak nincs helye

Menekülő útvonalaidat lezárták
Magadra hagytak a visszafordíthatatlan éjszakában.

A telet épphogy elviselted.
Éppenhogy elmúltak fuldoklásaid,
Drágakővé dermedt szemeidbe épp visszatért az élet.
Nem kapkodsz senki után, nem is kapaszkodsz,
A gerincedbe költözött holdba szeretsz bele.
És csendben élsz, nagy csendben, szünetekkel.
Egy vadlónak nincs helye a versenylovak között.

Van valami, amit mégsem értesz,
Hogy furcsamód nem vagy teljesen egyedül
Valaki kezet nyújt egy márványfal túloldalán,
Aztán ügetni kezd és tengerkéék szemei között
A halál kivirágzik.

You do not do, you do not do

*„Féltékeny vagyok mindenkire, aki mélyebben gondolkodik,
jobban ír, jobban rajzol, jobban síel, jobban néz ki, jobban
szeret, jobban siet élni, mint én”*

Sylvia Plath Naplók 1950 szeptember

Nem akarok olyan verseket írni, mint Sylvia Plath,
nem akarok náci apákat,
nem akarom náci apákkal elbeszélni az elhallgatott,
megtörtént genocídiumokat
és nem akarok szerelmeket sem,
amik szájamból a nyálat kiszívják
de nem nevetnek, ha kacagás közben szájamból csöppen ki.

Muszáj verseket írnok minden ciklusom első napján,
megírni az elveszetteket,
a pszichiátrián töltött óráit,
Vanja vérző karját,
az afteren megvert Brúnót, aki széttépte Raphael ruháját,
és ordította, hogy ne hagyjatok itt,
megírni azt, hogy én ott akartam, elmenni Raphaellel,
de a taxi nem jött időben,
időbe telt, amíg rájöttem, hogy akkor engem ott elraboltak,
és amikor órákkal később egy lelakott panel tükkrében magammal szembenéztem
egy olcsó focista mezben, megtöröltem az orromat és nem éreztem semmit.

Muszáj verseket írnok a mentési kísérleteimről
amitől senkinek nem lett jobb, csak én örültem meg.

Olyan verseket akarok írni, mint Sylvia Plath,
mert értem az óceán partján felejtett gyermeket,
az imákat Poszeidonhoz,
a férfi isteneket,
értem a gázt, a búrát,
elmaszatolt rúzszt,
apakiáltást.

Foto: Horváth Mihály

A helyeken, amiket elhagysz

Vörös zászlókkal rohannak utcára a férfiak,
felrobbantják magukat sötétedés után.
Az égen madarak harcolnak bűvóhelyekért.
A nők nem néznek francia filmeket,
és nem divatból hordanak napszemüveget.
Kertedben a rózsák nem vedlenek, sorra száradnak el,
hajnalban elásod a szirmokat, estig kikaparod őket.
A helyeket, amiket elhagysz benővi a máriavirág,
a fotonok utat tévesztenek légzésed ritmusától.

Kali Ágnes, átutazóban. Első kötete: *Ópia* (2018, FISZ) A *Megvakult angyalok* címet viselő második kötete 2023 májusában jelent meg a Kalligram kiadónál.

Roncsolás nélkül

A Budapest–Belgrád-vasútvonal tyúkszeme Tabdi. Állomása egyetlen padból áll, amit körbeölelnek az egymásba karoló éterek és kőrisek. Kevesen járnak az odavezető tözezes földúton, a fák közé pedig nem érdemes bemenni. Még a végén olyasmibe lép az ember, ami egy életre a bakancsába ragad.

Lakatos itt nőtt fel, és itt vállalt munkát. Mondták róla, hogy takarékon ég, de azért nem villával ette a levest, és szőrös ujjai finom ruganyossággal mozogtak, ami biztos állást jelentett számára a nevével megegyező szakmában. Kilencvennyolcban egyedül ünnepelte harmincnegyedik születésnapját. Hétköznapi este volt. A TexTan Söröző kerthelyiségében nézte a tavacska vizét. A vécék folyton eldugultak, mindenki a pókhálós, bűzös kerti budit használta. Aztán a tóban lögyöbölték át a kezüket. A víz felől békák kuruttyoltak, a kapu irányából tücskök ciripeltek. A kocsibehajtó néhány éve készült el, de a friss betont rögtön összejárákálta valamelyik részeg vendég. Persze a hibát nem javították ki. A befelé haladó lábnyomokba azt írták: *gyűvök*, a kifelébe: *megyek*.

Lakatos rágyújtott, és csendesen szopogatta az Aranyháromszög valamelyik dohos pincészetének borát. Két csomag ropit vett hozzá, most bontotta fel a másodikat. Zorán, a pultos őt leste.

Éjfélkor Lakatos felállt a rogyant kerti székből. Elnyomta az utolsó cigijét. A belőle lakmározó szúnyogok harapásait már rég nem érezte. A térde megbicsaklott, majdnem visszaroskadt a székbe, de sikerült megkapaszkodnia az asztalban.

– Erős buli volt – mondta fennhangon Zorán.

Záróra volt. Bent már lekapcsolta a villanyt, csak az udvari fények égtek. Kint álldogált négy haverjával.

– Figyelj, én már annak örülök, hogy a harmincharmadik életévemet jobban zárom, mint Jézus – felelte Lakatos, és intett.

– És az ajándékok?

– Ajándék? – kérdezett vissza Lakatos tompán.

– Gyere – mondta Zorán, kinyitotta a kocsmajtót, és mindannyian bementek.

Zorán felkapcsolta a benti villanyt. A túl erős fény hirtelen öntötte el a helyiséget, Lakatos a szeme elé kapta a kezét.

– Tudod, mi a szabály, fiam. A fegyvereimhez, de még a vitrinhez sem nyúl senki. – Íratlan szabály volt, de Zorán elég vállat ficamított ki ahhoz, hogy mindenki betartsa.

Lakatos szeme hozzászokott a fényhez. A pult felett lógó kecskekoponya egyik szarva hiányzott, ezért csak Egyszarvúnak hívták. Körben pókhálós ablakok, madárszaros párkánnyal. A csapos a vitrinnél egy Nagant revolvert tartott a kezében. Az üveg mögött lőszer és üres hüvelyek is heverték szép számmal. Zorán egy töltényt tett az orosz katonai lőfegyver dobtárába. Állítólag ezekkel a fegyverekkel tért vissza valamelyik felmenője a Don-kanyarból.

– Meg akarod fogni?

Lakatos mögött halkán kattant a zár. Ha meg is hallotta, nem törődött vele. Képtelen volt levenni a szemét a régi, kopott fegyverről.

– Miért töltöd... – inkább motyogta, mint mondta, és mielőtt befejezhette volna, négyen ragadták meg, és ültették egy asztalhoz.

– Segítség! – ordította. – Valaki! Segítség!

Egy izzadt tenyér a szájára is jutott. Ilyentájt ugyan senki nem járt a környéken, de nem akarták az óbégatását hallgatni. Zorán velük szemközt foglalt helyet. A hétlöve-tű fegyvert az asztalra tette, és átcsúsztatta Lakatoshoz. Zorán egyik haverja felkapta, Lakatos kezébe szorította, és Zoránra szegezte. Még a kakast is felhúzta neki, amitől a tár fordult egyet, és kissé előreugrott.

– Te kezdesz.

Lakatos rángatózott, nyöszörgött, de képtelen volt szabadulni. Aztán a kéz, ami markában tartotta a revolvert, segített. Együtt húzták meg a ravaszt. *Katt.*

Zorán felnevetett, Lakatos elbőgte magát. A fegyver visszakerült Zoránhoz. Az egyik lámpa zizegett és villogott, már hetek óta, de csak nem bírt kiégni.

– Most én jövök – Zorán Lakatosra szegezte a fegyvert, aztán meggondolta magát. Felállt, közelebb lépett, lefajta a férfi szájára tapasztott kezét, és ledugta a fegyvercsövet a torkán.

Zorán szeme lilán villant. *Katt.*

Kirántotta Lakatos szájából a fegyvert, és az asztalra dobta. Visszaült a székébe. Hátadólt és várt. A revolver visszakerült Lakatos kezébe, és felhúzták a kakast. A mögötte álló férfi undorodva kiáltott fel.

– Bazmeg, ez idehugyozott. A pisájában állok!

A máskor olyan harsány férfiak egyike sem nevetett. Lakatos nem vette észre, hogy eggyel kevesebben fogják, azzal pedig végképp nem törődött, mit csinál az az egy. Aztán még egy kéz engedett, és még egy. Végül már egyedül tartotta a fegyvert. A félelem lassan elpárolgott belőle. Zorán ekkor üvöltött föl.

– Tudod te, hány éves a lányom?!

Lakatosnak vér tódult a fejébe. Az orrában érezte az illatot. A keze illatát, miután kihúzta a kislány bugyijából. Vele is megszagoltatta, de ő csak sírt tovább. Nem törődött vele. A fák között erősnek, legyőzhetetlennek érezte magát. A belsőjét csiklandozta valami ragadós melegség.

Sípolt a füle. *Katt.*

Zorán tovább ordított.

– Az én kislányom!

Katt, katt, katt, katt.

Zorán felállt. Lakatos értetlenül meredt a fegyverre. Ügyetlenül kinyitotta a dobot, és kihúzta a töltényt. Üres hüvely volt.

A pislákoló villanykörteben elpattant az izzószál.

– Felvettem – mondta valaki a háttérből remegő hangon, majd megköszöri a torkát.

Lakatos odanézett. Az egyik férfi kamerát tartott a kezében. Éppen akkor kapcsolta ki. Lakatos ekkor értette meg, hogy belőle jön a bűz. Mind a négynek izzadt volt a marka, a ruháján jól látszott, hol fogták. Ők is félnek – futott át az agyán.

Zorán felállt, odalépett hozzá, kitépte a kezéből a fegyvert, és az övébe dugta.

– Elköltözöl, jó messzire. Holnap. Ha nem... – teljes erőből gyomorszájon öklözte. Lakatos az asztalra görnyedt, harákoló hang szakadt ki a torkából. – És ha a rendőrköz mennél... – nem folytatta, csak a kamerára mutatott. – Csak arról van felvétel, hogy megpróbálsz lelőni. Na, takarodj a picsába!

A négy férfi talpra állította Lakatost, kinyitották neki az ajtót, és a kapu felé lódították. Egyikük még seggbe is rúgta. Lakatos végigbotladozott a kocsibehajtó lábnyomain.

Akik ott éltek, váltig állították, hogy igaz. Szinte mindannyian középgyenge, öt hengeres csapos cilinderzárát és ósdi, fogazott acélkulcsot használtak. Reggel bezárták lakásuk ajtaját, elmentek dolgozni, és mire hazaértek, valami *mintha* megváltozott volna. A lépcsőházba csak a kétezer-tíz évek elején szereltetett kamerarendszert a közös képviselő, de az olcsóbbik fajtából, ami nem rögzítette a felvételeket, riasztója és négy fordulattal nyitható lamellás zára pedig csak az I6A lakójának volt, így minden meggyőződés bizonyíték nélkül maradt.

Lakatos jót mulatott ezen. Huszonharmadik éve élt a Szigony utcai tömbben. Egy V és egy I betűt szerelt az ajtaja bal felső sarkába, jelezvén, hogy övé az ötvenegyes számú. A bejárat ettől úgy festett, mintha valaki azt akarta volna odaírni hatalmas fémbetűkkel, VIGYÁZAT, de elunta. Számítógépe sosem volt, de nem is érdekelte az internet. A rádió, illetve a kábeltévé X-akták–South Park–M1 Híradó háromszöge tökéletesen kielégítette az igényeit. Minden reggel a gangon kortyolgatta a gőzölgő kávét, hallgatta a szomszédokat, nyájasan beszélgetett velük, kérdezgette őket, memorizálta a napi rutinjukat. Szörnyen idegesítette ez a kedélyeskedés, de muszáj volt jóban lennie az emberekkel, hogy később feljegyezhesse, ki mikor nincs otthon, mikor a legnagyobb a csend a körfolyosókon. Ennek a logisztikája éppen olyan volt, mint a zárnyitás: az ember előbb kislábálja, mikor ültethető le egy csap, és ha az összes csap eltűnik, nyílik az ajtó. Lakatos csak egy emberrel kivételezett: I6A-val, aki egyedül bérelte a lakást. A többiekre ugyanaz a sors várt. Nem csupán beszéltette őket, de időről időre kölcsönként valami apróságot. A legtöbb ajtót pár perc alatt ki tudta nyitni. Ha valaki netán rajtakapta volna, hogy mások lakásában bókászik, hát azt mondja, nyitva találta az ajtót, ő meg csak visszahozta a hajszáritót, a csőgörényt vagy a hosszabbítót. A negyvenkettestől egy fejlámpát kapott, és már nagyon várta, hogy visszajuttassa.

Szeptember elsején kora reggel levitte a szemetet, aztán megnézte, jött-e levele. A lépcsők felé fordulva majdnem felkiáltott. Egy kislány nézte őt. Ötéves forma. Rózsaszín ruhát viselt, szőke haját bolyhos pink gumival fogta két copfba. Arca a fiatal Jennifer Anistonéra emlékeztetett.

– Szia! – nem is mondta, énekelte a kislány.

– Hát szia! – Felelte Lakatos, önkéntelenül a térdére támaszkodott, és szélesen elvi-gyorodott. A szíve még összevissza kalimpált, de már nem az ijedségtől. A lépcsőn ko-pogó léptekre fel sem figyelt. – Hát te ki vagy?

– Nem érti magát – mondta a kislány mögött felbukkanó férfi, az I6A lakója. – A lá-nyom a sziañ kívül nem tud magyarul.

Lakatos nem szólt többet, csak integetett a mellette elhaladó lánynak. Azt sem vet-te észre, hogy apjának a keze be volt kötve a nyakába, és a járásából ítélve pokoli fáj-dalmi lehettek.

A tömb napirendjében nagyon nehéz volt tökéletes holtidőt találni, mert I6A min-dig a legrosszabbkor bukkanat elő a lakásából, de most, hogy elment, végre megvolt az együttállás. Sztella sötét barackszínű szobájára gondolt.

Kétezer-huszonegy szeptember elseje olyan volt Lakatos számára, mintha születésnap-ja volna. Számításai szerint ezen a napon legalább egy órára kihalt lesz a tömb, így vég-re megint ellátogathat a negyvenkettes lakásba.

A két srác tavaly nyár végén költözött a szomszédba két covidhullám között. Egye-temi hallgatók, mindkettő jogra járt. Lakatos magában Bajusznak és Örnagynak ne-vezte őket. Előbbit a hegyesre pödört huszárbajuszáért, utóbbit a körbenyírt, felül hátrawaxolt tisztí frizurájáért. Meg aztán mindkettőnek István volt a keresztnéve, va-lahogy meg kellett különböztetni őket. Reggel hallotta, ahogy valaki zárja az ajtót, és elmegy. Tudta, csak Örnagy ugrik le a boltba, aztán visszajön majd, és csak utána tűnnek el hosszabb időre. Amíg várt, lefőzte a kávéját, és kiállt a nyitott körfolyosó-ra. A mellzsebébe tömött egy bontott csomag ropit, azt rácsálta a forró kávéhoz. Ne-gyedóra múlva jött vissza Örnagy egy teli vászonszatyorral:

– Szia, uram!

Lakatos megemelte a bögréjét. Nem esett nehezeére mosolyogni. A legtöbb lakó-val ellentétben ezt a két srácot tényleg kedvelte. Ezek ketten együtt nőttek fel, egy is-kolába jártak, egy padban ültek, ugyanarra a szakra felvételiztek, és most egy lakás-ban laktak. Lakatos mindig jót szórakozott a kihangosított, ostoba telefonbeszélgeté-seiken: *Most hol vagy? Itt, ahova megérkeztem. Jó, és mikor jössz? Legkésőbb előbb-utóbb.*

Örnagy belépett a lakásba, és már épp eltűnt Lakatos szeme elől, amikor felkiáltott.

– Fú, bazmeg, mi ez a szexszag? Már megint basztál levinni a szemetet?

– Miért nem vitted le te? Most voltál boltban.

– Oda nem viszem, onnan hozom a szemetet! A kezem meg tele van.

– De lefelé nem volt.

– Lefelé a faszom volt tele, hogy mindig nekem kell levinnem...

Az ötvenkettes ajtó becsukódott, Lakatos még egyszer elmosolyodott, és ő is ment a dolgára.

Jó néhány éve az egyik szomszéd neki adta a régi Alcatelét, amikor okostelefonra váltott. Lakatosnak csak kártyát kellett vennie hozzá. Rendszerint csak akkor használ-ta, ha felhívta a főnökét, hogy beteget jelentsen. Most is így tett.

Pár perccel később a bejárati ajtó előtt hallgatózott. Bajuszék nemsokára zörögtek a kulccsal, és végre elmentek.

Lakatos szíve egyre gyorsabban vert, alig kapott levegőt, rágta a száját, és mielőtt hozzálátott volna, kétszer is elment vizelni. Aztán egy kis műbőr toknyi munkaeszközt,

egy fejlámpát és egy pár gumikesztyűt tömött a zsebébe. Utóbbit Mulder ügynököktől tanulta. Tudta, hogy a zárnyitó pisztolyra nem lesz szüksége. A negyedik emeleti lakás ajtajában a csapok sorjásak, könnyen akadnak. Felhúzta a külön ilyen alkalmakra tartott tiszta cipőjét, hogy ne hagyjon nyomot a lakásban, és elindult.

Ahogy a lépcsőház, úgy a negyedik emelet folyosója is üres volt. Megállt a negyvenkettes ajtónál. Hallgatózott. Még egyszer szétnézett, közben felhúzta a gumikesztyűt, és rápróbált a kilincstre. Zárva. Elővette a kis műbőr tasakot. Kihúzott belőle egy feszítőkulcsot, amivel enyhe forgatónyomást gyakorolt a hengerzárra, és egy fogazott álkulcsot. Utóbbit bedugta a zárba, lenyomta és kirántotta. Ezt addig ismételte, amíg el nem tudta fordítani a zárat. Ötödjére sikerült. Nesztelenül belépett a lakásba, és becsukta az ajtót. Az előtér száraz, semleges levegőjétől még izgatottabb lett. Ezt a steril levegőt évente legfeljebb kétszer szívhatta magába. A falakat barackszínűre festették. Az étkezőben faasztal, fémszékek. A hűtőajtó tele volt mágnesekkel, az összehatás mégis rendezetten hatott. Tudta, ha benézne a frigóba, nagyjából ugyanannyi normál sört találni, mint menteset.

Hallgatózott kicsit, ellenőrizte a cipője talpát, majd a gyerekszobába ment. Az előtér falaival ellentétben a szobát élénk színűre festették. Odabent minden túl pedáns volt egy tizennégy éves kislányhoz képest. Az ablakot nyitva hagyták, így néha finom szellő lebegtette a függönyöket. Lakatos tudta, hogy Sztella a fiókos szekrényben, a fehérneműk alatt rejtegeti a naplóját. Kihúzta a fiókot, és kivett egy rózsaszín bugyit. A keze remegett. Sztella volt az a lány, akit fiatal felnőttként is hosszú szoknyában, garbóban képzel el. Szűziesen, visszafogottan. Ő volt a legcsodálatosabb mind közül. A többiek ezt nem értették meg. Nem is érthették. Az emberek elrontják egymást. A technológiával, az elfojtással, a szexszel. De Sztella nem ilyen volt. Ő ellenáll. Talán örökké. Őt nem rontják el.

Az orrához nyomta a bugyit, és nagy levegőt vett. Lenn tartotta. A térdé megbicsaklott. Leült a földre, reszketve sóhajtott. A hasában egyre erősödött a nyálkás bizsergés. Megint beleszagolt a fehérneműbe. Ahogy a saját kezének nyomódott az orra, azt képzelte, hogy a lány lábához feszül. Odadörgölte a száját. A másik kezével rámarkolt a farkára.

Hirtelen megállt. Nem akarta elkapkodni a dolgot. A bugyival a kezében, lüktető fejjel, merev farokkal felkelt, és előkereste a naplót. Ügyelt rá, hogy ne forgassa fel a fiókot. A könyvecskén nevetséges kis zár volt. Ehhez Lakatos gémkapcsot tartott magánál. Elővette, és néhány másodperc alatt kinyitotta a lakatot. Volt mit bepótolnia, de tudta, nem lesz elég idő, legfeljebb átlapozni. Leginkább az érdekelte, hogy Sztellának még mindig tetszik-e az a Levi nevű fiú. Eljátszott a gondolattal, hogy ír egy levelet a nevében, szerelmet vall Sztellának. Talán levelezhetne a lánnyal. Talán nem Leviként, persze nem is Lakatosként, csak úgy, névtelenül.

– Segítség! – kiáltotta egy férfi.

Fentről jött, az ötvenkettőből. Lakatos megdermedt. Nem tudta eldönteni, csak képzelődik, vagy tényleg van fent valaki. Bajusz és Örnagy visszajött?

– Valaki! Segítség! – épp, mint Lakatos huszonhárom éve. Ugyanaz az elkeseredett, pániktól remegő hang.

A rohadt életbe – gondolta. Csak mi vagyunk a tömbben... Átfutott az agyán egy kép, ahogy a revolver dobtára elfordult, és előreugrik. Hét picci, olajos lyuk. *Katt.* Viszszarendezte a fiók tartalmát. Egy percig habozott, majd Sztella egyik bugyiját a farzse-

bébe tömte. Kilépett a szobából, maga mögött hagyta az illatokat, keresztülsietett az étkezőn és az előtéren, majd az ajtónál megállt hallgatózni. Semmi. Kiment a körfolyosóra, és visszazárta az ajtót. Gyorsan körbenézett, aztán felszaladt az ötödikre, elment a lakása előtt, és megállt a szomszédnál.

– Segítsé! – hallotta bentről. Ismerős hang volt, de nem a fiúké.

– Mi a szarba keveredtetek? – morogta, és nekilátott feltörni a zárat. Ugyanazt a módszert alkalmazta, mint egy emelettel lentebb, de most jóval lassabban ment. Már épp tolvajkulcsot akart váltani, hogy egyesével akassza be a csapokat, amikor végre sikerült. Zsebre dugta a felszerelést, és a nyitott ajtóban állva kopogott.

– Fiúk, itt vagytok? Nem zártatok be! Hahó!

– Kérem, ne! – Egy férfi sírt odabent.

– Na jó, elég.

Lakatos belépett, majd tétován becsukta maga mögött az ajtót.

A folyosó végéről most két idegen hangját hallotta jóval halkabban. Egy férfi és egy nő beszélgetett. Lakatos ezt már végképp nem értette. A hálósobához lopakodott, és benézett.

Az ablak, csakúgy, mint Sztellánál, itt is nyitva maradt, a számítógép pedig bekapcsolva. Teljes hangerővel szólt a film.

Ó, basszátok meg!

A monitoron a nő a férfihoz fordult.

– Mit gondolsz, csapda?

– Ennyire nem okosak – válaszolta a férfi.

Hát tényleg nem.

A képernyőn most megjelent egy radiátorhoz bilincselte férfi. Csőre Gábor hangján üvöltötte, hogy:

– Valaki segítsen már, az isten szerelmére!

Lakatos tekintete átsiklott az ágyon, az éjjeliszekrényen, és megállapodott a rajta lévő bekeretezett fotón. Az nem lehet – gondolta, és még el is mosolyodott, mert egészen biztos volt benne, hogy rosszul látja. A képen egy csókolózó pár volt. Lakatos megkerülte az ágyat, és kezébe vette a fotót. Bajusz és Örnagy. Ezek buzik. Lassan visszatette a képet. Képtelen volt tovább nézni a csókolózó párt. Fémes ízt érzett a szájában. Buzik vannak a tömbben!

– Bassza meg! – szöröcsögte a fogai közül, és csak most jött rá, hogy vér ízét érzi. Az álkapcsa megállás nélkül járt, harapdálta a száját belülről. Erőt vett magán, és abbahagyta. Lenyelte, ami a szájába gyűlt, kisietett a lakásból, és visszazárta az bejárati ajtót.

A körfolyosón lehúzta és zsebre tette mindkét kesztyűt. Ma már nem lesz több dolga velük. A fémes íz már nem a vér íze volt, hanem egy hétlövetű Nagant M1895-ös orosz katonai revolveré. Őszintén nem értette, miért jó ez nekik, sőt dühítette, hogy két ilyen jóra való gyerek... Ő soha nem lenne képes ilyesmire. ■■■

Magamhoz

Sok lett bele az erős.
És a só, hogy elalvás
után szomjazzuk
a páras túlreményt.

Kevés lett bele az édes.
És a csorgó máz.
Lefekvés előtt
sárban gyalogolunk.

Megfelelő szenvedés.
És a só, és az édes.
Haragszom a halottakra.
Nem tudnak visszanézni.

Elalváskor ők
váraognak, kapum
előtt toporognak,
nem mernek becsöngetni.

De ha elalszom,
végigmennék.
Fekvő testre látnak.
Bejött az eltávozó.

És a só, hogy elalvás.
Megfelelő szenvedés.
Nem mernek becsöngetni.
Párásodó túlremény.

Nem haragszom a halottakra.
Be kell majd fogadniuk.
Szigorú testnevelés óra.
Fázni fogok saját csontvázban.

Kevés lett bele az édes.
Nem merek becsöngetni.
Magamhoz. Nem merek.
Visszajött az eltávozó.

Sötétzöld

Fegyveres férfi lakik az álmaimban.
És megtalál, odajön, töltve van a félelem.
Autóban ülünk, hátul bújok meg.
Gyerek vagyok még, de elől nem a szüleim.

Temetik tenyerükbe arcukat.
Hogy amit nem látunk, az hátha nincs is.
Amíg nem hozzánk jön a gyilkos.
Addig nem fáj semmi, addig nem is létezik.

Fegyveres erők gyengítik ébredésem.
Maradnom kell sűrű álmok ponyvája alatt.
Ezek a kertek sötétzölddé mosódnak.
Ezek a sötétzöldek elfeketednek.

Mint az élettelen ujjpercek.
Tapintható a támadás és a gyűlölet.
Fegyveres férfi járja álmaim.
És megtalál, odajön, rám fogja bűneit.

Tovább sötétedik, ami fekete.
Tovább borul, ami dől, fekszik.
Hogy amit nem látunk, az hátha van.
Szurok szilárdul az árkokban.
Fegyveres alak támad rám álmaimban.
Nem talál, de üldöz, hizlalja félelmem.
Autóban ülünk, nem véd meg behunyt szem.
Gyerek maradok örökre, akár a szüleim.

Arcok rendeződnek avarrá.
Hogy amit nem látunk, az hátha létezik.
Amíg hozzánk is elér a gyilkos.
Addig minden más jobban fáj.

Fegyveres gyengeség taszít újabb álomba.
Maradnom kell felhígult álmok akváriumában.
Ezek a kékek feketékké mosódnak.
Ezek a fehérek kékfoltos, elszorított lélegzetek.

Mint az élettelen, üres házak szemben.
Tapinthatatlan a kiköltözött nyugalom.
Fegyvertelen gyerekek járnak álmaim.
Nem találják meg, eltévednek örökre.

Tovább ömlik, ami kiborult.
Tovább süllyed, ami fenékre ért.
Hogy amit nem álmodunk, az is kísért.
Hatástalanított felhőkből vihar robban.

Hartay Csaba (1977) 1996 óta jelennek meg versei, prózái irodalmi lapokban. Több verseskötet és regény szerzője. Legutóbbi könyve: *Még nem is játszottunk* (Kisprózák, Scolar, 2023). Szarvason él és dolgozik. Régebben horgászott. Hamarosan visszatér a horgászathoz.

Irritáció

Napok óta ellenkeztem. Tovább már nem húzhattam. Hetek óta először, úgy érzem, hogy én is akarom. Vasárnap délelőtt volt, a lehűlt kádvízben ültünk, amikor mondtam, hogy csináljuk, és ő rögtön rávágta, hogy jó, csináljuk. Nagy nehezen kikászálódtam a víz visszahúzó szorításából, és vízcseppekkel a testemen rohantam az ágyhoz. Levettem a rászáradt szappanvízzel tarkított szemüvegemet, hanyatt feküdtem, és vártam, hogy jöjjön. Közben próbáltam minél lazábban feküdni. Zavarja, hogy ilyen merev vagyok, ettől úgy érzi, mintha operációt hajtana végre. De hát ez mégiscsak egy beavatkozás.

Fél perc után ő is vízcseppekkel borítva érkezik a szobába, kezében az eszközökkel, amiket gondosan elrendez az éjjeliszekrényen. Helyet csinál magának az ágyon. Kicsit arrébb csúszom én is, hogy kényelmesen odaférjen mellém. Simogat, és közben lecsókolja a bőrömön gyöngyöző, és a mélyedésekben összegyűlt szappanos vizet. Próbál feloldani.

Ilyenkor sokszor az apám jut eszembe. Ó, ha látná, hogy mit csinál most az ő egyetlen kislánya, akit minden reggel a buszmegállóig kellett kísérenie egész általánosiskolás éveit alatt; akit órákon keresztül kellett vigasztalnia a zuhogó esőben az autóban ülve, amikor kiderült, hogy szemüveget kell hordania. És most itt fekszik huszonöt évesen egy budapesti lakásban, és olyan dolog vár rá, amiben ő már nem tud neki segíteni. Pedig milyen jó lenne! Ő tudja, hogy mennyire gyűlölöm, ha valami idegen dolog kerül a testembe. De elhessegetem a képzeléseimet apámról, mert érzem, hogy ettől még inkább befeszülök.

Még egyszer átbeszéljük, hogy hogyan fogjuk csinálni, és megígéri, hogy a lehető legkíméletesebb és leggyorsabb lesz. Mire pislogok egyet, már végzett is, mondja, miközben megállás nélkül simogat. Gyorsan pislogok egy nagyot, és mire kinyitom a szemem, már fölém helyezkedve néz le rám. Vizsgál. Ekkor már egyáltalán nem vagyok benne biztos, hogy akarom. Visszakozni szeretnék. Megfutamodni. Időt kell nyernem, hogy összeszedjem magam. Elszaladok gyorsan pisilni, mondom neki. Úgy amúgy sem jó, ha közben tele van az ember húgyhólyagja. Megszokásból még erre a pár perces procedúrára is felveszem a szemüvegem. Megszédülök kicsit, ahogy kitisztul előttem a világ. Az utolsó csepp pisit is kieroöltetem magamból, és útközben visszafelé, meglátva összehúzott szemöldökű, szigorú képmásomat a tükörben, tette készen nyitok be a hálószobánkba.

Ismét beszűkül a világ, és már csak őt látom. Visszahelyezkedünk az előző pozícióba. Kapok még egy biztató csókot, elhajol a számtól, és ahogy lihegve hozzámér nedves ujjával, reflexszerűen behunyom a szemem. Egy héttel ezelőtt látom magunkat. Ugyanígy fekszem. Jéghideg ujjával könyörtelenül húzta szét olyan tágra, amilyenre csak tudta. Farkaszemet nézett velem. Bele a sötét, barlangos mélységbe. Idegesen pulzáltam. Éreztem, hogy milyen szaporán tágulok és szűkülök. Készültem a befogadásra. Megpróbálta precízen betenni, de félrecsúszott, ami kicsit fáj. Pár másodpercig még pöcsölt, helyezkedett, majd újra megpróbálta, de olyan száraz volt, hogy amint betette egy pillanatra, iszonyatosan elkezdett irritálni. Valamilyen hangot adtam ki a fájdalomtól, és gyorsan kikapta. Bárcsak a berakás is ilyen gyorsan menne, és ekkora örömet okozna. Szusszanásnyi szünetet tartottunk, hogy lejjebb csillapodjanak a kedélyek. Harmadjára már egész ügyesen bent volt, viszont kibírhatatlanul csípett, mint ha chillivel lett volna bekenve. Bekönnyezett a szemem. Majd egy-egy könnycsepp szaladt végig az arcom két oldalán. Ahogy sikerült kinyitnom a sós homályban a szemem, kikapta, és markában fogva rohant megmosni a csap alatt. Aznapra befejeztük a kísérletezést, és megbeszéltük, hogy ő soha többé nem fogja erőltetni, majd szólok, ha újra meg akarom próbálni.

Kinyitom a szemem, és lassan megnyugszom meleg tekintetétől. Tudtam, hogy most sikerülni fog. Teljesen megbízom benne. Finoman tágra nyit puha ujjával. Aléltan felfelé nézek, az ágyunk rácsait figyelem a fejem felett. Óvatosan behelyezi a szemgolyóm középebe. Rápislogok párszor, kinyitom a szemem, és végre kristály tisztán látok.

Mindenkinek megvan a maga jobbkeze

Alpárral azért szakítottam, mert mindig a jobbomon volt. A jobb oldalamra ült a moziban, a kanapén, a váróteremben, a metróban, a mekiben, a templomban. A jobb oldalamon állt szilveszterkor a Himnusz alatt. Hiába baloldalt aludt el mellettem, reggelre már a jobb fülembé szuszogott. Három és fél éven keresztül próbáltam a balomra szoktatni. Amikor aztán jóga közben a jobbomon fejenálltunk egymás mellett, végleg betelt a pohár.

Született balkezes vagyok. Anyám, mikor meglátja a bal kezemet, a tenyerébe veszi, és könnyező szemmel dicsérgeti, mindig is ügyes kezű volt, kislányom. A világ legtermészetesebb módjaként ballal nyúltam először a kék kiskacsás kanalamért, az

iskolában a tollért, majd az első edzésemen a teniszütőért. Aki csak rám nézett, tudta, hogy képtelenség lenne favonalzóval, lekötözéssel vagy megvesztegetéssel leszoktatni a balkezemről.

Amióta az eszemet tudom, ki nem állhattam, ha az emberek csodálkoztak a balkezességemen. Uramatyám, hogy lehet bal kézzel enni a húslevest, mondta Mari mama minden egyes vasárnap. Bal kézzel sosem lehet majd versenysportoló a gyerek, hallottam sugdolózni az első teniszedzőm az apámmal. Nem is maradtunk ott tovább. Apám fogta a bal kezem, és húzott maga után egyenesen Béla bácsi pályájára, aki majd kicsatant az örömtől, mikor meglátta a kezem. Te leszel a következő Rafael Nadal, Jimmy Connors vagy Petr Korda, üvöltötte nekem minden edzésen csillogó szemekkel. De én tudtam, hogy téved: én vagyok az első és egyetlen Én a tenisz világtörténetében. De tizenkét éves nehézkamasz koromban, amikor a balkezem létezése a legnagyobb terhet jelentette számomra, abbahagytam a teniszt.

Ebből a válságból emelt ki a modellkedés. A 2010-es évek első felének legsikeresebb nemzetközi bal kéz modellje voltam. A bal kezem számos reklámfilmbe, kifeszített molinóra, plakátra, magazinba, villamos- és metró megállóba és fotó-kiállításra eljuttatott akkoriban. Azokban az időkben szerettem bele a bal kezembe. Ápolása és biztonsága jelentette számomra a legtöbbet. El is várták tőlem. Úgy kellett rá vigyáznom, mint a szemem fényére. Az egész világ imádta, így nem engedhettem meg, hogy valami baja essen. Senki nem engedhette meg. Ezért a nap minden percében vigyázva állt valaki a bal kezem ügyében. Maga a mennyország volt ez. Soha senkinek még csak eszébe sem jutott a jobbomon állni. Mindenkit csak a bal kezem érdekelt.

Aztán egy londoni reklám-munkám során végleg eldőlt a sorsom. Késésben voltam. A stúdióba igyekeztem. A hotelből kilépve rohantam a taxim felé, amikor egy késes támadó rontott nekem. Letepert a földre. Az aszfalthoz nyomta a bal kezem. Nem tudtam védekezni. Segítségért sikítottam. Mire bárki is odaérhetett volna, a támadóm már messze járt. Maga után hagyott azonban egy hosszú, mély nyomot a bal felső ka-

romon. Tizennégy öltés után már senkinek nem kellett az én megcsonkított bal kezem. Nem maradhattunk tovább.

Pénzem már akkor is annyi volt, hogy egész életemre elég lett volna. Most sem a pénzért csinálom azt, amit csinállok.

Hazafelé tartottunk. Én és bal kezem. A repülőtér duty free boltjában egy szénsavmentes vizet és Londonos hűtőmágnest vásároltam, amikor a pult mellett megláttam egy keményfedeles balkezes kézikönyvet. A víz és a mágnes mellé tettem. Vihar miatt órákat késett a járatom. Újabb és újabb órákat számoltak fel a hatalmas kivetítőre. Én pedig mohón faltam a könyvet. Ekkor éreztem életemben először azt, hogy nem vagyok egyedül. Hogy tartozom valahova, és vannak rajtam kívül mások is, akik balkezességben szenvednek. Nem is akármilyen emberek. Rengeteg zseni balkezes volt. És még több a világ legnagyobb szélhámosa lett.

Sosem volt választási lehetőség a kezemben. Nekem csak egy bal jutott. A jobb kezem valahol még az anyaméhben elveszett, és csak egy csonk maradt utána. Sosem ismerhettük egymást. A jobb döntés ezért nem az erősségem. Így lettem balkezes zseni helyett balkezes bűnöző. A világ legnagyobb szélhámosa. Egy akcióim során ismertem meg Márkot. Ugyanazt az autót néztük ki egy parkolóban. Tizenhat évesen egy motoros üldözés során veszítette el a bal kezét. Ő lett a jobb kezem. Tökéletesen kiegészítjük egymást. Könyvet lehetne írni az életünkből.

Kirakó

Rendszerint a véred felmosásával kezdem. Így könnyebb hozzád férnem. A langyos masszát egy rongydarabbal itatom fel, majd a szövetből egy mély bádog-edénybe facsaram. Végül, miután helyet szorított nekik a zacskós friss saláta és marinált tofuk között, lefedve a hűtőbe helyezem.

Egy YouTube-videó segítségével a belső szervek következnek. Mindig a fehérvérsejtes dán sebész munkájára támaszkodom. Minden alkalommal valamit másképp csinálsz. Legtöbbször hozzá sem nyúlsz a vesédhez. Most mindenem átgázolva elsőként szaggattad ki magadból. A hirtelen kifröccsenő testnedvek örökre bűzös nyomot hagynak a falon. A gyomrod vagy beleid emésztetlen ételmaradványai rejtélyes univerzumot rajzolnak ki a csillár körül.

Amíg a szétlyuggatott gyomrot foltozom, az első alkalomra gondolok, mikor így találalak. Meredten néztelek órákon keresztül. Ájulásig ültem a gőzölgő testrészek között. Előző este mosogatás közben darabjaira törted nagyanyám örökségét, a mackós

kerámiatányért. Ordítottunk. Te képtelen vagy tárgyakra vigyázni. Én túl erős érzelmeikkel kötődöm az élettelen dolgokhoz. Becsaptam az ajtót. Másnap reggel bömbölve pakoltalak össze.

Most visszahelyezem a gyomrot. Megkeresem a szétdobált epét, hasnyálmirigyet, lépet és májat. Bő víz alatt lemosom róluk a hajszálakat, macskaszórt, apró piszkokat, és a helyükre illesztem őket. Haladok feljebb. A tüdődet a komód alatt találtam meg. Horpadásokkal teli. Rajta ujjaid szorító nyomai. Én voltam a tüdő.

Az összerakás nem okoz problémát. Csak az egyben tartás. Egyetlen rossz mozdulat, és borul az egész. Egyik este, miután életemben harmadjára futottam le a városi félmaratont, kimerültségemben hamarabb elaludtam nálad. Belealudtam a beszélgetésünkbe. Álomban kirakóztunk. Négyezer darabból tengerparton ügöző fehér unikornisokat raktunk ki. Mire felkeltem, te már több mint ötven darabban feküdtél mellettem. Ha egyszer elkezded, nem tudsz megállni a szétesésben. Ekkor is csak az ébredésem zavart meg. Szégyellős vagy. Mikor megláttalak, dühös lettem.

Ha a belső szervek elkészültek, jöhet a végtagok összeszerelése. Ez nagy precizitást igényel. A csontokat pontosan kell összeillesztenem, hogy működőképes szerkezet álljon össze. Az apróbb részekről haladok a nagyobbak felé. Ízekre szedted az ujjaidat, ezzel sokáig lehet pepecselni. Megtalálom a bal gyűrűsujjad harmadik percén a vékonyka arany gyűrűt. Az enyém valahol a város alatt úszik, miután hidegzuhanyt kapott a wc-ben. Ekkor láttalak utoljára. Tudtam, hogy mi fog történni, mégis becsaptam az ajtót. A kezek és lábfejek után, összeszerelem a karokat, majd a lábakat, és megtisztítva hozzáerősítem őket a testedhez.

Már mindjárt kész vagy. Kiveszem a fazék vért a hűtőből, és visszaadagolom a testedbe. Érzem, hogy valaki figyel. Hátrafordulok, és meglátom az összeragasztott tányér pereméről a szétcsúszó macitestek tekintetét. Szedek bele a tűzhelyen maradt tegnapi paradicsomlevesből. A ragasztott réseken bugyborékolva szivárog ki a fa asztal erezetére a piros lé. Amíg felkelsz, megeszem, ami benne marad.

Hidi Boglárka 1999-ben született Szikszón. Az ELTE BTK Színháztudomány mesterképzés végzős hallgatója. A Rakpart3 színházi íróműhely és a Színház folyóirat tánc- és színikritikusi mentorképzés volt tagja. Jelenleg a FIZS prózaműhelybe jár. Színházkritikákat, tanulmányokat és rövid prózákat ír.

Újhús

A halál kultúráiban halottat
szülni szabad, elvetélni soha.

Villognak a képernyők,
vizuális ódák a haza vizenyős
és dombos természetéről,
virágzó monokultúrákról,
rovaroktól érintetlenül.

A halál kultúráiban életről
szónokolnak, sültén ennék
a meg se fogant bárányt.

Érdesnek mutatkozni tilos,
feküdjön a terhes cserzett
bőrre széttett lábbal,
mint a némafilmben,
amit nem egy vágóhídon,
hanem a belvizes kukoricásban,
a kultúra rohadó gyökerei
mellett forgattak.

Ablaka kiszáradt fűre,
aszfaltútra néz, így jár mind,
aki haszontalan holmival rakja
tele a hasát, aki rosszul halad.
Fel tud állni, feláll,
nem lehet erősebb saját
magánál. Elborítja a por, a sár,
a vér, nevezhetnék mocsoknak.

Akik kiérdemelték, mind
tisza tópartokon élnek.
Újhúst esznek a kultúra
mélyre hatoló gyökerei felett.

Giorgione vihart támaszt

A kék zöldbe olvad,
lágyan, mint egy mell, világít
az én kialakulása előtti korból,
a vágyakozások idejéből.

Villámtekintet helyett
vízzel tele felhők gyengédsége.
A földdel törődnek többen,
súlya van, ha festékből is, de súly.

Föld, ahol még nem találtak fel
repülőt és hidrogénbombát,
szelhetik a felhőket a madarak.
Ha a csecsemő átalszik pár évszázadot,
meglátja, mivé alakulhat egy város
a nála erősebb madaraktól,
mivé foszlik az anyamell.

*

Leányként miért duplázzam meg
a bőrömet érő hideget?
És a közönség szemébe hogyan néztek?
Porcelánbabát sem védhetek meg
egyedül ettől a vihartól.

Hóráskönyv, negyedév

A Limbourg fivérek kisasszony
havában búzakalászokat
döntenek. Az aratás csillagképe,
a Szűz arra fordul, amerre a Nyilas
akarja, fülében csiszolt üvegdarab,
egy rózsablak része, vagy a rózsaregényé.
Kétes, kármin beszéd,
fülbe vetett mag. A rothadáshoz
víz kell, testnedvekkel
öntözött szántóföld,
templomi ének.

A szifilisz és az egyszerű chlamydia
Mérleg havában ördögtrillákat
játszik az ingatag testekben,
a hóráskönyv lapjain minden asszony
úr. Télközépig kitarat a szégyen,
szoknyáját emeli a tűzhely előtt
egy szűz, megmérettetik.

Katona Ágota (1989, Balassagyarmat) az ELTE esztétika-magyar szakán végzett,
Budapesten él. Első kötete: *Kezdetben, mégis vihar*, Fiatal Írók Szövetsége, 2021.

Veszett fejsze nyele

Úgy gondolom, jobb több lábon állni, kevésbé érik meglepetések az embert. Három vállalkozásom van, nem mondom, hogy egyformán hasít mind a három, de nem panaszkom.

Jött a kovid, szüneteltettem a lányokat, volt olyan ismerősöm, aki nem, de én nem akartam egy kurva járványban meghalni, és a lányaimat sem tettem ki ennek, van nekik elég nyavalya, amivel törődni kell. Agneszka volt az egyetlen, aki a védettségiével erőszakoskodott, hogy legyen munka, de itt jön a több láb, mert áttettem őket a Rivotril gyártó üzembe, és megdupláztuk a forgalmat. A kovid alatt még több fogyott belőle, idegesek voltak az emberek, érthető. Felszereltettem légkondit, szűrővel, mindennel, a lányok végül vissza sem akartak menni az utcára, azt mondták, jobb volt itt, biztonság, tervezhetőség, olyan volt, mint a home office, maszk nem kellett, hogy másról ne is beszéljünk. Sokat viccelődtek ezen, gondolhatja. Agneszkát és Kittyt meg is hagytam itt, tanuljanak egy kis vegyészetet, harminc elmúlt mind a kettő, nem kell már nekik a hidegben egy szál bőrdzsekiben, neccharisnyában ácsorogni, szétfújja a hajukat a szél, háromhetente betaknyosodnak, akkor úgysem tudnak dolgozni, csak szívják a cigit és piros a szemük, mint a nyúlnak.

A lányokból mindig van utánpótlás, de én megnézem, hogy kit veszek fel, mert mögöttem van erő, tudja mindenki a környéken, engem nem baszogat a hatóság, és amíg ez így van, addig lehet fejlődni. Aki pedig már nem tud, vagy nem akar dolgozni, azt sem szoktam elengedni, mert lehet, hogy valami máshoz ért, mint azt említettem és ha egyszer nálam bizonyított, akkor nem fog az utcára kerülni, úgy értem végleg. Ez a társadalmi felelősségvállalás, tudja? Még úgy mondom, hogy olyat is lehet tenni, ami az embernek mondjuk gyerekkori álma, vagy egy ilyen lelki igény, igen, inkább ez a jó szó, mert gyerekkoromban nekem nem voltak álmaim, amikor megteremtettem magamnak a jelenlegi egzisztenciámat, akkor jöttek az ötletek.

A gyerekkorom? Nem szívesen beszélek erről, nem is nagyon emlékszem semmire, mi az utcán éltünk, aztán otthonban, én szerencsés vagyok, mert minden visszatartó

tényező ellenére kifejlődtek az agysejtjeim és lett valamilyen életem. Nem a szüleimnek, nem az iskolának, ahová ritkán néztem be, hanem a genetikának köszönhetően. Nem ismerem a szüleimet, de biztos vagyok benne, hogy ha megnézhetnék a családfámat, lenne ott egy két fasza csávó, mert istenben, megmondom, nem hiszek, a szerencse önmagában nem elég, marad a genetika és az, amiért megküzdesz. Ha jó a genetikád és hozzá elég agyad, hogy ne *csak* az öklödet használd. Így tudnám megfogalmazni. Sokszor meg kellett fogalmaznom, akár szavak nélkül, mert tudom, furcsán hangzik, de a legerősebb ember is elgyengül olykor. Rajtam ez nem látszik, de higgye el, így van.

Amikor már megvan mindened, elkezdhetsz a lelkedben kutatni, mire is vágysz igazán! A lányok és a Rivotril nem életcél, az munka. Nagyon fontos, hogy ezt megértjük, én nem támogatom a prostitúciót, sem a drogfogyasztást, azt a fogyasztók támogatják.

Nem, hogy a kérdésre válaszoljak. Hogy előállítom? Mégis mit gondol, honnan jötem én? A semmiből. Olyanfajta semmiből, amelyet kegyed el sem tud képzelni. Igen, ez a véleményem. Persze, folytatom, és nem is akartam megsérteni ezzel.

Nagyjából negyvenéves koromra, igen. Megmondom őszintén, hogy azért tudtam álmodni, mert nem tettem annyira tönkre magamat, mint mások. Ebben az üzletágban ez már szép kor. Addigra telítődnek annyira mérgekkel, hogy megáll a szívük, esetleg autóbaleset, túladagolás. Van, akinek foga sincs, engem ez elborzaszt. Nekem, látja, mind megvan és ez még egy érv a genetika mellett.

Negyvenévesen szerintem *mindenki* megáll egy pillanatra, hogy hátranézzen: mit értem el idáig? Én akárhova néztem, tudtam, hogy igazából mindent, amit lehetett. Gondoltam, tartok egy kis szünetet, elmentem nyaralni az egyik lánnyal.

Feleség, barátnő? Nem, az nem kell. Még egy gyerek, az hiányozna! Ha elveszek egy nőt, ezer százalék, hogy gyereket akar. Erre a világra nem kell több gyerek. Mert tegyük fel, hogy velem történik valami. Ha nem olyan az anyja, aki megfelelő volna, akkor hova kerül a gyerek? Pontosan oda, ahová én annak idején. Nem nyugodnék a síromban rendesen, ha tudnám, hogy van egy gyerekem.

A nyaralás alatt volt időm gondolkodni, miként legyen tovább. Ha már a vállalkozásaimat úgymond elítéli a társadalom, miközben nem tud megenni nélkülük, azzal rég megbékéltem, és úgy döntöttem, hogy akkor legyen egy komplexebb dolog, ami-be ugyan eleinte be kell fektessek, nem is keveset, de mivel megengedhetem magamnak, miért ne. Akár még jól menő vállalkozás is lehet belőle, általában így működik ez, megfigyeltem, aki nem egy lapra tesz fel mindent, annak több dolog is bejöhethet, mellészegődik a szerencse.

Ha valamit úgymond önzetlenül csinálsz, az néha meghálálja magát. Agnyeszka és Kitty a kovid alatt például olyan jól vitték a Rivotril üzemet, hogy három vakagyú barbot, akik eleinte a könyvelést és a szállítást intézték, elküldtem, így öt helyett két emberrel megoldottuk a papírmunkát. Agnyeszka beszél angolul, tudott tárgyalni a svéd kontakttal, ugyan összejött vele, ami nem szerencsés, de végtére működött minden, az áru ment, a pénz jött, a lányok az utolsó euróig elszámoltak, prémiumot kaptak és mindenki kurvára elégedett volt, hogy úgy mondjam. Ez azt jelentette, hogy végre hátradőlhetek, lehunyhatom a szemem és elkezdhetem tüzetesebben megnézni azt a bizonyos álmat, ami hetek óta keringett a fejemben. Mégiscsak a gyerekkoromból jött, először képek, villanások formájában. Engedtem, hogy formát öltsenek.

Egy vigyorgó fej, elálló fülekkel, felemás tekintet: Gyuri lenne ez. Találkoztam az életemben együgyű alakokkal, Gyuri nem az, csak a külseje olyan, mintha kettőig sem tudna számolni, meg a stílusa rémisztő, de egyáltalán nem hülyegyerek. A nyakából kigyó tekeredik az arcára, egy ismerőse csinálta az összes tetkóját. A kigyó lett a legrosszabb.

Kollégám, üzletfelem: Iván. Suttogva beszél, a szeme összeszűkül, távolba réved, várja az ember, hogy akkor kinyilatkoztat valamit. De csak olyanokat mond, mondjuk, hogy ki kell mennie vécére, vagy, hogy fáj a gyomra a rumoskólától, a szeme pedig ugyanolyan marad. Kifejezéstelen. Ehhez ólábak, kigyúrt felsőtest, vastag fuxok, amik még inkább lassítják a mozgását. Ilyen fejem lenne, hazáig rugdosnám. Ezt mondtuk neki gyerekkoromban, nem sértődött meg. Van érzéke a dolgokhoz, akit kell, ő rugdos hazáig, a barátait pedig soha nem hagyná cserben.

Az iskolaudvart a magas rácskerítéssel, azt is láttam magam előtt. Mindkettejüket az otthon udvaráról, a belső iskolából ismerem. Ivánnal napi szinten találkozom, néha sajnálom, mert sosem mosolyog, de közben annyira mégsem, végül is több pénzt mosott tisztára, mint amit én a Rivotrillal és a lányokkal valaha kerestem. Véletlen is lehetne, de nem az, mivel remek kapcsolatai vannak. Továbbá gyomor és érzék. Hogy kivel ül be a pink Mustangodba. Stílus. Antistílus. De ezt csak magunk között mondom, ne írja le.

Amikor nők tűnnek fel a színen, elkezd beszélni az érzéseiről, mintha valami könyvből olvasná. A nők nem kíváncsiak az ő érzéseire sem, de azért végigmondja. Semmit sem változott gyerekkorunk óta. Ha én lennék Jézus, ő lenne Szent Péter. Nagyon tettett ez nekem, többször elmondtam neki. A vállamra tette a kezét és megölelt mindig ilyen pillanatokban, egy eldurvult buli közepén is, tudtam, hogy mellette biztonságban lehetek, nem csak én, a lányaim, a bizniszem, minden. Tibikém, igyál még egyet. Ezt mondta általában.

Ahogy feküdtem a strandtörülközőn, amit a csajom vett, papagájok voltak rajta, elmosolyodtam. Ittam a koktélból, résnyire kinyitottam a szemem. Hamisan csillogott a víz, furcsa érzés volt, hogy itt vagyok, számot tudok vetni az étellel. A hármunk arca lebegett a szemem előtt. Gyuri, Iván és én. Akkor döntöttem el, hogy belevágok. Megnyitom a lovasiskolát.

A helyzet az, hogy Gyuri Pestről lekerült Vargyaskátára, a szigorítottba, ahol tényleg szigorúak voltak vele, majdnem teljesen leszakadt a füle, varrni kellett, de ő nem szelídült meg, hanem még jobban megvadult. Erre az életét kezdték féltetni. Még a Vargyaskátaszerű helyeken sem szeretik a kontrollálhatatlan mézárálást, amiből hír lesz, így végül kikerült. Bízta benne, hogy nem náluk fejezi be, amit elkezdett.

Nem messze a Kátai dühöngőtől, Ircsiben fogadta be az unokabátyja. Amikor először meglátogattam itt, az új helyén, nem nagyon beszélt a javítóról, a fül-ésétet leszámítva, de sejtettem, hogy még az volt a könnyebbik része, hiába próbálta elbogatellizálni. Vicces fiú volt mindig, akkor csináltatta a kigyós tetkóját, amitől olyan lett, mintha két szája lett volna, az egyik folyamatos kiáltásra nyílik, a másikkal beszél hozzám. Érdekes volt úgy különben, az ember mintha egy hasbeszélővel csevegett volna. Nem tűnt megtörtnek, inkább elszántnak, hallani sem akart róla, hogy visszajöjjön Pestre velem. Fogyott vagy tíz, tizenöt kilót, mélyen ült a szeme, sohasem láttam azóta sem olyannak, de jól emlékszem rá.

Csempész és kupec volt a bácsikája, ő pedig ment vele, a lovakat hozta vitte, foglalkozott velük. A z utcán, a hátsó kertben, meg a határban igyekezett valahogy rajtuk maradni. A feladata az volt, hogy az állatokat szelíd kezes báránnyá változtassa, akárhonnán halászták elő elő őket, kicsinosítsa őket, etessen, itasson, megakadályozza, hogy egymást és a körülöttük lévőket megöljék, a lehetséges vevőkről nem beszélve. Elég nagy kihívás, de Gyuri bizonyítani akart, befogta a száját, az igazit, túrt, az évek alatt pedig benne ragadt ebben a dologban. Azt hittem, rájön, hogy ez a hely nem kecsegtet nagy lóvéval és dobant innen, de lévén, hogy közel a határ, kiderült, van azért lóvé, neki pedig megtetszett a vidéki élet. Amikor meghalt a bácsikája, átvette az üzletet, de kicsiben csinálta, nem úgy, mint mi. Kisebben, úgy mondom inkább.

Minden nyáron lementünk bulizni hozzá, sőt, egy időben majdnem minden hétvégén. Olyan pálinkát, mint ott, sehol nem főznek. Szilva. Akármikor voltunk nála, mindig azt éreztem, hazamegyek. Mivel nem volt otthonunk, magunknak kellett rájönni, hol, mikor és hogyan érezzük otthon magunkat.

Ami magát ebből érdekelheti, az az, hogy olykor az ilyesmi jobban sül el, mintha egy valódi családhoz kéne alkalmazkodnunk. Amit mi a húszas éveinkben tettünk, és mégsem mentünk tönkre teljesen, az Gyurinak és a baljóslatú, kissé lepattant bázisának köszönhető.

Amikor egy szétbulizott éjszaka után felkeltem, kimentem a tornácra az Ircsi semmi közepén, ahol a szilvafák mögött villanydrótok szeletelték csíkokra az eget, fellélegeztem. Minden méreg, feszültség kiment belőlem. Később jártam masszázszalonokban, mert nem volt időm persze állandóan Gyurinál meditálni, de még a legdrágább lávaköves, illóolajos masszázs sem volt olyan, a legdrágább nőcskével kiegészítve, mint azok a friss, hajnali percek, amikor tudtam, hogy béke van körülöttem, csak a természet motoszkál, a fiúk horkolnak bent a hosszú, hűvös parasztházban, a szétgurult sörösüvegek között. A családom, kimondom. Azért vagyok itt, nem? És a semmi-való viszonyom megváltozott. Nem bántott már, ha érti, hogy mit akarok mondani.

Általában én keltem fel elsőnek, elszívtam egy cigit a lépcsőn ülve, de néha még cigi sem kellett, csak ültem, nem nyomasztottak az üzleti gondok, az, hogy milyen kibaszott káoszba kell visszamennem, hogy a dolgok a rendes, megszokott medrűkben haladjanak tovább, hanem csak kifújtam a levegőt. A lovak, már amelyiknek sikerült kibontania magát a raklapokból és hevenyészett villanypásztorból összetákoltt udvarból, vígan legelésztek a fák között és nyerítgettek. Némelyik a másik nyakára tette a fejét és csak álltak ott, mint valami szentképen. Órákig tudtam volna nézni őket.

De elkalandoztam. A lényeg, hogy nagyon bennem van egy beszélgetés, később volt már ez, mind biztos egzisztenciával rendelkező férfiak lettünk, Gyuri a sorról fiúkat tanított be, mint annak idején őt a bácsikája, mélyebben foglalkozott a pia és cigibizniszével. Azt se tudta, hol a feje néha. Mert közben nagy divat lett a ló, ha volt öt perce, kénytelen volt képezni magát a fajták, meg a származás terén, gyakran röhögtünk ezen, mert ha egy ló oldenburgi, vagy maestoso származású, pointer, vagy tököm tudja, mi volt, akkor hatszor annyit adta el, mint egy szemre formás, tiszta lábú, de nullás lovat, ami a faluvégén látta meg a napvilágot. Kicsit kisminkelte az útlevelét, és felhizlalta annyira, hogy ugrani tudjon. A reklámba is fektetett energiát, ennek kapcsán hangzott el az a bizonyos beszélgetés, ami annyira megmaradt bennem. Tudniillik a neten hirdette az állatokat, és egyszer megemlítette, hogy rengeteg cso-

port van, ahol adják veszik a lovakat, de a kupecok a vételi oldalon és gyakran az eladásin is feketelistán vannak, csak a vágót adják el nekik, illetőleg egymás között pörgetik az állatokat, aztán aki bevállalja, kiviszi őket külföldre, erre neki sem energiája, sem ideje nincs, de nem is ez a lényeg, ő a fiúknak szeretne munkát adni. Mutatott egy hirdetést valami gömbölyű kancáról, szeretne volna megvenni, azzal húzott, hogy engem küld el lovat venni, mert a leírás alatt nagybetűkkel, felkiáltójellel ez állt: kupeceknek nem eladó!

Neki nincs kedve magát úgymond álcázni, a stílusán sem kíván változtatni néhány pökhendi, magát kultúremlernek gondoló illető miatt. Több emberem vett már neki lovat, őt inkább az zavarta, hogy az eladásnál is akadályokba ütközött, és a legénykét sehogyan sem tudta helyzetbe hozni. A hirdetéseit kiadta az egyik fiúnak, aki ügyesen kezelgette az okostelefont. Videót tettek fel, amin a gyerek műanyag papucsban, egy szál kötőfékkel üli meg a lovat a kihalt Ircsi főutcán. A kommentek ékesen rávilágítottak arra, hogy sem ő, sem más kupecok nem értenek a lovagláshoz, mint sporthoz ügyebár, fogalmuk sincs arról, milyen nyeret hogyan kell feltenni. Fejcsóválva mutogatta nekem a beírásokat, ami nem őt, hanem inkább a gyereket keserítette el, aki kijelentette, hogy többet nem ül lóra, kamera előtt semmiképpen.

A mi fajtánk mégis hol a vérben tanuljon meg lovagolni? Ordította.

Sajnálta Gyuri a fiút, megígérte neki, hogy befizeti lovasiskolába, de addigra annak elege lett, átment a cigicsempész különítménybe, azt mondta, nem csinál hülyét magából senki kedvéért.

Iván kijelentette, hogy ez a lovászás elég macerás, hagyja a picsába, megjegyzések érik az embert, kupec így, kupec úgy. De Gyuri azt mondta, belefér neki a dolog, mennek a lovak jól, irkáljanak az emberek, amit akarnak. Majd kialakul. A fiúknak küzdeni kell, ő segíteni akar, mert van ebben pénz, csak türelem kell hozzá. Az meg ugye a mai fiúknak nincs, de ezt csak én gondoltam hozzá. Volt baja elég a nagyobb volumenű ügyeivel, a tanyáját nosztalgiából tartotta meg szerintem. Tülléptünk a dolgon. Ők legalábbis.

Én a videóra emlékszem leginkább. Ahogy az a cingár gyerek a papucsában nyargal a lovon az összebuherált kötőfékkel. Látszanak a bordái, meg az öröm az arcán, kis csillagokat szerkesztett valami idióta a felvételekre, rettenetes falusi shakira zenét kevert alá, amitől még röhejesebb lett a végeredmény. Magamra emlékeztetett az egész. Mindnyájunkra, amilyenek voltunk régen.

Sok mindenen mentünk keresztül együtt, volt olyan alkalom, amikor Iván, Gyuri és én úgy ültünk le az asztalhoz, hogy cseppet sem voltunk benne biztosak, élünk e még a rá következő napon. De szerencsénk lett, még ha ebben a szakmában soha nem tudhatod, mikor vernek agyon azok, akikkel együtt partiztál előző este, de mivel mi hárman mindig ott voltunk egymásnak, abban legalább biztosak lehettünk, hogy ez erőt ad, egyfajta kikezdetetlenséget. Minket mindenki ismert, aki számított, mert addigra elmondhatom, hogy az ország három ellentétes felében, de lett nevünk, Gyuri lovacskázása csak játék lett más dolgokhoz képest, amit csinált.

A koktélotomat szürcsölvé láttam magam előtt egy csilivili lovasiskolat, kupeceknek. Mert ennek a szakmának szerintem a régi időkben volt becsülete. Tényleg értettek a lóhoz, meg internet sem volt, nem lehetett messziről baszogatni másokat, főleg nem a fotelban üldögélve.

A napszemüvegemet feljebb toltam az orromon, csúszott lefelé az izzadságtól, néztem a vizet. A ragyogó kék medencében kristálytisztán ragyogott a napfény, olyan gyönyörűen, hogy kis csengők kezdtek csilingelni a fejemben. Szabadságról, győzelemről, arról, hogy a társadalom bekaphatja, és mivel vizuális típus vagyok, egy jókora faszt is láttam magam előtt, amit a társadalom szépen tövig benyel. Annyira jól éreztem magam ettől, hogy a hátamra feküdtem, és hagytam, hogy a csajom becsalogasson a vízbe. Fűrödtünk, aztán este elmentünk sétálni a mólóra a kivilágított sétányon, vettem neki pár dolgot, nem bizsukat, beszéltem neki, fogtam a derekát, úgy mentünk ki egész a kikötőig, néztük a Balatont, a magyar tengert, megmondtam neki, hogy ha sínre teszem az új ötletemet, akkor nem ebbe a túlárzott néplavórba viszem el nyaralni, hanem valami normális helyre. Furán nézett rám, és egész értelmes kérdéseket tett fel a lovasiskoláról, amit amúgy ki nem néztem volna belőle, de talán ez is a szerencse, vagy a gondviselés, vagy minek a műve. De erről majd később beszélek.

Amikor az ember ingoványos talajra merészkedik, mint én ezzel a dologgal, nagyon fontos, hogy duplán figyeljen az eddigi, kemény melóval felépített ügyleteire. Amikor a magamfajta romantikázva beleszédül egy ehhez hasonló hülye, szentimentális ötletbe, akkor szokott beütni a krach. Korábbi esetekből elég jól megtanultam, főleg nőügyek kapcsán, tehát mielőtt bármit csináltam volna, Gyurit és Ivánt lehívtam Ircsibe, hogy vázoljam nekik a tervemet.

Nem mondom, hogy különösebb tetszést arattam volna, Gyurinak sokáig tartott, hogy a valódi szájával végre elmosolyodjon, Iván majdnem tíz percig ült a székén, már azt hittem, kómába esett, azt sem láttam rajta, hogy levegőt venne, de csak gondolkodott, emésztette a hallottakat. A szeme sem mozdul ilyenkor, félelmetes, nehéz megszokni. Ezt csak azért mondom el, mert ha egyszer mondjuk ezt a szart eladja valami filmesnek, akkor fontos, hogy a szereplőket el tudják képzelni.

A lényeg az, hogy végül mindkettejükből kitért a röhögés, vagyis Iván elmosolyodott, de Gyuri tényleg az asztalt csapkodta, mondjuk nem sokáig, mert utána elkezdett lebeszélni, azt mondta, ha ennyire unatkozok, akkor segítek inkább neki az ukrán oldalon, ahol nem kis bajok vannak, de Iván ránézett és azt mondta, hogy:

Ez az álma, öcsém. Meg kell csinálja.

Hát nem lesz olcsó.

Költhetné faszágra is.

Költhetné.

Sóhajtott végül Gyuri, tudván, hogy belőle indult ki a gondolatmenetem, mindketten megöleltek és biztosítottak róla, hogy támogatnak, ha már nem sportkocsit, nyaralást, bázisugrást, jachtot, swingerklubot szeretnék, hanem ezt.

Csak mellékesen kérdezte meg Iván, nem zavar e, hogy egyikünk sem tud lovagolni. Erre mást nem tudtam mondani, mint hogy drogosok meg alkeszek sem vagyunk, pedig ezzel foglalkozunk, egyébként pedig még megtanulhatunk. Erre rábólintott, talán azon kezdett agyalni, neki mi lenne az álma, amit megvalósíthatna.

Az eleje volt a legkönnyebb. Van pályázat ilyen létesítményekre, egész olcsón lehet a földhöz hozzájutni, csak lovardát kell építeni utána rá, ami viszont, nekem elhihetik, macerás egy dolog. Drága mulatság, ha szabályszerűen van kialakítva, mi így végül a középutat választottuk. Iván szívességet tett egy ismerősének korábban, aki nagyobb területeket vásárolt meg, volt köztük egy, amin bontásra váró régi istállók, majorépület, gazzal benőtt pálya is volt, roskadozó lelátókkal. Az ismerőse kezdjen a területtel amit akar, mi megcsináljuk a lovardát, és miután a papírokat megfelelően átszerkesztették, a területek egyéb hasznosításra kerültek, nekünk pedig egy árva fillérünkbe sem került a dolog, csak annyi földet kellett megvenni, amennyin elfér egy ilyen létesítmény.

Röhejes összeget fizettünk a tizenhét hektárért, amin Gyuri szerint kutyamenhelyet, meg árvaházat is nyithatunk majd, amire én azt mondtam, hogy gúnyolódjon nyugodtan, mert nekem legalább lesz valamim, ami nemes célt szolgál. Mondta, hogy neki már van, mert amennyiért ő a karton cigit adja, abból több család egy házra váltót spórolt már meg, kihagyva a nemzeti tolvajbandát a körforgásból. Képtelen voltam magamban tartani a megfelelő választ erre, hogy tudniillik mire meglenne a spórolásból a ház, addigra a támogatott családok megdöglenek tüdőrákban. Erre jött Iván halk megjegyzése arról, hogy a Rivotril kis mennyiségben orvosság, de ha nem az orvos írja fel, akkor az átlag fogyasztóból seperc alatt zombit csinál, mire én hamiskásan válaszoltam, épp csak a fülébe suttogva, hogy vajon a behajtások során a betört orrok és a kicsavart ujjak voltak-e a legdurvább dolgok vajon, amit az utóbbi húsz, huszonöt évben tettek az emberei, netán ő maga másokkal és mások embereivel. Itt megint Gyuri kezdte, hogy a lányok közül vajon kiből lett tisztos családanya, netán sikeres vállalkozó, miután tőlem nyugdíjba ment, illetőleg hány éves volt a legfiatalabb, akit felvettem, és akkor már Iván sem bírta röhögés nélkül, és azt mondta, hogy akkor baszszátok meg, a kurva lovak által fogunk most megtisztulni, teszünk bele annyi lét, hogy ránk is jusson a dicsfényből, igaz, Tibikém? Én meg rákacsintottam és azt mondtam, hogy lássuk, mit tud kicsengetni nekem, amiből kijön a feloldozás. Nagyon jó hangulatú nap lett végül, elmentünk a csárdába és istentelenül bekajáltunk.

Iván ismerőse vállalta, hogy segít a felújításban, eleinte spórolgatott, de miután Gyuri szerzett egy komoly illetőt, aki tényleg értett a lovarda-bulihoz, magával vitte az építkezésre és minden egyes szöveget, meg karámfát, meg a jóég tudja mit leellenőriztetett vele. Ha valami nem stimmelt, rögtön ment a telefon, hogy ezt így, azt úgy. Nekem tetszett a régi épület, egy kikötésem volt csak, hogy az istálló falát félig bontsák le, semmiképp nem akartam, hogy a leendő hátsaink oda be legyenek zárva, úgy gondoltam, akkor menjenek be, ha kedvük van, az istálló a nagy, szabad legelőkhöz, meg a ligetes részhez legyen kapcsolva. Volt itt akácos, egy kis tó patakkal, sással, meg kidőlt fűzfával, ami újra kihajtott. Nagyon jól nézett ki. A lovardás szakértő ember szerint az állatok mozgatása egy jártatógéppel könnyen megoldható, ha már ott a sok hektár, építünk inkább vendégházat, parkolót, állatsimogatót, de én megmondtam neki, hogy tisztelem a munkásságát, ám azt nem tudom elképzelni, hogy egész nap a falat bámuljam, aztán ha annyira előnt a mehetnek, hogy kirúgom a falat, akkor betesznek egy jártatógépbé. A ló nem úrhajós, hogy egy kis kapszulában ücsörögjön, hanem szabad állat, akinek a mezőn van a helye, a többivel.

Erre a szakai magyarázni kezdte, hogy értékes állatok, kárt tehetnek magukban és egymásban, meg hogy fogom összefogdosni őket a mezőről, ha jön egy vendég, aki rá akar ülni, a ló meg épp piripócscon legel a karám túlvégében. Biztosítottam róla, hogy inkább fizetek akárhány lovászt, pénz nem számít. Nekem a bezártságról a börtön jut eszembe anélkül, hogy valaha vendégeskedtem volna ott, de ezt a jóember nem tudta, és nyelt egyet. Mosolyogtam, közöltem, hogy az állatkertnek sem vagyok túl nagy híve, főleg, mert akik ott raboskodnak, semmiféle bűnt nem követtek el. Kicsit lenyugodott és azt mondta, hogy persze, ez is egy járható út, mármint a legelő, meg a ménes, és eltette a táskájába a laptopját, amin a fotókat mutogatta nekem a boxokról, meg a bontott réglából romantikusan felújított istállóról. Mondtam, legyen ilyen, persze, csak épp a túlfelén hagyjon szabad kijárást a rétre. És ne parázzon, mert nem a mezőhegyesi, vagy faszom tudja milyen tenyészméneket fogjuk idehozni, hanem szerényen, kicsiben indítunk.

Láttam rajta, hogy nem érzi a logikát, mert akkor minek ide fűtött patamosó, öltöző, két iroda, fedeles pálya, de nem kérdezgetett, én pedig tudtam, hogy mit akarok, pontos elképzelésem volt róla.

Amikor a munkagépek kiütötték a régi épület falát, és feltárult a táj, a nyugati domboldalon, majdnem elsírtam magam, annyira meghatódtam. Nem saját magamtól, hanem attól, hogy valami olyan helyet találtam, amit régóta kerestem. Űltem a törmelékben, figyeltem, ahogy a mezők szélén lemegy a nap és vörösre festi a bőromet.

A nehézségek akkor kezdődtek, amikor az utolsó muskátli is felkerült az istállóablakokba, a tuják lakkozott dézsában elhelyezkedtek a bejáratnál. Mert pont, mikor a valós munkát kellett volna felügyelni, némileg magamra maradtam. Gyurinak komoly gondjai lettek az ukrán határnál, engem nem akart bevonni, mivel tudta, hogy a lányok és a gyógyszergyáram egész embert kíván, nem kockáztathatok, nem szakadhatok százfélé, Ivánnak pedig határozatlan időre el kellett utaznia. Általában jó előre megérezte, ha menni kell, mindig megfelelő ritmusérzékkel tette, most viszont láttam rajta, hogy tétovázik. Mondtam nekik, hogy megleszek, sőt, kezelem a kintlévőségeiket, tegyék, amit kell, az a legfontosabb, hogy mindhármunk megélhetése és a szabadsága biztosítva legyen, mert az rendben van, hogy én éppen önmegvalósítok, de nélkülük az egész nem ér sokat. És hogy lehetőség szerint élve térjenek vissza. Tisztán emlékszem.

Abban maradtunk, hogy van néhány haver, akik segítenek, indítsam be a dolgot. Gyuri őszinte volt, megmondta, hogy a bandáját a lehetőségek szerint tiszteletre tanította, de mégiscsak kupecokról van szó, jobb, ha résen vagyok, és nem árt, ha hozok valakit, aki komolyabban ért a lovakhoz. Sok mindent adtam és vettem már, van tapasztalatom és emberismeretem, a legkevésbé sem aggódtam. Nevetve váltunk el, pont úgy, ahogy szoktunk, mert akkor én még nem tudtam, hogy mi vár rám.

És itt jön képbe a csajom. Eddig bárkivel jártam, nem nagyon volt köztünk semmi a szexen kívül, meg lehessen jelenni vele, ne legyen túl idegesítő, kussoljon, ilyen szempontjaim voltak. Még azt sem mondom, hogy volt egy zsánerem, vagy ilyesmi. Ez a csaj kicsit csontosabb volt annál, ami az én ízlésem, ha mégis kell valami szempont, és lássuk be, cigányos a külseje. Nekem a cigányokkal nincs bajom, de a legtöbb embernek van, mosolyogtam ezen, mert amikor levittem őt Ircsibe, hogy a Gyuri emberével tárgyaljunk, akkor egyáltalán nem lógott ki a sorból. Sokan megnézték ma-

guknak, a nyálukat csorgatták, de nem úgy, mintha egy fehér lányt vittem volna. Ez a Bianka cseppet sem volt ostoba, már addigra kiderült, örültem, hogy lejött velem, megfáradtam a lovardaépítésben. Többet telefonáltam, mint egy kibaszott ügyfélszolgálatos. A szakértő fickó is elakadt, azt mondta, csak pár nappal később ér ide. Anyáztam rendesen, időm, az kurvára nem volt erre. Bianka próbált nyugtatni. Szigorúan nézett végig a megjelent társaságon, akik Gyuri nélkül is tisztelettel beszéltek velünk, de tudtam, hogy ez nekem idegen terep és nem árt az óvatosság, rossz érzéseim voltak, mivel mindenki túlon túl kedves volt velem, és akadt köztük egy, aki erre az első találkozásra lovat is hozott a szomszéd faluból oly módon, hogy a Mercedes után kötötte, majd betolta a szobába, ahol a megbeszélést tartottuk. Ezt az illetőt kiküldtem, láttam, hogy kezdi felfogni, nem az a vevő vagyok, aki bármit megvesz. De azt is látta sajnós, hogy nem vagyok lószakértő, amitől még idegesebb lettem.

A megjelenteknek mind hülye beceneveik voltak, s akárcsak a ló, bizonyos Vadvirág, olyanok voltak, mintha a diliházból szabadultak volna. Ez is csak a képembe röhögött, mert bár a szobába nem jöhetett be, az ablak előtt állt az aránytalanul nagy fejével, melyen fura színű, kócos sörény meredezett minden irányba. Rohadtul el akarta adni magát, akármilyen ronda volt szerencsétlen.

Nagyjából megtartottam az eligazítást, mire a társaság hangos hümmögés közben távozott, a magát Csontváznak nevező alak pedig kikönyörögte, hogy amíg összeszedi a többi, általam kért lovat, amik szóba jöhetnek, Vadvirágot itt hagyassa a kertben. Gyerekbarát, adja a lábát, elmondta vagy százszor. Legszívesebben leütöttem volna, rohadatul idegesített, a ló éppen olyan volt, mint a gazdája, nyitogatta a száját, mintha azt akarta volna mondani, hogy gyerekbarát vagyok, adom a lábam, vegyél meg, baszd! De Gyuri egyik legénykéje elvezette és végre csend lett.

Bianka este hosszasan kérdezgetett, mit akarok pontosan, meg hogy legyen a vásárlás, és kijelentette, hogy segít, ha akarom, mert a nagyapja kocszított, képbén van hát valamennyire. Nem igazán tetszett ez, de aztán arra gondoltam, hogy Agnyeszka és Kitty a Rivotril dolgát otthon szépen menedzselik, tehát a jelek szerint eljött a nők évszázada, mese nincs és leírtam egy papírra az összegeket, meg, hogy nagyjából miről lenne szó. A papír ékesen mutatta, hogy az agyam teljesen lenullázódott, és ezt az álomképet kergethetem lepkehálóval, nehéz lesz összehoznom, Gyuri nélkül egyenesen lehetetlen.

Bianka ragaszkodott hozzá, hogy egészen egyedül csinálja, én pihenjek, menjek le a termálba két faluval arrébb, senkinek sem jó, ha idegösszeomlást kapok a feszkótól, a telefonálgatástól, miközben épp az álmat valósítom meg. Igaza volt ebben, az én szakmában nincs pihenés, a tébéről nem szólva, a nyugdíjról, meg egyéb faszágokról, ami ugye nem létezik, de nem akartam Biankát egyedül hagyni Ircsiben ezzel a csürhével.

Ekkor csörgött a telefonom, nem ismertem a számot, felvettem. Komolyan mondom, tényleg majdnem szívinfarktust kaptam az idegtől, mivel egy kedves idős asszony kezdett nekem a vonal végén arról magyarázni, hogy adjak vért a nem tudom milyen karitatív szervezet segítségével a rászorulóknak, és úgy mondta, hogy nem tudtam közbeszólni. Az ér lüktetett a homlokomon, Bianka a legrosszabbtól tartott, és amikor a lehetőségek szerint a legkevésbé sértőn elküldtem végre a nénit a picsába, lettettem a telefont, akkor artikulatlanul üvöltöni kezdtem. Nem elég, hogy a munkám rohadatul stresszes, a barátaim ki tudja hol, milyen szitukban vergődnek, éppen fontos állomáshoz érkeztem egy *meglehetősen* karitatív vállalkozás finisében, nem. Nem csinálhatom nyugodtan, mert a társadalom éppen a véretem szeretné leszívni! Huszon-

valahány éve termelék profitot, nem börtönkoszton élösködöm az adófizetők pénzéből, hanem munkát adok bazdmeg egy csomó embernek. Nem és nem. Ez nem elég.

Bianka szó nélkül hozta a fürdőgatyámat, a papagájos törölközőt és megkérdezte, vezessen e a termálig. Más nő ezt nem merete volna megcsinálni velem, de ő igen, én meg leroskadtam a székre, nem vágtam falhoz az ájfont, pedig elképzeltem, ahogy darabokra török, hanem megragadtam a törölközőt és átadtam neki a kocsikulcsot.

Péntektől vasárnapig voltam a termálban. Erővel elengedtem minden, az építkezéssel, szervezéssel összefüggő gondolatomat, ezután a Gyurival és Ivánnal kapcsolatos aggodalmaimat, beszéltem Agnyeszkaival, aki megnyugtatót, hogy otthon minden rendben, aztán egy teljes napra kikapcsoltam a telefont. Lebegtem az iszapszagú vízben, este megvacsoráztam és aludtam. Álomban a kész lovardát láttam magam előtt. Egy intézőt és a lovászt hagyttunk ott, külön házuk volt az akácok szélén, nem messze az istállótól és a legelőktől. A munkagépeket is itt tartottuk, amiket a hellyel együtt örököltünk. Magas, régi épület volt, nekem tetszett a sötét fa borítása, drágább volt felújítani, mint lebontani az egészet, de akkor már benne voltam a vizuális agymenésben, nem lehetett leállítani, és amikor elkészült, tényleg lett egy különleges jellege. Iván szerint jobb lett volna valami világos, szellős, új építmény, könnyűszerkezetes, Gyuri szerint viszont kajálják az emberek az ilyesmit most, rusztikus, mint a borkúria, ahová az üzletfelelt szokta vinni. Ebbe a mi építményünkbe olyan intézőt sikerült találni, aki éppen a tükörképe volt a helynek. Sötét volt, komor és magas. A lovász rettegett tőle, nekünk pedig épp ez volt a célunk.

Álomban ez a Gerzson nevű fickó szerepelt, szerszámokat pakolt egy kisebb kamrába a nyerges végében. Nyikorgott a rozsdás talicska, jajgatott, ahogy tolt, recsegett-ropogott a talpa alatt a szalma, amint nehéz bakancsával rálépett a sárga, merev szalakra. Felemelt egy fejszét, amivel a fát hasogatta fel, miközben a valóságban motoros fűrészt használtak, de emlékeztem egy ilyenre, ott volt a szín végében, a létra mellett. Ahogy Gerzson nyúlt érte, az felpattant a sarokból és mintha láthatatlan kezek mozgatták volna, cikázni kezdett a levegőben, magasra emelkedett és Gerzson fejét egyetlen csapással kettéhasította. A test összecsukszott, vérpatak bujt elő a koponyájából, akár egy vörös bársonyszalag, amit a fejéből húznak ki. Az ipse lába az égnek meredt, a sárga szalmaszálak egy csapásra pirosak lettek körben mindenhol. A fejsze pedig elszállt, kirepült az ablakon, mint egy denevér.

Lihegve ébredtem, fáj a gyomrom. Megkönnyebbültem, amikor kimentem a szálloda teraszára és nagy kortyokban nyeltem a friss levegőt. Zuhogott az éjjel, fellélegzett a kánikula után a vidék. Én kevésbé. Nem siettem, hogy visszamenjek Ircsibe.

A csajom alapos munkát végzett, és itt nem csak a lovak összeválogatásáról beszélek, hanem arról, hogy az egész díszes társaság, akikkel első nap leültünk, alaposan le lett szedálva, jobbára meg se nyikkantak, némelyik kifejezetten boldogtalan arcot vágott, köpködtek, elkeseredetten szürcsölték a kávé a tornácon, ahol halk „mulató” zene szólt egy telefonról, mivel Bianka a szobába nem engedte be őket. A kiszemelt lovak a hátsó kertben voltak elkülönítve, mind más színű kötőfékkal, a helyi srácok felügyelete alatt, Biankának egy rózsaszín mappa volt a kezében tíz darab lóútlevéllal. A kucepek csüggedten néztek rám, az volt az érzésem, nekik húzósaabb lehetett az elmúlt három nap, mint nekem.

Bianka valóban látott lovat a nagyapjánál, ült is rajtuk párszor öt éves korában, de ennél több tudással nem rendelkezett. Így aztán szó szerint elkapta a Csontváz nevű fickó tökei, kijelentette, hogy megveszi Vadvirágot dupla áron, mert tetszik neki a színe, cserébe könnyörtelenül alkudja le a lehető leghasználhatóbb lovakat a többi illetőnél. Tíz ló kell összesen. Megvan a keret, annál egy árva fillérrel sem több, benne van a szállítás, és ha sikerül összehozni a dolgot, két hét múlva mindenki ki lesz fizetve. Csontváz egy ingyen szopást is szeretett volna, mire a Bianka felemelte a telefont, mondván, hogy hív engem, aki a termálban pihenek, erre Csontváz visszavett, tudomásul véve, hogy sajnálatos módon magafajtaival hozta össze a sors. Ám kis pénz is pénz, így hát nekifogott, hogy kollégáit a lehetőség szerint megkopassza, ezáltal magának kicsivel több hasznot termeljen. Mire én megérkeztem, a kupeczek egymást késztették ki a végsőkhig, Bianka pedig dirigált, de olyan hangon, hogy még a lovak is vigyázzba álltak, a fekete haját meg ide oda vetette a hátán.

Először meglekintettem az állatokat, mindenki, a Csontváz vezetésével elmondta, mit látok, ezt összevetettük a lóútlevéllal, illetőleg a listában az árával. Kilenc lónál jártunk, és a keret fele még megvolt, kérdően néztem fel, de Bianka és Csontváz ekkor szóltak, hogy menjünk be a házba. Itt elém tárták az üzleti modellt, ami annyiból állt, hogy a tizedik ló Vadvirág lett, útlevél nélkül, többbe került, mint a többi, de Bianka közölte, hogy mivel a szakértő nem érkezett meg, ezért ő Csontvázt nevezte ki a kupecok fővezérének, a Vadvirág tetszik neki, és bár nem ér többet a másik kilenc jószágnál, az árában benne van a jutalék a szakértésért. Az üzletet nekem kell megkötni kézfogással, ami itt többet számít, mint akármilyen ügyvédi papír, a teljes vételár pedig akkor cserél gazdát, ha a lovak két hét után is vígan vannak az új helyükön, ezzel kiküszöbölünk olyanféle trükköket, amik miatt néhány napig makk egészséges az állat, majd egyszer csak holtan esik össze, netán egyik percről a másikra botsánta lesz.

Bámultam a csajomat, mert amit megbeszéltünk, hogy mennyit szánok én erre a vásárlásra, még mindig több volt, így, a tizedik lóval együtt is. Láta, hogy lenyűgözött, én pedig kezdtem megsajnálni a kint báméskodó jóembereket, akik a tornác mellett a kavicsokat rugdosták az ágyásban, és gyorsan elővettem a pálinkát, rendeltem a csárdából kaját, aztán belecsaptam mindegyiknek a kezébe, hogy legalább az előleget kifizethessem. Csontvázat kizavartam hozzájuk, ne érezze túl nagy főnöknek magát, hanem próbálja meg valahogy visszaállítani a lelki békéjüket, adtam még pénzt, néhány alapszámra, hogy ossza el egyenlően közöttük, mielőtt mind felköti magát nekem itt a verandán.

■ ■ ■

A mikor megtudtam Iván halálhírét, már eljöttünk Ircsiből. Gyuri hívott, a kocsiban ültem, ki volt hangosítva, nekem pedig le kellett húzódnom az autópályán a zuhogó esőben a leállósávba. Egyedül voltam, az eső hangosan kopogott az ablakon, amitől alig hallottam, mit mond, egyre hangosabbra vettem, ordított a telefon, betöltötte a kocsimat a halálhír, minden kis részletet egyre élesebben láttam, a bőrrülés ráncait, a műszerfalon olyan íveket, amiket soha azelőtt nem vettem észre. Vízcseppeket, amint szétrobbantak a szélvédőn, vízpermetet minden csepp nyomában. Az ablaktörő integetett az arcom előtt, kurva idegesítő volt, mégsem tudtam leállítani.

Pánik? Igen, lehet, hogy pánikba estem. Nem, soha nem tapasztaltam ilyesmit korábban.

Rögtön az jutott eszembe, hogy miért nem vagyok Ircsiben, mintha ott biztonságban lettem volna egy ilyen dolog elől. Láttam elsuhanni magam mellett az autót, figyelni kezdtem a sofőrök arcát, azt vártam, megpillantom Ivánt valamelyik kormány mögött, pedig nem tudtam kivenni az arcokat az esőfüggöny miatt. Elképzeltem, ahogy a Mustangjával lerepül az útról, pörög, nekicsapódik egy fának, vagy szloplnak, miközben Gyuri szavait hallottam, amint azt magyarázza, hogy Iván beteg volt, rákos és ezért halt meg.

Hogy lett volna rákos? Gondoltam, semmiképp sem lehetett az, hiszen alig néhány hete, hogy beszélünk, mikor elment. De Gyuri elmagyarázta, hogy pontosan ezért ment el Iván. Nem búcsúzott el tőlünk, nem akarta, hogy tudjuk. Eléggé mérges lettem, megmozdulni nem tudtam, és letettem a telefont. Árulásnak éreztem, és addig maradtam a leállóságban, amíg el nem állt az eső. Nem merem elindulni, attól félttem, hogy magával sodor a víz.

Mivel soha nem volt senkim, elveszíteni sem tudtam, és mint azt az elején már említettem, a mi szakmánkban ritka a hosszú élet, engem mégis mellbe vágott a dolog. Szó szerint. Nyomást éreztem itt, a szívem környékén. Főleg, amikor hívni próbáltam, és rájöttem, hogy már csak egy telefonszám van a mobilomban, a névvel. Száz sírkőnél nyomasztóbb volt, az meg főleg, amikor kitöröltem a számot.

És itt csak a lelki oldaláról beszélek, a pénzügyek és egyéb dolgok elrendezése nem engedett egy perc szabad időt sem a gyászra, mert a jelek szerint Iván arra számított, több ideje lesz, hogy a dolgait elrendezze. Gyuri nem tudott feljönni Pestre, sőt, az országba sem, így egyedül maradtam Iván hagyatékával, a saját bizniszeimmel, meg a lovardával. Nem egyszerű hagyaték volt, hanem agresszív, hullámzó massa, ami a nyakamba akart mászni, de nincs is kedvem beszélni róla, ami volt, elmúlt. A temetés utáni második hétvégén tudtam lemenni a lovardába, ahová jobb híján Biankát küldtem le, de neki ez ellen nem volt kifogása, sőt, kifejezetten örült neki.

Amikor megérkeztem, minden egészen megváltozott. Tudja, női dolgok. Fű elge-reblyézve, itt egy pad, ott egy kocsikerék, dísznek. Minden más lett, először csak néztem körbe értetlenül, mert tetszett, de annyira nyugtalan voltam, hogy alig tudtam befogadni azt, amit láttam. Homályos üvegen át néztem mindent, tompán értek el hozzám a hangok. Feltettem a napszemüvegemet, hogy ne lássák a tekintetemben a zavart, nem akartam senkit megbántani, Biankát főleg nem. Az álmom itt volt előttem, mégsem éreztem semmit.

Ha mindenképpen meg kell fogalmazni, akkor valami olyasmi lenne ez, mint amikor megtudtam, hogy Iván a budapesti lakásában halt meg, de én a testét mégis az autója roncsai között láttam. A két dolog sehogyan sem jött össze, miközben pedig ő maga még itt volt velem, a jelenléte sokkal erősebb volt így, a teste nélkül. Ez a látomás, vagy mi annyira lefoglalt, hogy elkábultam.

Ha tudná, mennyire gyűlölöm a sok drogot, meg alkeszt, akikkel az életemben találkoztam! Megmagyarázzák, miért nem tudják letenni a szert, amit használnak. De én is megtudtam akkor, hogy miről rizsáznak, ha nem lennék tisztában azzal, hogy mi az önfegyelem, ott picsognék valami kocsmában. Pedig a lovarda kurva jól sikerült, attól

még, hogy én nem tudtam a jót látni benne. Kicsit másként festett persze, mint ahogyan azt a medenceparton elképzeltem.

Bianka körbevezetett, megmutatta, nagyjából hogyan működnek a dolgok. Illetve hogy nem, mert akármilyen szarul voltam akkor, legalább elvonta a figyelmemet néhány szembeötlő tény, amin mindenképp változtatni kellett.

Gyuri csapatából többen is itt voltak, főleg fiatal srácok, akik jelentkeztek, hogy segítenek, cserébe lehessenek ők az első tanulók. Gondolom, heccből vállalták be, meg praktikus okokból, otthon a közmunka, vagy egyéb nagyszerű perspektíva várta őket, Ircsi és környéke ilyen, nincs ezen mit csodálkozni, inkább azon, hogy akad még ott olyan, akinek vannak ambíciói. Hamar átláttam a helyzetet, mert ugye ez nonprofit szervezet, nagyjából látszott, hogy amit a lányaim megkeresnek nekem az utcán, meg eskortban, azt elkölthetem ezekre a fiúkra, akiknek lövésük sincs, mihez kezdenek majd, ha megtanulnak lovagolni, de legalább vannak valahol, ahol remény kecs egetet.

A Rivotril-üzlet marad nekem, meg Biankának, akivel még mindig nem láttam magunkat egy párként, de felelősséget éreztem iránta, hiszen annyit dolgozott, mint szű a gerendában, hogy az én álmomat megvalósítsa. Ő látta, mit lehetne kihozni ebből, talán ezért volt olyan szigorú a srácokkal, egyik este azt mondta nekem, amikor az irodában ültünk, hogy nem akar gyereket, elég neki ez a sok féleszű. És, hogy nem lesz egyszerű őket gatyába rázni. Ezzel egyet értettem, bár még nem tudtam, hogy egy kupec, aki profi lovas lesz, mitől lesz több, vagy jobb, azon túl, hogy nem érik szánakozó megjegyzések az interneten. De Bianka tudhatott valamit, mert megjegyezte, hogy aki egy lovat el tud kormányozni, az jó eséllyel az életét is helyes irányba tereli majd. Megtetszett ez nekem, pedig csak jól hangzik, de nem igaz és eldöntöttem, hogy összeszedem magam, abbahagyom a rohanást, itt maradok egy hétig, megpróbálok egy dologra koncentrálni. Kár volt. Ami a medenceparton elégedettséggel töltött el, most olyan volt, mint egy szörnyeteg. Az elmúlt negyven évem lihegő kutyaként koslatott a nyomomban.

A lovardám egyébként valami menekülttáborra hasonlított. Bianka és Gerzson kivételével mindenki teljesen szét volt esve, a lovasz szakadt gatyában, póló nélkül, feketére sülve itatta a lovakat, parkosított, hordta be a géppel a szénát a tárolóba, a ganét meg igyekezett eltüntetni. A srácok a pályán futtatták a lovakat hasonló szerelésben, gatya, papucs, a lovakon a szokásos szakadt kötőfék. Kurjongattak, kiabáltak, pattogtatták az ostort, mire a ló rémülten vágatott körbe, legtöbbször kirántotta a futószárat a legény kezéből, húzta maga után egy kicsit a homokban, majd átvette magát a karámfán és nyaktörő iramban iszkolt vissza a legelő felé. A villanypásztornál megtorpant, a lovasz káromkodott, Gerzson üvöltött, a fiúk meg vinnyogva röhögtek. Bianka arra várt, hogy én ezt az állapotot megtekintsem, mert mint kiderült, már kitalálta, hogyan tovább. Először is kell valaki, aki ért a lovakhoz. A kupecsek, illetőleg ezek a nyikhajok ingyen lovagolnak majd, de mivel a komplexumban minden megvan, ami kell, simán jöhetnek akármilyen vendégek ide, hogy a pénzüket elköltsék, amint konzolidálódik a helyzet. A marketinget ő intézi.

A ménes, amit összeraktunk, nem volt drága, ennek megfelelően olyan vad volt, mintha most jött volna a mongol sztyeppéről, a legelő friss fűvétől és a szabad nyargalásztól egy fokkal még fürgébb is lett, mint volt, az egy Vadvirágot kivéve, melyet Bianka minden nap a kötőfékébe csatolt kutyapórázzal vezetgetett, a srácok megjegy-

zéseitől kísérve, azt mondta, megnézte a neten, hogyan kell *kapcsolódni* az állathoz. De ez az ő privát kísérlete, a többi lóhoz edző kell, és ha komolyan gondoljuk, akkor nincs mese, komolyan is kell csinálni.

Már többszámot használt, de képtelen voltam nemet mondani neki, pedig éreztem, hogy nincs olyan, hogy „mi”, akkor, ott még az „én” is megfoghatatlannak tűnt.

De erről nem ő tehetett. Szerencsére annyira magamnál voltam, hogy magamhoz öleltem és azt mondtam neki, hogy persze, csináljuk úgy, ahogy szeretné. Legyen olyan a lovarda, amilyennek elképzeli, bízom benne, mert látom, hogy bár nem tanulta, nagyon jó, praktikus érzéke van ehhez az egészhez, és itt a lehetőség, hogy kipróbálja magát, mint ügyvezető, vagy akármí. De közben már azon agyaltam, mikor tudok végre elmenekülni innen.

Az egy hét, amit ott töltöttem, voltaképp nem sikerült rosszul, utólag nyaralásnak tűnik, ahhoz képest, ami utána jött. Segítettem Biankának, összeismerkedtem a srácokkal, beszélgettem Gerzsonnal, aki eredetileg Iván embere volt. Megnyugtató, amikor vele voltam, pedig cseppet sem barátságos ember, de a közelében Iván is ott volt, még ha nem testi valójában, segített felidézni a gesztusait, amiket annyira megszoktam az évek alatt. Ez a Gerzson csak megerősített abban, amit Bianka mondott nekem. Ő, a lovással ellentétben nem a papucsra, hanem a bakancsra szavazott, gatyá helyett téglavörös kezeslábast hordott „Colorado Ranch” felirattal és western kalapot. Ettől még komorabb lett a külseje, kalap nélkül nem láttam egyszer sem megjelenni. Mesélt kicsit az előző munkahelyéről, a beszéde nem annyira a helyről szólt, ahol valami lakókocsiban kellett laknia, aminek a tetejét szétrágtá a nyest és beesett az eső, hanem Ivánról, aki őt arról a helyről elhozta magával, és akinek sokat köszönhetett.

Egy macska sündörgött folyton a lábai körül, akárhányszor arrébb rúgta, folyton visszajött. Csíkos, girhes kandúr volt, félszemű. Egészen kivert a víz, amikor láttam, hogy egy rozsdás kis óra van a vak szemé helyén.

Ilyen macska nincs még egy! Mondta Gerzson nevetve. És végül huszadszor, amikor az állat körbebújt a lábai között, felemelte ahelyett, hogy elhajította volna és simogatni kezdte. Dorombolt hangosan a macska neki, a szemé helyén a kis órában láttam, hogy halad előre a másodpercmutató. Felfordult a gyomrom.

Lehet, hogy nem tudtam már tisztán gondolkodni akkor, mert a folyosó végén, a pajta sötétjében, ahol ültünk, megláttam a fejszét, amit álmomban láttam. Megcsillant a fény a fokán, én pedig szédültem. Megbeszéltük, amit kellett, a lelkére kötöttem, hogy Biankát kizárólag akkor hagyom itt, ha ugyanúgy vigyáz rá, mint eddig, feltett szándékom volt, hogy pár lányt még hozok le Pestről, hogy vigyék a konyhát és felügyeljék a kupec-csűrhet. Az ő megrendszabályozásuk az egyik első programpont volt a listán, rögtön utána a lovak belovaglása szerepelt. Gerzson ajánlott valakit, még az előző helyén ismerte meg, nagyszerű edző. Megadta a számát, hogy egyezzek meg vele.

Estére volt már egypár telefonszámom, mindet nagyon sürgős lett volna felhívni, de én a körülöttem lévő sötét ködben alig tudtam ébren maradni. Miután a könyvelést, mindent töviről hegyire átnéztünk, jártányi erőm sem maradt. Biankával ültünk egy pokrócon a réten, ahol az a bizonyos fűzfa állt. Mindenkinek ez volt a kedvenc helye, a lovaknak is. A srácok imádtak erre bandázni, hagytam, hogy itt zenélgessenek. Rájuk bízottam, hogy a lovardának nevet válasszanak, mire újra jövök.

Beültem a kocsiba és az álmomat magam mögött hagytam. Azt gondoltam, megkönynyebbülök majd, ha újra úton leszek, de semmi ilyesmi nem történt. A sötétség jött velem, elnyelt mindent, utoljára Bianka és Vadvirág merültek el a koszos iszapban, ami a fejemet betöltötte.

Ircsibe mentem, és kikapcsoltam a telefonomat. Tudtam, hogy senki nem lesz itt, csak a pókok a sarokban, ezért jöttem ide. Nem az én házam volt, állandóra nem lakott itt senki. Leültem a ronda, bordó plüsskanapéra, és néztem a falat. Olyan élesen láttam mindent, mint soha életemben azelőtt. Kővé váltam, vadul dobogott a szívem, levegő alig jutott a tüdőmbe. Azt éreztem, megszűnök, felszívznak a falak, a szőnyeg megemelkedett, domborodott felém, rákapaszkodott a lábaimra, eggyé vált vele. Ezt az érzést soha nem fogom elfelejteni, néha arra gondolok, hogy a drogosok vajon az ehhez hasonló érzések miatt vesznek e be különféle dolgokat, de nekem, bevallom, rémületes volt, ahogy elvesztettem a kontrollt a testem felett, miközben sejtettem, hogy ha nem jövök ide, akkor lehet, hogy mindez nem történik meg, vagy talán nem ilyen hamar. Siettettem azzal, hogy idejöttem.

Az autópályán már tudtam. Mondogattam magamban, hogy Tibi, kezeld a helyén a dolgokat, mi a faszomat keresel te Ircsiben? A kormányt automatikusan fordítottam el, amikor ide jöttem ahelyett hogy hazamentem volna, tankolni sem álltam meg, pedig van egy benzinkút ezen az úton, ahol mindig megállok. A kocsit kint hagytam a kapu előtt, berohantam a házba, bezártam az ajtót. El akartam bújni a padló alá, az ablakon kinézve pedig szédülni kezdtem, ahogy megláttam a fecskéket a learatott mezők felett cikázni. Becsuktam a szemem, de a fecskék ugyanúgy cikáztak tovább, a következő pillanatban pedig a szőnyeg volt előttem, megbillent a padló és elborított, mint egy hatalmas hullám. Éreztem a szagát. Tengerszaga volt a szőnyegnek, homok, hínár és sós pára. Elsüllyedtem, olyan mélyre, ahol az életnek semmi nyoma nincs. Először még derengett a fény, aztán egyre sötétebb lett, én meg ahelyett, hogy felfelé néztem volna, pont, hogy ebbe a feneketlen mélységbe akartam nézni.

Furcsa, igaz? Mindez régen volt, de ha teljesen őszintének kell lennem, akkor azt mondom, hogy sokszor eszembe jut, és nem rossz emlék. Vágyom oda, pedig tudom, hogy ha legközelebb arra járok, nemigen fogok visszatérni.

Utólag tudtam kikövetkeztetni, meddig feküdtem a földön. Majdnem teljes két napig. Fényes dél volt, amikor kinyitottam a szemem, olyan üres volt a gyomrom, hogy összegörnyedtem, de nem volt bennem semmi, amit kihányhattam volna, a szőnyegnek már nem tenger, hanem mocskos szőnyegszaga volt. Úgy nézek ki, mint aki ilyen apró részletekkel foglalkozik? Nem. És nem is voltam soha ilyen. De látja, egy cseppet sem okoz gondot, hogy a legapróbb részleteket is felidézsem.

Elképzeltem, ahogy a holtak, az őseim szellemei kavarnak az égben, mint a szemét a benzinkút parkolójában, én zavartam ki őket a sírból, hogy kénytelenek legyenek velem foglalkozni, mert ami történt velem, áttörte a élők és a holtak közti határt, szabadon áramlott és eljutott hozzájuk. Hinni szerettem volna valamiben, ezért a nem létező múltamhoz fordultam. Ilyen gyenge az ember. A legerősebb is.

Megkerestem a telefont, beültem a kocsiba, elmentem kajálni, közben már hívogattam az embereket, akiket kellett. Az egész kirándulást igyekeztem a helyén kezelni. Még visszamentem a házba, néztem a kanapét, ott volt rajta a testem nyoma. A poros ablakokon fénypászmák kapaszkodtak befelé, a mezők felett nyújtózott a sápadt ég,

néztem rénsyre lehunytt szemmel, tudtam már, kétarcú ez a hely, meg az összes, nem lehetek biztonságban, akárhová is menjek.

Annyi vigaszom volt, amikor bezártam az ajtót, hogy ha ide jövök, egyedül lehetek, nem lát senki ebben az állapotban és talán megtalálom az értelmét. Egy hozzám hasonló embernél a gyengeség, a bizonytalanság végzetes lehet, de ezt nem kell magyaráznom. Ilyen a versenyszféra.

A lovardában, meg az egész tanyán kezdett beindulni az élet. Bianka megtartotta a tárlatvezetést, csak kapkodtam a fejem, annyi minden történt, amíg elvoltam. Az Ircsi kitérőt nem említettem neki, másnak sem, miközben hallgattam amiket mond, megfordult a fejemben, hogy elmondom neki, de nyilván sejti, hogy mire jutottam. Féltelmetesen boldog és magabiztos volt, nem szerettem volna elrontani az örömét, meg félttem is attól, hogy úgy nézne rám, mint bárki más: értetlenül.

Az edző megérkezett, láttam a parkolóban a fehér BMW-t, elképzeltem, milyen ripacs lehet, ha ilyen autóval jár, mert a stílust, szegény Iván példája mutatja, nem lehet tanítani. Én a látszólag jellegtelen autókat szeretem, azokat, amikről csak az tudja az értékét, aki tényleg ért hozzá.

Mesélek majd még erről, ha érdeklí, de a lényeg, hogy ilyen BMW-t csak az vesz, aki hivalkodni akar a kis pénzével. De a pályán már láttam, hogy nem ripacs mégsem, hanem egy kompakt nőcske az edző és minden rögtön a helyére került, már nem is csodálkoztam, amikor megpillantottam. Miért gondoltam, hogy az edző férfi lesz? Bianka megbökött, ne bámuljam már ennyire, de muszáj volt, mert egyfelől jól nézett ki, már-már túl jól, másfelől a pályán a lovasok szabályos körökben, ívekben, viszonylag egyszerre mozogtak körülötte, mind ahányan voltak, fekete csizmát, nadrágot, fehér pólót, bukósisakot viseltek, melynek neve a lovardában kobak –, mint megtudtam.

Kellett öt perc, mire bemértem a látványt. A nő középen állt, hangosan mondta az utasításokat, bársonyos, semleges hangon, a lovasok kussoltak, gondolom, hogy meghallják. Féltettek tőle, mert egy edző mégiscsak valamilyen főnök, ráadásul nem fél azoktól a bestiáktól, melyeken a legényeknek kellett körözgetni a pályán.

Nemsokára közelebről is megtekinthettem a hölgyet, aki amúgy fitnesztermet vitt, ettől volt olyan gusztusos, és ahogy az ilyen körökben szokás, kis top, műköröm, tetovált smink és impozáns dekoltázs tartozott az egyébként csinos arcához, megcsinált haj, már amennyire ezt egy lovaspályán egyben lehet tartani. A szűk lovaglóscuccban tényleg olyan volt, mint egy playboydíva, de zavart nagyon a feltöltött szája. Annyira nem zavart azért, hogy a formás testéről le tudtam volna venni a szemem, és amikor Bianka újra megbökött, akkor majdnem elnevettem magam, mert ő a pálcikakarjaival éppen az ellentéte volt.

Hogy kicsit tompítsam az élményt, odasúgtam neki, hogy mégis honnan szerezte ezt a cicát, azt akarja, hogy a kupecbanda teljesen becsavarodjon? Bianka kihívóan nézett és azt mondta, hogy a cica remek szakember, én magam beszéltem vele telefonon, és hívtam le ide. Kurvára nem emlékeztem, de csak hallgattam, Bianka meg folytatta. Senki egy újjal nem nyúlhat hozzá, már amennyiben ő maga nem akarja, engem is beleértve, de ha én akarok hozzányúlni, akkor választanom kell, hogy ki marad. Ezt teljesen egyszerűen, kedvesen mondta, érdekes magabiztossággal, mintha tudta volna, hogy dekoltázs ide vagy oda, itt mégis ő az, aki dirigál. Nekem legalábbis.

Neveltünk, de aztán Bianka mondta, hogy lesz még időm a nyálat csorgatni a nő láttán, akit ő a próbaedzés után felvett állandóra, miután én nem voltam elérhető és vessek egy pillantást a lovasokra is, de leginkább a lovakra, melyek többnyire alázatosan keringtek a homokos pályán, hangtalanul, leszegett fejjel. A buherált kötőfékeknek nyoma sem volt, helyette mindegyiken fényes, fekete, vagy barna bőr kantár, a hátukon nyereg, egyforma kék alátéttel, és fekete, vagy fehér fásli is volt a lábukon. A legények közül néhány elég bénán ült a lovon, igyekezett kihúzni magát, izzadt, remegve tartotta magát a barnára sült karjával, és úgy kapaszkodott a szárba, mintha bizony az élete függne tőle, ami nyilván így is volt, bármennyire szelídnek tűntek a lovak ahhoz képest, amikor utoljára láttam őket. Én, aki sosem ültem lovon, s eszem ágában sem volt, teljesen együtt éreztem a srácokkal, főleg, amikor az edző elkiáltotta magát, hogy ügetés.

Még levegőt venni sem merem, attól tartva, hogy most biztosan kitör az anarchia, és futhat, ki merre lát, de semmi ilyesmi nem történt, hanem a legények kissé megbökdösték a lovakat, mire egy kivételével az összes ügetni kezdett. Ez az egy dobálta a fejét, a lovasa arc kifejezése azt mutatta, hogy fogalma sincs, imára, vagy káromkodásra nyissa e a száját, de mielőtt eldönthette volna, a fitneszlédi már mondta is, mit kell csinálni, minden lónak és lovasnak tudta a nevét, úgy röpködtek a szavai a pályán, mint a fecskék a szántó fölött és csodák csodája, mindenki lassan rendeződött a pályán, egymástól egyenlő távolságra ügetett a kilenc ló, a tizedik is csatlakozott minimális küzdelem után, s ahogy jobban megnéztem, az maga Vadvirág volt. Hiába viselt szép, fehér zoknikat a lábán, a hátán a ragyogó fekete nyeregben a meglehetősen talpraesett legényt, hiába volt kifésülve és egyenesre vágva a farka, a brutál nagy fejében elvetemülten csillogott a szeme, a sörényében kibomlottak a fonatok, az egész ló körül mintha vibrált volna a levegő, táncolt a homokban, az első lábait kicsit megemelte, mire a legény olyan higgadt maradt, hogy csak pislogtam, és szelíden tovább bökdöste. Nyilván elszánta magát a halálra. Vadvirág végtére beállt a sorba, ügetett, a legény arca kisimult, de láttam, hogy folyik róla a víz, kesztyűs kezével egy óvatlan pillanatban kitörölte a szeméből az izzadságot.

Az edzés végeztével Bianka és Vanda, az edző leültek velem a fedett ücsörgőbe, a pálya szélén, és miközben a kupeceim továbbra is tiszteletteljes csendben, nagyokat pislantva kivezték a lovakat, vázolták nekem a helyzetet és elemezték a látottakat. A rendezett külső mindkettejük szerint az első lépés a siker felé vezető úton, a lovak megszabályozása pedig szép fokozatosan halad, ezt Vanda egy kolléganőjével intézi, naponta négy lovon edzenek, azaz megmutatják nekik a helyes irányt, átlavagolják őket, teljesen nyers egy sincs köztük, hálístennek. Bianka esténként magánórákat vesz, mivel szeretne Vadvirággal közösen fejlődni.

Ilyen választékosan beszéltek, egyfajta külön nyelven, ami később megszokott lett a számomra, a lányokkal és a gyógyszerbiznisszel kapcsolatos modor mellé lett egy újabb szóhasználat. Különösebb nehézség nélkül vettem át ezt is. Talán ezért tudtam talpon maradni olyan sokáig olyan sok mindenben, mert hagytam, hogy áramoljon felém minden, ami az adott dologgal kapcsolatos, hogyan viselkednek, mozognak a résztvevők, és miként lehet szót érteni velük. Nyilván kicsit messzebből indultam, mint a többivel kapcsolatban, azokba beleszülettem úgymond, de csak lehunytam a szemem és a szavak átöblítették az agyamat.

Megnyugtató volt az edzőcica egyébként, nem éreztem benne azt, amit a lányaimnál sokszor, hogy negyedannyiért is eladná magát, mint amit nálam megkereshet, nem volt benne kiéhezetség, hajszołtság, ami olyan gyakran látszik ezeken a lányokon, ostobának sem tűnt, de elég nehezen mosolyodott el. Nem firtattam, hogy egy ilyen csinos nő mégis mit keres a poros pályán néhány gebével, egy utcagyerekekből verbuvált sportiskolában az isten háta mögött, de gondoltam, Bianka majd megvilágosítja ezt nekem, így hát csak figyeltem. Az első benyomás nagyon fontos az én szakmában, az életem múlhat rajta, a hozzám hasonlók és a nekem dolgozók között rengeteg a pszichopata, ha az első benyomás szar, akkor sincs mindig alkalom válogatni, bármilyen nyilvánvaló, hogy akivel tárgyalok, komoly nehézségekkel küzd, mi másért lenne verőlegény, díler, vagy kurva. Furcsa az én számból hallani ezt, ugye?

Netán magam is pszichopata volnék csupán azért, mert nem a társadalmi normáknak megfelelően keresem a pénzt? Egyetértek, de ahogy már ezt az elején is megbeszéltük, van önkritikám. Lehet, hogy különben már nem élnék. A keresletet nélkül nem lenne mit eladnom, a nálam nagyobb szakító politikusokról pedig még egy szót sem ejtettünk. Az *igazi* örület szerintem ott kezdődik. Ha nekik is az utcán kéne ellopniuk, amit egy frissen padlószőnyegezett, drága bútoroktól illatozó irodából intéznek, lehet, kicsit másképp állnának a dolgokhoz. Jó rendben, persze. Maradok a lovardás sztorimnál.

Vandának feltettem pár kérdést a jövőre nézvést, de kitéró válaszokat adott, lassan nézett rám, egyszerre volt naiv, megbántott a pillantása, és közben kötelességszerűen kihívó. Láttam, hogy tetszem neki, nem csak azért, mert tudja, hogy ki vagyok, hanem imponál neki, hogy nem egy tuskó barmot hordott elé megint a szél. A fitnesztermekben, elhiheti nekem, több kokain fogy és több az agyatlan zombi, mint más helyeken, ahol eddig megfordultam, tehát kellemes meglepetésként érhetne a velem való beszéd. Elmondta, hogy versenyekre jár, edzősködik, mindenféle helyeket említett, amiket ismernem kellett volna, de én inkább arra voltam kíváncsi, mit gondol az itteni állapotokról. Megmondtam neki, amit mindenkinek az értésére szoktam adni, hogy amíg nekem dolgozik, addig egyfelől minden egyes haja szálával nekem dolgozik, másrészt legyen teljesen őszinte, nézzen hülyének nyugodtan, amiért nem értek a lovakhoz, röhögjön ki, de aztán világosítson fel, hogy kell csinálni.

Mondott is mindenfélét, amik érdekesekek voltak, azon járt az agyam, mennyire egyformán működnek a dolgok, csak szervezés kérdése az egész. Összehozhatnék valami központot, ahol Rivotrilt hamisítanánk, mellette egy kellemes ligetben lenne egy modern, csupa üveg épület, feszített víztükrű medencével, ahol a lányokat helyezném el. Vastag, paszteliszínű szőnyegek borítanának mindent, puhán, halkán lehetne lépni rajtuk, és a patak túloldalán kezdődne a lovarda. A kupeczek pedig, akik mind egy szálíg remek, képzett lovasok, a modoruk kifogástalan, fényes szőrű, pedigrés loállományt adnának vennének. A betépett, elégedett kuncaftok pedig cirkálhatnának körbe a pályán lóháton, át a színesre festett rudakon, akár valami vurstliban. Colorado Rekreációs és Sport Központ. Még akár nyereséges is lehetne.

A „Colorado” Gerzson overáljáról ugrott be, és mintha ezzel őt magát is megidéztem volna, megpillantottam, ahogy a traktorral kikanyarodik a pajta mögül. Remeggett körülötte a levegő a hőségben, vörös figura lett a fekete fal előtt. A traktort leállította, leszállt, felénk nézett, majd beszippantotta az ajtónyílás, magába zárta az épület, nem tudtam úgy Vandára figyelni, ahogy kellett volna, mondtam neki, majd ké-

sőbb folytatjuk, addig is Bianka majd körbevezet, megmutatja, miképp rendezte el a kupeczek szállását.

A gyerekkorom valóban olyan, mint egy síri pusztaság, nem sok minden említésre méltó van benne az állandó feszültségen kívül, ahogy ugrásra készen várjuk, mikor kell valami elől félreugrani. Ami színes, esetleg érdekes benne, az is sokszor nagyon nyugtalanító, ha eszembe jut. Ilyen egyik a cirkusz, ahová a belső iskola minden diákját elvitték, aki kezelhetőnek lett minősítve. Sok jegyet kaptunk, így a totál elmebetegek közül is többen eljöttek, mint kellett volna, végig bekiabáltak a műsor közben, de attól még cirkusz volt, az első és az utolsó ilyen előadás, amit láttam.

Voltak állatos számok, meg kötél-táncos, zsonglőr, lovas akrobata akkora pöttyös fehér lovon, amelyet soha még nem láttam, és tűznyelő. Nagyon furcsán éreztem magam, nem tudtam örülni egyik produkciónak sem, mert a porondon, ha csak a szélén is, végig ott ült egy bohóc, vastag sminkben, ami kéregként tapadt az arcára. Amikor mosolygott, a kéreg összeráncolódott az arcán, a vizes kék szeme úgy mozgott az arcában, mint egy akvárium hal. Egyik oldalról a másikra. Mintha bent úszott volna a fejében és néha az egyik, néha a másik szemüregéből kandikált volna ki, hogy bennünket vizslasson. A sátorban sötét volt, csak a porond volt megvilágítva, a díszletek, a ponyvák mögül bűdös, állatszagú levegő áramlott ki a nézőtérre, minden jelmez és díszlet porosnak, használatnak tűnt, a legerősebb fény mindig a bohóc arcára vetült.

Azt gondoltam, övé az egész cirkusz, tevékkel, malacokkal, táncoló csirkékkel, akrobatanőkkel, rabul ejtett bennünket is, akik izzadva tömörültünk a nézőtéren és émeletítő limonádét ittunk, vattacukrot kaptunk, amitől nekem szörnyű hányingerem lett, de tömtem magamba ugyanúgy, mint a többiek. Meleg volt, semmi levegő, mindenki egészen transzba esett, sokan már csak attól, hogy kimozdulhattak, és egy ilyen kapkodó, csiricsaré, hangos kavalkádba kerültek.

Fontosnak tartom ezt az emléket, mert nagyon megijedtem és ezzel együtt valahogy ki is józanodtam. Megfogadtam akkor magamban, hogy mindig a magam ura leszek, legyőzöm a félelmemet, még ha a bohóc halszeme valahogy mindig rajtam állapotodott meg és azt üzenté, hogy márpedig lenne okom a félelemre, mert mindannyiunkat egy felsőbb akarat irányít, lám, ember, állat itt és most az ő gondolatai szerint ugrál, mi pedig elvarázsolva figyeljük őket. Ezerszer is elmondta, hogy így varázslat, úgy varázslat, lám, milyen varázslatos ez az egész.

Akkor juthatunk csak ki innen, ha vége az előadásnak, ő meghajol, azt mondja majd, hogy köszöni a figyelmet, és reméli, élvezték az előadást. Lesütöttem a szemem, az arcom elé tettem a vattacukorfelhőt, hogy ne lásson, és én se láthassam őt. A remegő cukorhabon át figyeltem az elmosódott figurákat, rettegtem csendesen, a körmömet a tenyerembe vajtam, hogy kibírjam valahogy a végéig. A lábaimat párhuzamosan egymás mellé tettem, egészen úgy, mint egy katona, mint mindig, amikor azt éreztem, nem vagyok biztonságban, és ami legtöbbször így is volt. Nagyon szenvedtem, de ezt csak így utólag mondom, hétvésen az ember nem tesz ilyen megállapításokat.

Ez az érzés sok év után ilyen tiszta formában itt, a lovasiskolában talált meg, még első alkalommal, olyan erővel, hogy az Ircsi házig kellett menekülnöm előle és most, a rekkenő melegben, amikor Gerzson alakja feltűnt a pajta mögött.

Én, aki könyörtelen önfegyelemmel, kőkemény önmegtartóztatással, folyamatos figyelemmel éjjel nappal ugrásra készen eljutottam idáig, közben tartottam mindent, úgy pánikoltam, mint akkor régen, gyerekkoromban, csak épp a vattacukor hiányzott a kezemből, nem tudtam elbújni a fürkésző szemek elől. De muszáj volt magabiztosságot mutatnom. Már meg tudtam fogalmazni, mitől félek: attól, hogy van valami, vagy valaki, aki mindent irányít és amit eddig összehoztam, ha akarná, konkrétan egy szempillantás alatt el tudná venni tőlem. Az életem nem az enyém, erre kellett rájönnöm.

A cirkuszban arra jutottam, hogy szembeszállok mindennel, ami furfangos módon el akar téríteni a céljaimtól, most viszont csak azt tudtam megállapítani, hogy ki vagyok szolgáltatva valaminek, de talán kevésbé fog fájni, ha elfogadom. Még mindig nem hittem istenben, aki esetleg megvédhet, hiszen senkit nem véd meg, maximum engedi, hogy tekeregjünk a célunk felé, mint a féreg, olykor kegyes, hiszen nem mindenkit taposnak szét, sőt, néhányan sikeresek, boldogok, netán megvilágosodnak, alázatosan élnek, nem bántanak senkit, de isten szerintem akkor is közönyös. Mindegy, hisz e benne valaki, vagy sem.

Mondom ezt én, akinek jelen állás szerint minden összejött, amit akartam. Miért kedvelne az isten jobban engem, mint másokat, engem, aki még csak nem is hiszek benne és hát lássuk be, gyarló dolgokat művelek. Rögtön utána az jutott eszembe, hogy lám, nem is kedvel, mert ami ott, akkor halálbiztosnak tűnt, az a fenyegetés volt.

Egy olyan valakinek, mint én, nincs elviselhetőlenebb, mint a megfoghatatlan vesztély, ami ellen hagyományos eszközökkel nem lehet védekezni. Mert kit hívjak fel? Ezredszert is Iván ugrott a képzeletembe, soha jobban nem kívántam, hogy bárcsak itt lenne és egy sör mellett ezt szépen megbeszélhetnénk. Egy szót, csak egy szót vártam, amit mondana nekem, biztos voltam benné, hogy megnyugodnék tőle.

Mosolyogva követtem Biankát, aki a parkoló mellett egy bodzasorral körbevett udvarra vezetett, itt egy szintén csilliókból felújított hosszú épületben laktak a legények. A heves kurjongatásokból ítélve, engedett a feszültség és lazult a fegyelem, ami a lovaspályán még megvolt, amikor beléptünk, majdnem a szokásos kupi fogadott, ami fiúk lakta helyen teljesen általános.

Emeletes ágyak voltak itt paravánnal elválasztva, hatalmas közös ebédlő, konyhapult. Mellette előtér, ahol rengeteg lovasgúnya volt ledobálva, továbbá folyosó, ami a fürdőszobákhoz vezetett, innen mosókonyha, meg a jóég tudja milyen tárolók tűntek fel. Az egésznek tipikus új-épület szaga volt, nyers bőr illatával, a lószerszámoknak köszönhetően. Mikor beléptünk, a fiúk kissé megszeppentek, nem tudták, most mi a teendő, benne volt a levegőben, hogy menten vigyázzba vágják magukat, de aztán inkább mindenki maradt a helyén, és tőle telhető figyelmes, tisztelettudó arccal nézett ránk. Egy telefon cincogott csak az asztalon, kappanhangú illető rappelgetett benne, már nem is csodálkoztam, amikor meghallottam a refrént:

*Nem tudja senki, hogy honnan jöttem, hogy hányszor volt sötét az ég fölöttem.
Ködös a múltam, nem ismeri senki, nincs otthonom, nincs hova visszamenni.
Sose voltam gazdag, de megvan minden, a legszebb pillanatok vannak ingyen.
Sok fénylő szempár ragyog a világon, millió lány éés én mindet imááádom.*

Szerettem ezt a számot, sokat hallgattam a kocsiban, bár két dologba is bele tudtam volna kötni. Az egyik, hogy semmi sincs ingyen, így a legszebb pillanatok sem, a másik pedig, ha mind a millió lányt imádnám, aki van körülöttem, abból hamar kurva nagy csetepaté lenne.

Ha nem is Iván szólt a telefonból, arra elég volt, hogy egy kicsit lelazuljak. Az egyik gyerek úgy nyúlt a telefonhoz, mintha agyon akarná csapni, de csak kikapcsolta, zsebre vágta és köhintett. Pedig nem azért jöttünk, hogy bármiért is lebasszuk őket, nem kaszárnyát akartam én itt berendezni, de Bianka lehet, hogy azt tervezte, mert csak felvonta a szemöldökét, mire az összes legény egyszerre a padlót kezdte bámulni. Ha várászerőt éreztem magam körül az elmúlt néhány hétben, úgy Biankának is jutott belőle, annyira értett ezekhez a nyikhajokhoz.

Szavazunk.

Mondta ünnepélyesen Bianka és Vadvirág lovasához fordult, aki Elekként mutatkozott be, és akármilyen halivúdi filmben megállhatta volna a helyét, sudár alakja és csinos arca volt, férfias, pimasz. Nem hinném, hogy volt már húsz, de derék, izmos csávó volt. Egy cetlikkel teli szalmakalapot nyújtott felém, Bianka pedig közölte, hogy mindenki, az edzőket, lovászt, konyhalányokat, Gerzont és őt magát is beleértve megtette a szavazatát a lovarda leendő nevééről. Nekem kéne még bedobnom egyet, hogy aztán megnézzük, mi a kínálat és döntsünk a megfelelőről. Ami a legtöbb szavazatot kapja, az nyer, már amennyiben nekem ez megfelel. Ha megvan, felkerülhet a kapura a név, legyárthatjuk az egyenpólokat, névjegykártyákat, beüzemelhetjük a weboldalt. Mehet fel az egész a TikTokra, Facebookra, meg az anyám kínjára.

A srácok lelkesen bólogattak, mondtam, hogy részemről rendben, nagyon gondolkodnom sem kellett, de mivel Gerzson overálját már valaki feliratozta, ezért kicsit változtattam a néven, és a cetlire, amit Bianka átnyújtott, gondosan elfordulva a kíváncsi tekintetek elől, a hűtő tetején felírtam, hogy Kolorádó Ranch - Rekreációs és Sport Központ. Úgy döntöttem, lepaktálok az ördöggel, ha kell. Mosolyogva bedobtam a cetlimet a kalapba, és kínomban elnevettem magam, amikor Gerzson óraszemű macskájára gondoltam. Vajon az ő szemében ugyanúgy telik az idő, mint nálunk?

Mert itt, őszintén mondom, nekem mindig nagyon lassan telt, de nem egyformán. Olykor órák, fél napok is kimaradtak. Most, hogy harmadszor töltöttem itt hosszabb időt, ez újra csak így történt, annyi különbséggel, hogy már derengett, mi lehet az oka.

Először azt hittem, egyszerűen az, hogy a munka, ami sosem áll meg, a felelősség, ami állandóan nyomaszt, itt jön ki rajtam, mivel ugye ez lenne a cél, amiért olyan sokat melózom, ez volna a dolog, amit majd élvezek és amivel nyomot hagyok a világban. Itt kéne pihennem úgymond, és talán elvenni Biankát, élni úgy, ahogy kell. Egy kisgyerek árnyéka is feltűnt néha a fal mentén, éppen hogy csak néhány pillanatra, apró lábnyomokat láttam a pálya homokjában. Nem kell hozzá pszichológus, már bocsásson meg, hogy ezt mondom, de az, hogy Ivánt elvesztettem, s ezzel együtt megvalósult egy álmom, nagyban hozzájárult az állapotomhoz.

Gyuriról volt ugyan hírem, de nem jó. Kint ragadt a határ túloldalán és a klasszikus módon cselekedett, ahogy sokan háború esetén: a harcoló feleket látta el szükséges, de nehezen beszerezhető dolgokkal. Nem érdekelte, hogy ezzel veszélybe sodorja magát, a golyó nem válogat, de mérlegelte a profitot, és úgy döntött, megéri. Ő nem akart ma-

ga után hagyni semmit, nem is aggódott annyit, mint én. Megígérte, hogy amint lehetősége lesz, meglátogat, érezzem csak jól magamat, élvezzem a munka gyümölcsét, stb.

Bár élvezhettem volna. Szakadozott szét körülöttem a tér, néha azt sem tudtam, hogyan jutottam el egyik helyről a másikra. Egyszer az istállóban voltam, a következő pillanatban meg már az ebédlőben, vagy a hálószobánkban a főépület padlásterében, Bianka karjai között. Zavaros mozivá váltak az emlékeim erről a harmadik hétről, de azt hiszem, másnak nem tűnt fel, csupa átlagos beszélgetés rémlik, nem kérdezte senki, hogy mi a fasz van velem.

Csodás nyári napok voltak egyébként, délelőtt általában megnéztem az edzést, késődélután Biankát Vadvirággal, a tó partján a fűzfánál ebédeltünk, ügyeket intéztem, ellenőriztem a könyvelést, néztem a tájat, beszélgettem a fiúkkal.

Egyszer a konyha felé vezető folyosón találtam magam, szokás szerint nem tudtam, hogy kerültem ide, és veszekedés hangjai ütötték meg a fülemet. A lányok voltak, akiket a szakács mellé vettem fel, mindkettőt Pestről, az eszkortból hoztam, vendéglátásban dolgoztak, mielőtt az én vendégeimmel kezdtek volna munkálkodni. Nem volt nehéz meggyőzni őket, hogy ez az új lehetőség visszavezethetné őket a helyes útra, nem volt ostoba egyikük sem, csak épp képtelenek voltak a pénzt kezelni. Jó barátnök, egyik bögyösebb, mint a másik, ám drogok meg pia helyett ruhákra költötték majdnem az egész fizetésüket.

Bianka, akivel most, hogy több időt töltöttem, rendkívüli gyakorlati érzékről tett tanúbizonyosságot, ő üvöltött magából kikelve a folyosó végén ezzel a két lánnyal. Megálltam, nem akartam beleszaladni a visításba, aminek valami olyasmi volt a lényege, hogy értelmetlen itt a loviban – így mondta Bianka – olyan ruhákra költeni, amiket nincs is hova felvenni, itt csinos, de hordható darabok van szükség, de ez - és itt egészen magas hangon üvöltött már - irreális mennyiség, ha százszor születnének, akkor sem tudnák elhordani őket, és nyilván az fog történni, ami mindig, mármint hogy félév múlva olyanokat is a konténerbe dobnak, amik egyszer sem voltak rajtuk, csak, hogy a legújabb kollekciót megvegyék.

Gyorsan visszafordultam, mert a válasz nem maradt el, Bianka mégis minek képzeleli magát, hogy az ő cucaik között kutat, mi köze hozzá, arra költik a pénzüket, amire akarják, egy ilyen csontos ribanc nekik ne dirigáljon, hordja csak a lószagú gatyáit a csóri topokkal, meg kockás inget, nézzen a Bianka inkább a tükörbe, és vegye tudomásul, hogy egy igénytelen tanyasi liba lett belőle, nulla ízlése.

Ez mondjuk erős volt, mert Bianka sosem volt igénytelen, a szűk farmer igenis jól állt neki, de én megtanultam, hogy az ilyen típusú vitákba nem kell beavatkozni, mert abból jól nem jön ki az ember. Ahogy távolodtam, még elhangzott néhány erősebb megjegyzés, ezt követően pedig egy mondat sokáig megmaradt a fejemben. Azt mondta Bianka, immár higgadtabban a két eszementnek, hogy basszus, gondolatok a holnapra. Mi lesz veletek, ha belefulladtok a sok szép nyári ruhába, nem azért fog belétek zúgni valami pénzes faszi, mert minden nap más van rajtatok, hát semmi önbecsülésetek nincs?

Ezt mondta. Teljesen egyetértettem vele, és azt gondoltam, hogy van önbecsülése, még akkor is, ha tudom, honnan kezdte. Nagyon komolyan arra gondoltam, megkérem a kezét, lehetőleg még aznap este. Letaglózó szomorúság fogott el, ahogy elképzeltem a halom ruhát, amit a két lány összevásárolt, ahogy kajánul figyelni most őket, azt üzenve, hogy bizony, elcsábítottalak benneteket, elvettem a szabadságotokat.

Itt, a „loviban” sok dolog nagyon egyszerű formában mutatkozott meg előttem. Talán ezért volt olyan félelmetes. Nem is tudom, ajánlanám-e bárkinek, hogy szép álmokat valósítson meg, mert akkor csökken a rohanás a cél után és eljön a szembenézés pillanata. Ezt akartam?

Hasonlított arra, amit elképzelttem, persze, szép volt, meg minden, attól lettem zaklatott, hogy az idill mögött állandó fenyegetés lüktetett. Mikor, ki és hogyan fogja ezt lerombolni?

Amikor már ott tartottam, hogy esténként elaludni sem merem, félve az álmoktól, amik majd megmutatják, hogyan hullik darabokra mindez, többnyire kint álltam a főépület teraszán, a szobánk előtt. Bianka aludt odabent, én viszont csak néztem a rongyos felhőket a holdfényben, és vártam valamire. Leginkább arra, hogy majdcsak elálmosodom és megnyugszom, ehelyett folyamatosan nézegettem körbe, füstszagot éreztem, amitől rögvest gyorsabban dobogott a szívem, mert például egy tűzvész éppen megfelelt volna, hogy porig égesse ezt az én színes jövőmet. De csak a fiúk bográcsoztak a szállásuk mögött.

Hajnaltájban a teraszon, a nyugágyban aludtam el, egy pléd alatt. Az álom pedig jött, s mivel aludtam, nem tudtam kitérni előle. De legalább megmutatta azt, ami az agyamat borító sűrű köd mögött motoszkált, s próbált kimászni onnan.

Újra a cirkuszban voltam, abban a bizonyos cirkuszban, ahol a kéregarcú bohóc volt a főnök. Vége volt az előadásnak, minden mutatványos, az összes állat, az artisták megkezdték a levonulást, pakoltak, rendezkedtek. A szemükben fokozatosan hunyt ki a lelkes csillogás, a figyelem, amit a reflektorfényben a nézők felé villogtatnak. Ha nem is komoran, de végtelenül fáradtan mozogtak, volt, amelyik csak ült egy dobogón, flitteres dresszben és egyik cigit szívta a másik után. Ismertem én ezt az állapotot, láttam a lányaimat, akik az eskortban voltak, s amikor az utolsó vendég is elment, ájultan dőglöttek a kanapékon. Tudtam, hogy hamarosan összeszedik magukat, de kell néhány óra, amíg felépítik újra az életteli figurát, aminek mindig látszaniuk kell.

A bohóc hagyta el utoljára a porondot, ő aztán cseppet sem tűnt fáradtnak, hanem ruganyos léptekkel, formátlan ruhájában, kacsázó mozgással tartott az öltözője felé. Ahogy lépett, mögötte sorra kapcsolta le az egyik tornászlányka a lámpákat. Igyekezett nagyon, hogy lépést tartson vele, szedte a lábait, s mikor végzett, egy ugrással eltűnt a sötétben. A bohóc bevágta maga mögött a lakókocsija ajtaját, leült a tükör elé, és elégedetten sóhajtván, festett körmű kezével végigdobolva a színes üvegcséken, tégelyeken, vattapamacsos dobozokon, nekilátott, hogy lemossa a maszkot az arcáról. Nem semmi munkának ígérkezett, de rutinosan látott neki, látható élvezettel. Hiába próbáltam félrenézni, szabadulni valahogy a látványtól, képtelen voltam felébredni, nézmem kellett. Semmi másra nem vágytam kevésbé, mint hogy meglássam, mi van a festék mögött, mert a halszemétől, ami a tükörben, az éles lámpafényben még iszapszínűbbnek, nyálkásabbnak tűnt, már eleve rosszul voltam.

Lassan oldódtak fel a rétegek, először a szeme és a szája körül tisztította meg, grimaszolt, akár a színészek, össze vissza tátozott, hogy a legkisebb ráncokból is eltávolítsa a színes ragadványt, éreztem, ahogy húzódik a bőre, mintha a saját arcom lett volna.

Először nem ismertem fel, mivelhogy rajta volt a paróka, de amikor a festék nagyobb része a vattakorongokon a kukában landolt, már derengett, hogy mit fogok látni. Lassan vette le a parókát, finoman, óvatosan kihúzott néhány csatot, amelyek ed-

dig nem is látszódtak és mint egy héjat, lehúzta a fejről. A sárga, merev szálú hajcsomó egyben maradt, majd, ahogy a tükör elé tette, partra vetett vízinövényként lapult szét. Az itt-ott festékfoltos, ráncos nyakú alak fején rövid, sűrű túskehaj meredezett, amit a bohóc gondosan felborzolt, hosszú ujjával átmasszírozta a fejbőrét, majd a kezeit maga elé téve, nagyot sóhajtott és a tükörképére kacsintott. Én csak bámultam döbbenet, nem akartam elhinni, hogy idáig jött utánam. Kalap nem volt rajta, overál sem, de egyértelműen Gerzson ismerős, határozottan metszett arca nézett rám a tükörből. Olyan hangosan káromkodtam álomban, hogy ha ébren lettem volna, az egész lovarda kiugrott volna az ágyból, de csak tátogtam némán, vergődtem, kínlódtam, hogy valahogy el tudjam fordítani a fejem. Persze nem sikerült, így azt is végig kellett nézmem, ahogy Gerzson a lakókocsi hátsó sarkát fürkészi, majd kedvesen ciccegni kezd. A félszemű macska elő is bukkant a jelmezek közül és kijött a fényre. Az óra homályos üvege karcos, mocskos volt a szeme helyén, de jól látszott így is, hogy a mutatók éppen a tizenkettesre ugranak.

Hörögve fordultam le a nyugágyról, rám csavarodott a takaró, és belerúgtam a dohányzóasztalkába. De ettől legalább felébredtem. A szívem majd kiugrott a helyéből, percekig tartott, amíg magamhoz tértem és eljutott a fülemig a tücsökciripelés, a nyári éjszaka finom hangjai, enyhe szellő hűtötte az arcomat. Senki sem ébredt fel, minden mozdulatlan volt körülöttem, csak a saját lélegzetvételemet hallottam és a takaró suhogását a szobából, ahol Bianka éppen szuszogva a másik oldalára fordult. Életem legszönyöbb öt percét éltem át, pedig gondolhatja, hogy az életemben akadt néhány kellemetlen perc, amikor döntenem kellett, merre tovább, és tényleg kemény döntéseket hoztam, mégsem tudnám ehhez hasonlítani őket, mert ott teljesen konkrét dolgokkal néztem szembe, nagyjából tudtam, hogy mi lesz egyik, vagy másik cselekedetem következménye.

Soha nem harcoltam semmi megfoghatatlannal, csak magamfajta fickókkal, akik trükköztek, de én jobb voltam, vagy szerencsém volt. Valódi veszélyre vágytam, szorítottam az asztal lábát, végiggördültem a frissen deszkázott teraszpadlón, húztam magammal a takarót, a fogammal szorítottam a csücskét, hogy ne kiáltsak fel hangosan.

Azt akartam, hogy fekete terepjárók kanyarodjanak a főbejárat elé a teraszunkkal szemben, én pedig felugorhassak és a hagyományos módon szembeszállhassak az utasaikkal. De a kapu előtt üres volt az út, a hosszú kerítés mellett a tekintetem a régi, fekete faborítású, drágán felújított rusztikus pajtánkon állapodott meg, ami kastélyként magasodott a hajnali ég előtt.

■ ■ ■

Ha százszor végiggondolom, akkor sem tudom, hol, mikor tudtam volna változtatni az aznap éjjel törtéteken, annyira egyértelmű volt, hogy mit kell tennem, és amikor felkelt a Nap, én pedig ültem a pajta sarkában, természetesen tudtam, mekkora ostobaságot csináltam, megrémültem, ahogy bárki tette volna, és örültem, mert azt gondoltam, ha rémület van bennem, talán mégsem bolondultam meg.

De ez a Maga dolga, hogy eldöntse, én csak próbálom minél részletesebben elmondani, hogy értse. Megbízom Magában, tudom, kik járnak ide. Igen, ezt már megbeszéljük, és nem is akarom fölöslegesen még többször hangsúlyozni. Nem tartom gyenge-

ségnek a Maga részéről, amiért pénzt fogad el tőlem, a papok pénzt sem kapnak, vagy nem tudom, kapnak e, és mégsem pofázzák el, amit hallanak, de a segítségük sem tudományos, maga pedig képzett, tanulta ezt, szóval megérdemli, meg több időt is szán rám és ennyi. Értjük egymást, az a lényeg.

Mindenki jól jár majd a végén, Gerzson pedig szerintem békében nyugszik. Miért gondolom ezt? Azért, hogy megnyugtassam magam, nyilvánvaló, de higgye el, mérlegeltem. Nagyon sok embernek megéri, ha én nem bolondulok meg, az életük függ tőlem, elsősorban anyagilag, meg lelkileg is, tudják, hogy rám számíthatnak.

Iván, Gyuri, én – őszinte leszek,- mindannyian, és a körülöttünk mozgó alakok mind elkövettünk olyasmit, aminek a végén valakinek mennie kellett, de annak oka volt, és azok, akik esetleg közvetve általunk végezték a temetőben, vagy a sürgősségin, azok mind tudták, hogy ez benne van a pakliban. Ezt az életet választották.

Gerzson az egyetlen, aki talán nem, és az, amiért én most itt vagyok, nem a lelkiismeret-furdalás, vagy a bűnbánat, hanem a kétség. Minden el lett rendezve, nem vagyok amatőr, csak egyetlen egy félelmem maradt, mégpedig az, hogy ha kiásnánk, egyszerűen nem lenne ott. Ez egyfelől kurva jó lenne, mert akkor nem öltem meg senkit, viszont azt jelentené, hogy megbolondultam, vagy azt, hogy valami misztikus baromság történt, és nekem a három közül ez az utolsó lehetőség a legnyugtalanítóbb.

Rendben, elmondom, nem könnyű, de nem vagyok abban a helyzetben, hogy ezen rinyáljak. Semmi, persze. Vízet? Igen, kérek.

Átrohantam a réten, el a pályák mellett, a legelőn láttam néhány világosabb foltot, a lovak álltak ott egy csoportban az akácokban. Szerettek így együtt álldogálni, nekem akkor csak az volt a fejemben, hogy őket *is* meg kell védenem.

Észrevétlenül, földig hajolva futottam a saját tanyámon, nehogy meglásson valaki, éreztem, hogy pirkad nemsokára, akkor meg a lovász már megy ki, itatni. A pajta olyan volt, mintha papírból lett volna kivágva, díszletnek hatott a lilásfekete ég előtt. Rohanás közben arra gondoltam, hogy a legfontosabb az lenne, hogy ne nézzenek a szemébe. Úgy kell elpusztítanom, hogy ne nézhessen rám. Fogalmam sincs, miért volt ez ilyen lényeges, de eszerint gondolkodtam és próbáltam megtervezni az akciót. Kínlódva próbáltam felidézni, vajon a hátsó folyosóról pontosan hova nyílik az ajtó és vajon zárják-e. Vagy van még egy ajtó, ami nem a színbe, hanem egy folyosóra vezet? Elég bonyolult volt a sok épületünk minden zegét-zugát megjegyezni, még normál állapotban is el lehetett keveredni, láttam többeket, akik nyereggel a kezükben rugdossák az ajtót, amiről kiderült, hogy nem is az, ami mögött a szerszámos van. Bianka volt az egyetlen szerintem, aki tudta, mi, hol van, ordított is eleget, mert azt gondolta, mindenki olyan, mint ő, ha egyszer megmutatja, mi micsoda, hol a kulcs, mi a riasztó kódja, hol kell lekapcsolni a lámpát, azt mindenki vágja egyből egy ekora komplexumban.

Most én is szentségeltem, mert két ajtó állt előttem, és nem akartam zajt csapni, gondolván, hogy ha álmában lepem meg, könnyebb dolgom lesz. De mi van, ha a szerszámtároló belülről bezárt ajtaját kezdem nyitni, esetleg megszólal a riasztó, ha egyáltalán be van kapcsolva, netán a másik ajtót is véletlen bezárták, ami a folyosóra vezet, pedig nem szokták. Megállt a kezem a levegőben, néztem a kilincseket, kapkodtam a tekintetemet egyikről a másikra, próbáltam a félhomályban a formájukból rájönni, melyik a jó. Az, amelyik mellett kicsit sötétebb a faborítás, és a gyékény láb-

törő van előtte, vagy a másik, amelyik mellett a talicska nyomai látszanak? Hát persze, annak kell lennie.

Nagyon féltém, de elszánt is voltam, és ahogy beszélek róla, szerintem igazából nem ébredtem fel. A hely sem volt olyan, mint egyébként, sokkal nagyobbnak tűnt az épület, mint amilyen valójában. Ha nincs rutinom, talán itt megállhattam volna. De, ha nem is ilyen céllal, rúgtam én már be ajtót, voltam olyan helyzetben, amikor nem tanácsos sokat elmélkedni, mert az illető személy, akivel el szeretnék beszélgetni, kimászik az ablakon a ház túloldalán és esetleg ő próbál engem meglepni.

Így aztán, mint ébren sokszor, az agyam kikapcsolt, egyedül a célt tartotta meg, amiért én idejöttem, nem hagyott helyet más gondolatoknak. Halkan lenyomtam a jobb oldali ajtó kilincset, és kifújtam a levegőt. Nem nyikorgott, ahogy kinyílt, hanem puhán engedett, bentről pedig kellemes szénaillat, por és enyhe olajszag áramlott körém, jelezve, hogy jó helyen járok.

A következő az volt, hogy a sötétben ne üssek zajt, nehogy nekimenjek valaminek.

Nem is mentem, mivel akármilyen furcsa állapotban is voltam, azért az évek és a rutin az ott volt. Már tudtam, hol vagyok, végigcsontam a fal mellett, láttam a fészker ajtajának négyzetét világítani, a kinti lámpa pont a magas ablak előtt volt. Ilyen apró szerencsék vezettek végig egész életemben, még el is mosolyodtam, amikor erre és más hasonló esetekre gondoltam.

A fejsze pont ott volt, a tuskón, nem nyúlt ahhoz senki szerintem, mióta idekerült, a fűrészes gondosan a műhelypadra téve a tágas térben, a tűzifának friss, nyers szaga volt, mindennap aprítottak egy adagot, hogy meglegyen a télire való, amivel a hatalmas kazánokat fogják etetni.

Így éreztem, minden egyes tárgy melletttem van, csöndben figyel, nem fog elárulni. Gerzson szobája a túloldalról nyílt, ahonnan a másik szerszámároló és a fürdőszoba is. Tudtam, hogy sosem zárja az ajtókat, hogy a rettenetes macska nyugodtan közlekedhessen és ne nyávogja fel éjszaka az egész helyet. A lovász fent, az emeleten lakott, őt már többször felkeltette, így az ajtók macskaszélességekben mindig nyitva voltak. Ennyit erről. Nem akarok túl nagy jelentőséget tulajdonítani neki, de ha nem lett volna a macska, lehet, hogy minden másképp alakul.

Így semmi más dolgom nem volt, mint az ablakon beszűrődő fényt kihasználva eltipogni a farakás mellett, kikerülni a talicskát. A tuskó mellé érve gondolkodtam a legkevesebbet. Jobb örültem volna másnak, de ez nyilván az egész mizériának a logikája, hogy akkor úgy gondoltam, csak és kizárólag ezt a fejszét használhatom, mert más nem működne. Egyébként volt fegyverem, ez hozzátartozik az igazsághoz, de biztos voltam benne, hogy nem válna be. A fejsze egyszerű, falusi darabnak érződött, olyannak, amit sokat használtak, mert a nyele sima volt, csúszós, a foka nem lötyögött és tényleg remek fogása volt. Könnyen kivettem a tuskóból, meglendítettem párszor, hogy szokjam a súlyát. Az ablakon beszűrődő fényben megvillant, lenyűgözött, milyen tökéletesen megtervezett tárgy, gondolhatja, hogy még az életemben nem néztem így meg semmi ilyesmit, kívül esett az érdeklődési körömben, de ott akkor azt éreztem, rám vár, az én kezemnek készítették kizárólag azzal a céllal, hogy a gonosszal elbánjak, és ez csak és kizárólag így lehetséges.

Nem kiválasztottnak, hanem elátkozottnak éreztem magam és eszem ágában sincs senki mást agyonütni, ha erre gondol, hiszen ez a dolog a saját sorsomról szól, nem a világot, hanem magamat és a körülöttem lévőket akartam megvédeni. Az, hogy a po-

kol szörnyetege miért éppen Gerzson alakját öltötte magára, hát, nem tudom, ezen nem gondolkodtam. Csak annyi talán, hogy éppen itt, a céljaim és a vágyaim helyszínén találkoztunk, nem korábban, egy másik helyzetben. Örültem annak, hogy ha már így történt, akkor fejsze is került a kezembe, amivel szembeszállhatok vele.

Az ágyában aludt, mint bárki. Egyenletesen szuszogott, a lába kilógott a takaró alól, annyi fény derengett, hogy biztos legyen benne, ő az. Nem néztem a fejére, de a kalapjára és az overáljára igen, ami a székre volt téve az ágy mellett. Kiszámítottam az ívet, hogy tiszta munka legyen, bármi mást fogtam volna a kezembe, így tettem volna, nem vagyok mézsáros, nem lelem örömet az ilyesmiben, pedig ismerlek olyat, aki keresi az olyan szitukat, ahol kinéz egy jó kis bunyó, vagy más, mocsosabb teendő.

Ahogy felemeltem a fejszét, lehunytam a szemem. Nem azért, mert féltem, hanem azért, mert már nem volt szükségem arra, hogy lássak, vagy bármit csináljak, mivel a fejsze teljesen magától mozgott a kezemben. Nem lepődtem meg ezen, hanem jó pár hét után végre megnyugodtam, ellazultak az izmaim, a fejemben kis csillagok kergettek egymást, boldogságbuborékok pezsegtek, hiszen csak eszköz voltam, a fejsze cselekedett helyettem, és ez volt a bizonyíték, hogy azt tettem, amit kellett.

Fogalmam sincs, miért csapott le többször, miközben az első ütés elég lett volna, hallottam, hogy reccsen a csont. Nem volt ráhatásom a dologra, erősen dolgozott a fejsze a kezemben, megvadult, eszement ragadozóként, alig bírtam megtartani, rángatott engem földöntúli erővel, mégsem féltem akkor már, hogy többet tesz, mint amit kéne. Ha ennyi kellett, hát ennyi kellett. Mindezt pedig úgy, hogy egyetlen egy árva hang sem hallatszott, semmi. A ruhám zizegése sem, elnémult minden, a fülemben a hangok akkor kezdtek pattogva visszatérni, mikor végzett. Nyeltem egyet, nem sziporkáztam már bennem a harci mámor, mert elég durva volt a végeredmény, még nekem is, elhíheti. Az ágy is kettétört, úgy, ahogy mondom. Leroskadtam a fal mellé. A fejsze kicsúszott a kezemből, akár egy élőlény, akinek elernyedtek az izmai. Nem sok szuf-la maradhatott benne.

Nem vagyok az, aki egykönnyen pánikba esik, de amikor pirkadt és a szobában világos lett, azért leizzadtam. Egyrészt fogalmam sem volt, hogy vajon tényleg működött e a dolog, mármint hogy estére nem lesznek e ugyanolyan rémálmaim, mint voltak, másrészt pedig nemsókára felkelnek a többiek, és akármennyire én vagyok itt a góré, ezt kicsit nehéz lesz kimagyaráznom. Nem tudtam még akkor, hogy a lovász régesrégén felkelt, sőt, lejött és be is nyitott, és látta, hogy mit műveltem. Rohant azonnal, de volt annyi esze, hogy nem a rendőrséget hívta, hanem egyenesen Biankához ment és kiugrasztotta az ágyból. Nem tudott összefüggően beszélni, menekülni akart, miután eldadozta a mondkáját, de Bianka bezárta a szobába és futott hozzám.

Akkor, aznap jöttem rá, hogy tényleg szeret engem. Nem kételkedett bennem, nem gondolta, hogy megbolondultam, meg akart védeni Gerzsontól, mivel a lovász összefüggéstelen szavaiból csak annyit vett ki, hogy valami balhé van köztünk. Pedig nem volt, ezt ő is láthatta, még abban sem vagyok biztos, hogy Gerzson egyáltalán felébredt, amikor az első fejszezapás érte, és ez vigaszt nyújt, gondolom, érti.

Bianka amikor meglátta a szobát, visszahőkölt, összeszűkül a szeme, láttam a rémületet benne, bárki megrémült volna, mégis előrelépett, és az első dolga volt, hogy becsukta maga mögött az ajtót, a kulcsot pedig elfordította a zárban. Hozzám hajolt,

aki tetőtől talpig véres voltam, és azt kérdezte, hogy jól vagyok e, nem esett bajom? Érttem aggódott!

Megráztam a fejem és leültettem magam mellé. Azt mondtam, muszáj meghallgatnia, mielőtt bármit csinálunk. Elkezdett kitisztulni a fejem, hónapok óta először éreztem színjózannak magam, elpárolgott a sötét felhő, amiben még a mozgás is nehezemre esett és őszintén borzadtam attól, amit tettem, mert hát az első dolog, amit ilyen szép élesen láttam a köd nélkül, az a Gerzson szétkaszaboltsága volt a vértől lucskos ágyneműjében az ágy roncsai között.

Bianka bebizonyította, hogy mit jelent jóban-rosszban ott lenni a másíknak, meg azt is, hogy nem csak remek szervező, hanem olyan lélekjelenléte van, amit már már hidegvérű precizitásnak is mondhatnék, ha nem rólunk lenne szó, a mi múltunkkal, ahol az ember hamar megtanulja, hogy kétségbeesés helyett cselekedni kell. De mégiscsak nő, és a nőknél sosem lehet tudni.

Bezártuk a szobát, én elmentem fürödni. Gyuri délután négy körül jött meg, érezhettem a hangomon a telefonban, hogy nincs más választása, a legrosszabbtól tartott, ennek megfelelően lépett rá a gázra. Tudtam, mit kockáztat és főleg, hogy mennyi pénzt bukhat el, mert ki tudja, hogyan jut vissza, de nem érdekelt. Bianka addigra meggyőződött engem arról, hogy a sztorimat nem mondhatjuk el neki, akármennyire ragaszkodom hozzá, azt egyedül csak ő tudhatja, és akkor már kezdtem belátni, hogy sajnos igaza van.

Gyurinak már a hivatalos verziót mondtuk, amit a lovásznak is, hogy Gerzson rám támadt, én pedig, más nem lévén a kezem ügyében, a fejszével védtem meg magam. A lovász talán tudta, hogy nem így történt, de az összeg, amit felajánlottam neki, meggyőzte arról, hogy Gerzson az ágyában fekvé támadt rám, én pedig szépen odamentem, és megvédtem magam. Nem tudom, hogy mi volt erősebb, a rettenés, vagy az öröm, amiért ilyen bizar módon oldódott meg az ő jövője is. Bianka mondhatott neki valamit, amitől megnyugodott, mert egyszer, hónapokkal később leült mellém, és azt mondta, hogy ő érezte, nem stimmel a Gerzsonnal valami. Nem félt tőlem, pedig eleinte azt hittem, hogy ő, az egyetlen, aki tudta az igazat, attól fog tartani, vele is ezt teszem és ha másról lett volna szó, talán igaza lett volna.

Gyuri gondosan ellenőrizte Gerzson rokonságát, és senkit sem talált, ami egybevágott azzal, amit Iván és maga Gerzson is mondott nekem. Nincsenek rokonai. Barátai sem. Ez nekem újabb bizonyíték arra, hogy ki és mi volt, mert létezik olyan, akit senki sem keres, de túl egyszerűnek tűnt, hogy pont ő is egy legyen ezek közül.

Az embereknek azt mondtuk, hogy Gerzson kisebb pénzüsszeggel lépett meg, keressük, de inkább annak örülnénk, ha többé a színét sem látnánk, és Bianka fog felvenni új intézőt, aki ért a műszaki dolgokhoz, kezeli a gépeket és megbízható. A lovász tulajdonképpen pont ilyen volt, így szépen átvette Gerzson helyét, csak annyit kért, hogy a szobáját megtarthassa, a Gerzsonéba menjen az új ember, aki az ő helyére jön. Nem kellett sokat könyörögnie ezért, és tíz százalék emelést is kapott, amitől mindketten elégedettek és nyugodtak lettünk, aztán pedig alaposan berúgtunk, hogy az új barátságot megünnepeljük.

Ami nekem a legdurvább és mai napig sírva tudnék fakadni, ha síró típus lennék, az az, hogy Bianka, a kockázat minimalizálása érdekében egy szál maga hozta rendbe a szobát. Gyuri gondoskodott a testről, amit én először a kazánban akartam elégetni, de Gyuri szerint túl feltűnő lett volna bedurrantani a negyven fokos kánikulában, és a bevált módszerhez folyamodott, ami annyit jelentett, hogy ment egyet a kisteherau-

tóval a szántók felé, és Gerzson földi maradványai nélkül jött vissza. Ez nem Mexikó, hanem Magyarország, de nekem néha ez a napszitta alföldi táj pont olyan végtelennek és kegyetlennek tűnik, mint a sivatag és ha nem is annyi csont hever a föld alatt, mint ott, azért van belőlük épp elég.

Tulajdonképpen ennyit akartam elmondani. A félelmeim nem igazolódtak be, már aznap este úgy aludtam el, mint egy kisgyerek, álmatlan, hosszú, pihentető éjszaka volt, annak ellenére, hogy Gyurival, Biankával sokáig fenn voltunk, és megbeszéltük a teendőket. Tudom, hogy ez furcsa, de a mi világunkban megtörténik, nem mondom, hogy pont ilyesmi, de ha balul üt ki valami, akkor a nyomokat el kell takarítani és ilyen helyzetben ismerszik meg a barát, akire tényleg számíthatsz. Fontos a gyorsaság, meg az is, hogy ha egy ilyen viszonylag zárt helyen történik a dolog, akkor megfelelően kell kommunikálni a jelenlévőkkel. Leginkább sehogy. De közben érteniük kell, hogy hol vannak. Olyan helyen, ahol mi döntjük el, mi történik. Sem Bianka, sem Gyuri nem voltak kíméletesek, Biankától ezt akkor már ugyanúgy elfogadtam, már tudtam, hogy életre szóló kötelék lesz köztünk, amiért hitt nekem, pedig az úgynevezett női megérzésen kívül semmi egyéb okot nem tudnék találni, ami miatt velem maradt.

Nem a pénz, ha erre gondol. Megfordult a fejemben, persze, de Bianka más, mint a többi nő. Rengeteget dolgozik és nem szórja a pénzt, nem érdeklí, milyen ruhái vannak, ékszerek helyett kis bőr karkötőket hord, nem akar semmit, utazni sem, autót sem, csak intézkedik, és egyetlen edzést sem hagyna ki. Ha valahová mennie kell, a kis furgonnal megy, amit a lovász is használ. Ő az utolsó, aki elhagyja a pályát, összeszedi a széthagyott ganét, elteszi a pálcákat, a kint maradt kötőféket és ugyanabban a farmerben lovagol, amiben szokott, nem kell neki százezres lovasgúnya, strasszos kobak, azt mondja, kényelmetlenül érezné magát benne, meg egyébként sem az a fontos, hanem az, hogy a – szerintem - idomtalan Vadvirág megtanulta a rendet és már a ligetben is lehet vele nyargalászni, különösebb rizikó nélkül.

Gyuri szemében több kétséget láttam, ő mondta ki, amit magam is beláttam, hogy kicsit túlhajtottam magam, és nálam, aki nem iszom, nem dohányzom, semmilyen drogot nem fogyasztok, két sörtől már fejreállok, csak eljött mégis a pillanat, amikor elpattant bennem valami. Emiatt rosszul reagáltam. Iván halála is közrejátszott. Túltreagáltam.

Ez a szó többször elhangzott, megtetszett Gyurinak, aki ilyen finoman még soha nem beszélt velem, annyira, hogy jó sokszor elmondta, de hagytam, kussoltam, és minden javaslatukra rábólintottam, bevallom, azért, mert valami édes, végtelen megkönnyebülés lett úrrá rajtam, az örömet még az sem tudta elrontani, hogy láttam, most ő zaklatott, de talán nem annyira, mint én voltam hetekig. Bianka és Gyuri engem féltettek, nem valami túlvilági szörnytől tartottak, mint én a vége felé. Szokták mondani a dalszövegekben például, hogy mindenkinek megvan a sötét oldala, meg a démonai. Arról nem szólnak a dalszövegek, hogy miként lehet ezeket kiiktatni, de én kicsit még büszke is voltam, hogy viszonylag gyorsan és egyszerűen megoldottam a problémát, és az álmodat már nem fenyegeti semmi, maximum az adóhivatal, vagy valamilyen természeti katasztrófa.

Abba is beleegyeztem, hogy heti egyszer eljövök ide Magához, külföldön szerintem mindenki jár efféle helyekre, a menőbb országokban leginkább, és ha megengedhetem magamnak, úgy gondolom, ártani nem árt. Maga szerintem értelmes nő, szeretek itt lenni. Jót tesz, hogy beszélhetek róla, Biankával ugyan átdumáltuk de az más volt. Kicsit máshogy mondtam el neki, nem akartam, hogy megijedjen, bár nem fél tőlem, akkor sem, ha látta, hogy mire vagyok képes, azt mégsem mondtam el neki, hogy én csak az első ütésért vagyok a felelős, mert a többit a fejsze már maga intézte. Gerzson?

Nem szokott eszembe jutni, ha őszinte akarok lenni, igazából képtelen lennék felidézni az arcvonásait, csak a kalapja és a ruhája maradt meg bennem. A szavazáson anélkül, hogy nagyon erőlködtem volna, a Kolorádó Lovasközpont nyert, annyira tetszett mindenkinek, pedig voltak még jók. A fiúk imádták, gondolom otthonosnak érezték, a legtöbbjüknek pár hónap alatt tényleg lett némi önbizalma, ahogy azt Bianka előre megjósolta.

Vanda itt maradt edzőnek, van még rajta kívül két csaj, bejárósok. Ugyanolyan pengék a lovakkal, mint ő. Van már néhány lovasunk, úgy értem külsősök, a srácok pedig büszkéek magukra, mert látnak néhány fehér embert, aki jóval bénább náluk, és még nyergelni sem tudnak. Milyen kevés kell, lám, ahhoz, hogy valamire tartsd magad.

Őszre tervezzük a bővítést, mert az álmok olyanok, mint a viharfelhők, ha egyszer összegyűlnek, gomolyognak, beborítják az eget, nincs, ami megállítsa őket. Ide fogom hozni a lányokat, egy kisebb panziót fogunk kialakítani a tó mögötti részen. Gyurit meggyőztem, hogy most neki kell elfogadnia az én segítségemet, és el kell felejtene egyelőre a határ menti üzleteit, hacsak nem akar ő is golyót kapni valami félreértés folytán, mert nem szeretnék még egy barátot elveszíteni. Rájött egyébként magától is, miután egy raktárat pontosan tizenöt méterre a kocsijától robbantottak fel, őt pedig valami csoda folytán kikerülték a repülő üvegszilánkok. Azt mondta, kívárja a végét, mert ezek elmebetegek, és ki tudja, mi lesz még. Talán ő sem akar elveszíteni engem, meg hát látja, hogy van itt tennivaló, szükség van a szakemberekre. Átvittük a Rivotril-üzemet Ircsibe, ő viszi az egészet. Ezzel megszűnt majdnem minden kapcsolatom a fővárossal. Mivel az eszkort, meg Maga is itt van, még muszáj itt lennem egy darabig, de nem egész héten és már nem sokáig. Péntekenként várom, hogy visszamehessek a lovardába.

Idilli, igaz? Nem nevetek, dehogya. Tanultam a történetekből. A saját szavaimmal? Nem tudnám elmondani, hogy mit érzek, ahhoz több idő kell, homályosan bukkanak fel szavak. Főleg vezetés közben, de még nem álltak össze mondatokká, inkább csak gondolatok. Hagyok időt nekik, hogy megmutatkozzanak. Áramlanak felém, és össze fognak állni, akkor majd elmondom, de addig fölösleges volna.

Új világba léptem be, nagy árat fizettem érte, ez nyilvánvaló, ezzel együtt kell élnem, de mivel eleve más szemszögből figyelem a dolgokat, mint egy átlagember, könnyebb. Nálunk más törvények vannak, ezt el kell fogadnia, bármit is ír a diagnózisomba, egyikünk sem tud változtatni a tényen, hogy nem csak az a valóság létezik, ami-ben Maga és az emberek nagy része él. Nekem van átjárásom, nem azért mert különb, vagy alábbvaló lennék másoktól, egyszerűen csak ez van. Törvényen kívül lenni kicsit hasonló ahhoz, amit átéltem, mondjuk úgy, hogy több rétegét megismertem a körülöttünk lévő valóságnak.

Ne, ne írja le, annyira nem hangzik jól, meg fellengzős is. Nem bírom azokat, akik vetítenek, és ez kicsit olyan. Kevés vagyok ehhez, és azzal, hogy elismerem, többet nyerek, mintha azt mondanám, hogy otthonosan mozgok *ott* is. Egyszerűen csak szerencsém volt.

Féltem, persze. De legyőztem. Nincs nap, amikor ne figyelmeztetném magam arra, hogy vannak dolgok, amik nagyobbak nálunk és jobb tiszteletben tartani őket. Ezért tartottam meg a macskát. Csábító volt a gondolat, hogy megfogom és egyszerűen a falhoz csapom, ezzel téve pontot a dolog végére, ehelyett megkértem a ruhaőrült csajszyikat a konyhán, hogy a maradék helyett vegyenek neki rendes macskaeledelt. Vekkernek nevezték el a szeme miatt, ami iszonyú hülye név, de rajta ragadt, mindenki imádja a loviban, bejárása van mindenhová, szépen kigömbölyödött, fényes a szőre, úgy jön-megy, mintha az övé lenne az egész hely, én pedig hagyom, mert tulajdonképpen igaz van. Talán ő az egyetlen rajtam kívül, aki tudja, hogy hol van az átjáró a világaink között és ezt tisztelem. Az egyiptomiak is tisztelték a macskát, és hát nem voltak hülyegyerekek, mert elég konkrét álmokat valósítottak meg, láttam a saját szememmel. Pont két hete, hogy megjöttünk a nyaralásból, amit Biankának ígértem. A piramisokat nézve kurvára az jutott eszembe, hogy érdemes küzdeni. ■ ■ ■

■ Szemethy Orsi 1976-ban született Budapesten. Festőművész, tanár, író, lovasoktató.

A szív felé

Fehér lángok az ujjaim ahogy
 a sötétben kitapintom az árnyak
 széleit és levetkőzöm amit
 és ahogy mondtál mielőtt
 megvártad volna hogy befejezzem
 a virágok olvasását nem az erezetüket
 nem a szirmok alakját csak a színeik
 féltékenyen hogy én tudjam először milyen
 kinyílni hogy közben bármikor levághatják
 a száradat és gyökereid mégis a földben nem tudod
 mi lesz belőlük nélküled ha már nem vagy
 a zöld szobában zöld takarók zöld töltések
 a falakon zöld képkeretek és a kert emléke
 ami odabent csak néha virágzott de mégis
 fára másztam a szobanövényeken és felhasított
 párnákból a kőre hintettem a tollat hogy tudjam
 hány madár az álom morzejeleket vetett a fény
 a redőnyön át a falra az arcra a lábam elé
 kiszámolt lépések mint a kortyok a vízből a fákról
 földre pergő kéreg a kölcsönkapott vigasztalás mindennapi kenyér
 szemem elé kapom a kezem a réseken át egy akác egy kőríz
 és metszetlen rózsák szomjasak rád és a rétre a sarjak a fű alatt
 mint a csipke apró rögök húzzák a gyökereket
 a szív felé
 tenyeredben a fehér lángok elalszanak
 ruhád ráncaiba gyűlik a tenger
 vontatott mozdulattal borulnak össze az ágak sírod felett

Helyzetjelentés

Ki hagyta így a mezőt.
Felködlő hegyek hallgatnak, amíg énekelsz.
A sáfrányt szüretelő asszonyok kibontott haja,
mint áldozati kendőkbe szótt aranyszálak.
Vetetlen ágyakon, amit nem akar a föld,
a csermelyek megbékítik egymással
az oltott fákat. A fehér ágak a fűben,
mint meztelen csontok nyílt törései.
Minden ősszel elteszünk belőlük egyet,
hogy visszaadjuk a csendet a szántóföldeknek.
Egy kihalt állat váza világlik fel az ágtetemekből,
egyszer vizet és virágot mondott nekünk.
Most megelégszünk azzal, hogy vannak nyelvek,
amiket nem beszélhetünk.

Testvérség

Felém hajoltál az erkélyről de árnyékod visszafordult
lefejtettük egymásról jegeinket
egyszerre nőttek ránk mint torzszülött szájában a fogak
nem lobogott többé tűz vállainkon
mint kicsorbult acélkelyhekre
keresztet gravíroztak ránk az értünk elmondott imák
hideggé váltak köreink
a régi takarók visszáján most gesztenyefák
az elfagyott avarban térdig állunk
összegyűrt papírokból fénytelen szavakat bontunk ki
amíg el nem fáradunk

Nagy Tímea Zeneművész, régizenei tanulmányait a Barcelonai és Genfi Zeneművészeti Egyetemeken végezte. Versei az Apokrif folyóiratban, Irodalmi Jelenben, a Prae folyóiratban, az Irodalmi Szemlében, a Nincs online-on, és az Alföld folyóiratban, fordításai az 1749.hu-n jelentek meg. Francia nyelven a svájci L'Épître online folyóiratban publikált verseket. Jelenleg Genfben él.

Erika, Erika...

Aznap szinte majdnem minden jól alakult. Reggel sikerült leárazott csirkefarhátat venni, a 30 százaléknyi húst tartalmazó csirke mortadellát is akciós áron kínálták, volt egyet fizet, kettőt kap is a kenyeres pultnál. Vett hát egy darabot és így kapott két rozskenyeret, igaz kicsit mindkettő meg volt égve, de mit számít, a belseje teljesen rendben, a kenyérhéjhoz meg amúgy sincs már foga. Megszállta a szentlélek a boltosokat aznap. A salátát is kettesével adták, sőt még kenőmájast és ömlesztett sajtot is féláron lehetett venni. Kicsit csodálkozott is ezen, de alapvetően elégedett volt a helyzettel. Sikeres nap volt, sok mindent vett, sok mindent bónuszként kapott, így egy nap konyhapénzért, jócskán spórolva háromnapos ételmiszert tudott beszerezni, hát persze, hogy boldogan tipegett hazafelé, elgondolkodva azon, milyen jó is volt régen, amikor még...

Egyébként meg nem volt jó régen, régen sem volt több pénze. Ráadásul még dolgoznia is kellett, most már nyugdíjas. Egy kórházi mosoda szürke gőzöktől nehéz közege nem túl vidám hely. Véres, hullaverejtékes, gennyes, szaros és húgyos ágyneműk, kórházi pizsamák Földet körbeérő ruhakötele ringott előtte, ha a régi munkahelyére gondolt. Senki nem bírta ki azon a helyen tovább, mint egy-két év, ő negyven évet nyomott le. Körbe érné a Földet az a rengeteg kimosott cucc, amit felcsipeszelt a szárítókra, biztosan körbe érné! Mennyi is lehet az egyenlítő hossza? Nem jutott eszébe most így hirtelen. Pedig nagyon régen, mikor még kislány volt, mikor még polgáriba járt, milyen jó feje volt még akkor! Mindent első olvasás után képes volt megjegyezni. Számokat, adatokat, időpontokat, helyneveket. Milyen régen volt! Milyen régen volt az a milyen régen? Tulajdonképpen mintha most lett volna csak. Fél évszázada, vagy hetven éve? Már hetvenöt? Mennyi kilométer lehet az egyenlítő? Ha egy kórházi ágynemű hossza két méter, akkor hány hullaverejtékes, mocskos lepedőt kellett neki ahhoz berakni a mosógép dobjába, majd a mángorlókba, onnan a szárító szekrényekbe, hogy azok hossza összeadva kiadja az egyenlítő hosszát? Hányan haltak meg azokon

a lepedőkön, hányan születtek? Valahogy biztosan ki lehetne ezt számolni! Kik voltak ezek a meghalók és megszületők? Milyen életük lehetett? Egyszer, majd ha kedve lesz hozzá, végigjárja a temetőket és a munkaviszonya alatt elmúlt negyven év idején elhunytak neveit begyűjti. Ki fog az adni egy jókora hosszúságú listát. Egy lepedő most akkor kétszer vagy háromszor számít, egyszer mosáskor, másodsor mángorláskor, de persze, hogy háromszor is számolható, a szárítóba berakáskor is még egyszer meg kellett fogni. Ezt nem bírta már a végén, ezt az emelgetést. A kézlendítéseket. A vállai-ból kimosta az ízületek egymáson csúszó anyagát az a sok mocskos gőz, az a folyamatos nyirkos, éles huzat, az állandó vízben tapicskolás. Most is a fejében zúgnak azok a hol hideg, hol meleg szélvonalok, amelyek át és átrobogtak a kórház sarkában eldugott, félig szuterénba telepített mosoda zegzugos helyiségein. Mégis! A tisztaságszagú, fertőtlenített ágyneműk raktárjába milyen jó volt bemenni! Ott lehetett néha kicsit pihenni, főleg délutános műszak vége felé. Akkortájt jöttek le az osztályokról a férfi-ápolók, nagy kerek hordágyakra rakva a tiszta cuccot, olyankor kicsit bolondoztak, néha kávét is ittak, néha becsempészett pálinkát, de sosem likórt vagy ilyenféle pancsot, hanem mindig erős és torkot lekaparó pálinkákat ittak, üvegből, csukott szemmel, visszafojtott lélegzettel. Sokat cigarettáztak. Ha már úgyis ott voltak a mosógépek gőzfelhői, a klór gázai, a lizol nevű szappannak a szűrős szaga, akkor legyen, ami édes füsttel letompítja ezeket a durva szagokat és maró levegővételeket. Persze, hát igen! Néha, mint a vadállatok, hemperegtek és szeretkeztek, gyorsan, kapkodva, nem szerelemből, csak a biológiai szükséglet miatt. Kicsit állat az ember, igénye van harapásokra, testének kell a kielégülés hullámlása, kell a másik melegének érzete, hörgése, nyüszítése. Kellett. Hány éve már? Lassan húsz, hogy nyugdíjba ment. Minden lassan tíz, meg húsz, meg harminc, meg negyven, meg ötven és hatvan és hetven... Lassan nyolcvan. Egyre kisebbek a napokban a jó percek, egyre hatalmasabbak a fájós órák, egyre kongóbb az üresség, amitől félni lehet. Egyre kevesebb a jó. Minden egyre kevesebb.

Ahogy gondolataiból felocsúdvá körülnézett, észrevette, hogy lassan hazaért. Dél-felé járt az idő, ilyen sokáig nem szokott üzletben csavarogni, most majd jól ki fog kapni a vén herélt kandúrtól, amelyik reggeltől várta már a csirke mortadellát. Ez volt a kedvence, ezt még el tudta valahogy csócsálni a rothadó fogaival. Ezen elmosolyodott. Kikapni egy kandúrtól! Ez a néhai utcaréme, ez a kasztrált bakmacska volt az egyedüli lény, akivel az üzleteseken, postáson, néhány szomszédon kívül egyáltalán beszélgetett. Ez az állat volt a társa, vele osztotta meg napjait, a lábánál aludt, szuszogva és aritmiásan szedve a levegőt. Néha még dorombolt is neki. Most vette csak észre, hogy míg ő vásárolgatott, addig közben a téren valami számára ismertelen ok miatt elfogytak a járókelők. Az oda bevezető kis utcákat piros-fehér csikos figyelmeztető szalagokkal lezárták, és mint valami hullámló fluidum, mindenféle fura szerkezeteket mozgató síneken kis csilléket tologató népek mozgolódtak. Hangos vezényszóra működött az egész. A vezényszót nem igazán szerette. De ennek itt most nem tulajdonított nagyobb jelentőséget. A téren korábban is volt már mindenféle rendezvény, ezek a mostani polgármesterek, ha mást nem is, de látszani azt mernek. Láttatni is mindig tudják magukat, semmi eredmény nélkül is, és ezt gondolta erről a mostani mozgolódásról is, nem más, mint valami szokásos propaganda rendezvény. Végre hazaért. A tér sarkához közeli régi társasházban lakott, szoba-konyha. Eleinte, azaz jó húsz évig munkásszállón élt. Sosem volt sok holmija. A munkaruháin kívül két kosztümje, egy fekete, temetésekre, meg egy bézs, ha esetleg máshová meghívják. Ilyen fél évszázad

alatt kétszer fordult elő. Egyszer egyik kolleginája esküvőjére ment el, másodszor pedig a Nemzetközi Nőnap alkalmából kellett kiöltöznie, amikor megkapta a Szakma Érdemes Dolgozója címet, hozzá meg egyhavi bérét borítékban, prémiumként. Aból vette a táskarádióját. Ennek harminckét éve. Ez volt az egyetlen luxuscikknek számító dolog a lakásban. A negyven négyzetméternél kisebb lakás olyan volt, mintha egy zárda vagy önként vállalt börtön lenne. Mélybarna ruhásszekrény, a már említett két kosztüm, és négy rendbeli munkaruha, meg négy otthonka lógott benne. Két fiók fehérneműnek, egy fiók zokni, harisnya, egy átmeneti, egy téli, egy nyári szélkabát, két pulóver, két garbó, három blúz, egy téli csizma, egy szandál, egy zárt cipő, egy bokacsizma, pár papucs, egy régi vászon hátizsák. Minek több? Már ez is meghaladja a tízkilónyi súlyt! Résen kell lenni! Minek több? Minek...

Az egész bútorzat ugyanolyan szikár, mint az élete. Szekrény, ágy, kisasztal, egy fotel, egy lámpa, könyvespolc, rajz egy messzi tájról, talán tenger, egy családi fotó, rajta negyven körüli pár, idős asszony, négy gyerek. Két fiú, két kislány. Fekete fehér fotó, arany keretben. A konyhában egy asztal, egy szék, virágállvány, rádió. Egy pohár, egy tányér, egy kislábas, egy nagyobb fazék, egy kávéscsésze, mindenből egy darab, csak egyetlen egy darab. Mint aki soha nem számít arra, hogy bárki is meglátogassa, megálljon nála, szóba álljon vele. Meg az egy darab macska. A ház előtt talált rá, elgázolta egy autó. Most is sántikál, nem tud rendesen menni, csak húzza a lábát, pedig ennek már tizenöt éve. Május vége volt. Mint most. Gyorsan felválni a csirke mortadellát, tejet önteni a vén morgósnak, egyék már, aztán majd elalszik. Azt tud, egész nap is tud aludni! Macskaetetés után kipakolni ezt a sok friss és jóféle, féláron meg ajándékba kapott szerzeményt! A beépített szekrény, a kis hűtő szokatlan bőséggű látványt mutat! Harapni kell valamit hirtelen, a látvány étvágyat gerjesztett. Kis szlet rozskenyeret, felvágottat, sajtot, salátát hozzá, majd inni egy pohár vizet, eltakarítani és kicsit lepihenni. Csak egy órácskára, mert az mindig jó. Ebéd utáni alvás. Aztán eszmélni lassan. Arra feleszmélni, hogy rosszat álmodott. Egy zárt helyen volt, talán egy vagonban, ahol meleg és szomjúság kínozza, félhomály volt, por és mocsok, ahol állandó idegesítő jajgatás hallatszott. Nem tudott rendesen mozdulni sem! Most hogy felébredt, azonnal arra gondolt, fel kell tápázkodni. Felülni. Eltipeggett vizet inni, hosszan ivott, mély kortyokkal, csukott szemmel, mint régen a pálinkát üvegből. Kitisztult a kép. Látta, hogy ez nem zárt vagon, hanem ez egy lakás, az ő lakása, a maga megszokott puritán képével. Be kell venni a szokásos délutáni gyógyszert, szívbajok ellen kisaszony szedjen tangót helyett valódi pirulákat. Fel kell ébredni végre rendesen, látni, érzékelni, felfogni, hogy közben kint mintha kicsit beborult volna. Mégis igaza van az időjósoknak, esni fog. Május végén ez jó, kell a földnek a víz, májusban kell a víz! Ha akkor esett volna, amikor ott gubbasztott abban a zárt vagonban! Egy korty víz. Egy korty hideg, tiszta víz. Bekapcsolni a rádiót! Vagy már bekapcsolta? Hiszen valami ének szól. Mi ez a zene? Mi ez, zene vagy ének, vagy talán ritmikus zaj? A szél, no csak, még az is! Ritmusosan fúj. Hullámokban sodorja be az ablakon ezt a pattogós dallamot. Katonazenekar játszik? Nem érteni a dal szövegét, idegen nyelven szól. Mi lehet kint, mi ez? Aztán érteni kezdi. Régen hallotta már ezt, nagyon régen: Auf der Heide blüht ein kleines Blümelein... Csizmák ropogása, ugató hangon kiadott parancsok visszhangzanak. Most és itt, a konyhaablakon át, a tér felől? Nem csak álmodott róluk. Visszatért hát az a régi elátkozott idő! Itt vannak újra. Ők azok, felismeri már a nóta szövegét, az egyenruhákat. Eljöttek. Megint eljöttek.

Szótlanul csomagolni kezdett. A vászonhátizsákba pont háromnapis tiszta ruha, váltás fehérnemű, és élelmiszer fér el, háromnapis, ez garantáltan ki van próbálva. Már most tudni, kevés lesz. Ez is beleégett! Mindig minden kevés. A frissen vásárolt rozskenyér, a kicsit égett vajon mennyit fog kibírni? Mindent berakott vajon? Körbenézett. Még a bádögögre nem lóg ott a hátizsák oldalán! De azt talán tavaly kidobta, mert kilyukadt. Akkor most mi lesz? Mindegy, ha víz van tud inni kenyérből is. Jaj, istenem, jó hogy eszébe jutott a legfontosabb! Ott van az a helyén. Ki kell húzni a fiókot, ott van hátul kis dobozban, celofánba csomagolva az a gondosan kivastalt textildarab. Két egymásra fektetett sárga háromszög. Biztostű eleve benne hátulról. Széle láncszemlével varrva. Akkor még zárjuk le a gáz, villanyt. Bakancs, kendő, átmeneti kabát, lehet indulni. A macska kap még egy adag csirke mortadellát, az ablakot nyitva kell neki hagyni a konyhában, ott, ha akar, le tud mászni a térre, valahogy csak gondoskodik majd magáról. Herélése előtt azon az útvonalon közlekedett szerelmi életének lebonyolítása miatt. Vízet is kapjon most, a megmaradt tejet is megkaphatja, úgyis azt lefetyeli fel hamarább. Szervusz, kandúr! Biztos, nyugodt léptekkel le a lépcsőn, nem sok az, csak tizenhat, jó ez az első emelet, idősnek nagyon jó. Mindjárt vége lesz már, csak még ezt az utolsó menetet kell kibírni. Lehajtott fejjel, a jelzést látható helyre kitűzve, nyugodt léptekkel irány a tér felé. Sorakozó után onnan majd félóra menet lesz a vasútállomásig, most is ki kell bírni, ki is fogja bírni, ha már egyszer kibírta. Csak-hogy akkor kamaszlány volt, most meg vénasszony. Mindegy. Ha eljut, ahova el kell jutni, onnan már nem kell hazajönni. Csak menni kell, álladóan tartani az irányt. Tesék, már látni másokat is a tér túloldalán. Nem ismerni fel senkit. Sosem látott arcok. Megigazítani a gondosan egymásra vasalt háromszögeket a mellkasán. Legyen jól látható! Erre mindig kényesek voltak, ezért egyszer lovaglóstorral kapott egyet az arcába, a szeme alatt az nem ránc, az annak a nyoma. Lépést tartani, tartani a lépést, nincs már messze, már itt a tér, már nem tart soká ez az egész! Nem szabad elesni. Mégis. Elesik, arca esik, csak a kő szürkéjét látja. Valaki ordibál rá. Nem baj, csak oda fog érní, ahová oda kell érní.

– Hé, maga, hölgyem, maga mit csinál? Megbolondult? Hová megy, mit mászik bele a képbe! Felvétel állj! Ki ez? Nem megmondtam, hogy a statiszták csak akkor indulnak el, amikor már... Az istenfáját ennek a csürhe népnek, hát hiába beszélnek? Azonnal csináljanak valamit. Hé, ez miféle jelmez? Ez nem is... Jól van asszonyom? Hé, orvost ide! Hallja, amit mondok? Gyertek már segíteni! Ez egy civil. ■ ■ ■

■ ■ ■
Szászi Zoltán (1964) költő, író. Legutóbbi kötetei a *Szokott helyen hatkor* c. regény (Kalligram, 2015) és a *Bábukák – kisvárosi panoptikum* című novellagyűjtemény (Madách, 2016). Zeherjén él.

Fotó: Nagy Henriett Csilla

GYURÁSZ MARIANNA

Fázisok

1.

Nem emlékszem, hol kezdődött ez a vers,
A kezdetek már csak ilyenek,
Az elején olyan ütemben halad a fejlődés,
Akár a szinapszisok, akár a galaxisok születése,
Illetve a sosem használt, elhagyott csillagok eloltása
(Azzal a csúcsos, mindig kormos gyertyaoltóval, úgy képzelem,
Amely minden sifonérban ott bujkál valahol),
Hogy nem formálunk még
Hosszú távon előhívható emlékeket,
Csak az árnyékuk vetül ránk,
És növekszik lassan, velünk együtt;
Mindez attól is függ, hogy kezdetekben
Mennyit és milyen módon beszélnek hozzánk a gondozóink:
Azok a gyerekek, akik korán kezdtek mondatokat formálni,
Akiknek a családi történeteket színesen és gazdag narratívába foglalva adták elő,
Képesek tisztán felidézni legelső, apró baleseteiket:
A Maori gyerekek őrzik a legkorábbi emlékeket a Földön,
Nekik valószínűleg rengeteg történetet mesélnek legközelebbi családtagjaik;
Mi később kezdhattünk el beszélni, én és magam.

2.

Ha már elkezdődött, fektessünk az egészbe egy kis energiát:
Találjuk ki, hogyan maradhatunk relevánsak
Csak még pár évig;
Növesszünk például évről évre hosszabb lábakat,
Mikor már épp megszoknák azt a nyolcvanegy centit,
Hunyjuk be a szemünket, ráncoljuk színpadiasan a szemöldökünket,
Mint a szuperhősök a szuperhősfilmekben,
És bamm, ott is van az a plusz két centi,
Senki nem fogja tudni, mi változott, csak hogy valami
Merőben újító jellegű és más, mint amit eddig láttunk,
Másképp lépdél szellemi magasságokba,
Az akadályokat is újszerűen veszi,
És egyre nagyobbakat lép,
Amíg el nem robog minden mellett, amiért megtanult járni,
És amíg el nem fárad annyira, hogy irigykedni kezdjen
Hamupipőke nővéreire,
Akkik vérző lábujjaikkal valószínűleg nem tudtak rohanni,
És el sem várta tőlük senki.

3.

Eljön az a pont is, amikor már csak lezárni sietsz,
Az indulásról nincs sok emléked, de
A zárszó például még lehet emlékezetes,
A legyalogolt kilométereket nem gyömöszölheti vissza a csizmádba,
A szavakat a szádba senki,
Csak az éveidet birtoklod,
Ám azok legalább megbízható ütemben gyűlnek,
Lassan egészen impresszív várat építhetnél belőlük,
Ha például kövek volnának egy erdei túraút mentén,
De minél magasabb, annál nagyobb az esélye,
Hogy a következő mozdulattól összeomlik;
Ellenben, ha végre lezárod,
Nem kell többé attól rettegni,
Hogyan ér véget.

Gyurász Marianna Révkomáromban született 1991-ben. Molekuláris biológiából diplomázott a pozsonyi Comenius Egyetemen. Jelenleg Budapesten él. Lírát és prózát ír. Első verseskötete 2022-ben jelent meg a Kalligram kiadónál *Már nem a mi völgyünk* címmel.

a tengeristen szürke lova

Khloé egy este a dörgő tenger partjára szaladt, és a habokba térdelve, az iszapot kaparva hullatta langyos könnyeit a tengeristen házának ereszébe, és amikor a tengeristen felé fordította erezett-kék arcát, felforrt a vére és felforrtak vele a hullámok is, habzottak a vizek és megfőtt a halak húsa. ki tette ezt veled, kérdezte khloétól, mondd meg nekem a nevét, és összetöröm minden csontját. de khloé nem mondta el, mert hűségese asszony volt, csak sírt tovább csendesen, és igyekezett eltakarni feketé véraláfutásait, bárcsak elbújhatnék most egy kagylóhéjba. fehér testén színes virágok nyíltak, lédús szirmú, nehéz növények, calaistól kapta őket szerelme zálogául, calais magokat vetett a bőrébe, és nagy gonddal öntözte és ápolta őket, amíg egész virágoskert nem nőtt khloé márványtestén. a szeme alatt vadrózsák futottak, felkarján zöld borostyán, mellén lila akantusz, hasán-hátán kék akác, lábán golgotavirág, királyok kertjét is megszegyenítette. nyomorultul térdelt ott a törekeny-szép khloé a sötét iszapban, és megpróbálta összehúzni magán sápadt holdruháját, megpróbálta visszafogni a sírást, de nem tudta, lobogott a ruha és áradtak a könnyek. a tengeristen akkor langyos hullámokat sodort a lábához, és azt mondta neki, feküdj a vízbe, aranyos khloém, hadd nyessem le rólad szép virágoskerted. és amikor khloé a tajtékok közé feküdt, és a haja és a füle is egészen elmerült, és egyedül az orra lógott ki a hullámok közül, a tengeristen végigfuttatta kék ujjait mirtuszfehér bőrén, és egyenként leszakította róla a színes virágokat. puha szirmok között feküdt khloé a fényes holdtükörben, és már nem sírt annyira, már nem rázta a vállát olyan nagyon a fájdalom.

a tenger istene vagy és a lovaké is, suttogta csendesen, amikor már visszatért a hang a nyelvére. ne öld meg calaist, ne törd össze minden csontját, de segíts nekem, hogy többé ne kertészkedjen rajtam soha. változtasd őt lóvá, változtasd öszvérré, változtasd számárrá, és én megtanítom neki, hogyan szeressen engem úgy, ahogy szeretném.

a tengeristen megsimította könnyű habszakállát, és megértően intett sötét szemöldökével. khloé akkor felállt a tengerből, és összeszedte a szirmokat a vízről, ázott fürtjei sótól illatoztak.

amikor hazaért, calais az asztal mellett állt, ijedten nézegette kemény patáját és bokorkócos szőrét. rút jószág lett belőle, kefesörényű, fehér hasú, drótbundájú barna számár, a pofacsontja akkora, mint az ólajtó, foga sárga, mint a nap. csak a szeme árulkodott róla, hogy valaha calais volt, borzas szemöldöke alatt részeg korong sötételett, és kérlelően nézett khloéra, ugye, felismersz, férjed vagyok és szerelmed. ám amikor khloé meglátta, kihúzta magát, és ráripakodott, mit keresel te itt, hát megfordult a világ rendje, hogy számár lakik az ember házában? azzal botot fogott a kezébe, és rászózott calais széles fenekére, eredj ki az udvarra, a jószágoknak ott a helye! calais rekedten iázva kérlelte, hát nem ismersz meg, khloém, gyönyörűségem? de khloé összeszorította az ajkát, és kiteszékelte az ajtón.

calais az udvaron töltötte az éjszakát, és amikor a tengeristen meglátta a ház előtt, a partok fölé sodorta a távoli viharokat. hideg esővel öntözte calaist, aki bőrig ázva, lógó orral feküdt a sárban és a piszokban, és magában fogadkozott, több dolgot fogadott meg a sötétben, mint más egész életében.

hajnalban khloé calais hátra kötötte a nehéz ekét, törd fel a földet, régóta halogatód már, eljött az ideje. calais erre fáradtan legyintett a fülével, hagyjál békén, asszony, törd fel magad. khloé ekkor újra elővette a botot, és calais széles fenekére szózott, indulj el, ha mondom! és calais bosszankodva elindult, hogy felszántsa az öreg földet. amikor a tengeristen meglátta, kinyúlt az égbe és messzire söpörte a felhőket, hogy a napsugarak vörösré perzseljék calais barna bundáját. keservesen iázott calais a szántóföldön, csorgott és patakzott róla a veríték, összeragadt a szőre és kővé váltak az izmai. khloé sűrűn kijárt hozzá, megittatta hideg forrásvízzel, megöntözte a fülét és megpaskolta izzadt-széles hátát. jól dolgozol, mosolygott, ha így folytatod, este kapsz tőlem egy körtét. calais pedig folytatta a munkát a napsugarak alatt, és este lógó nyelvvel tért vissza az udvarra. khloé lemosta a szőrét hideg vízzel, hosszú fogú számárfésűvel eligazgatta a bundáját, és fehér húsú körtét adott neki vacsorára, büszke vagyok rád, szerelmem, mától kezdve másképp fogunk élni. calais rekedten iázott, és lerogyott a sárba, és a tengeristen ismét zivatarral áztatta az éjjel.

khloé az egész falunak elmesélte, milyen szépen dolgozik az új számara, és mindenkinek megígérte, hogy felszántja a földjét. calais nyár végéig robotolt, egyre vörösebb lett a szőre, egyre keményebbek az izmai, és egyre többet fogadkozott, minden áldott nap és este, ha valaha visszaváltozom, segítsenek rajtam a siralmas-kék egek.

khloé minden alkonyatkor kiült vele az udvarra, és hol édes körtével, hol fehérrépával etette. calais aranyesőt és szőlőt legelt a kezéből, és hegyi forrásvízzel nedvesítette a torkát. khloé lágyan dúdolva simogatta a szőrét, mutatta neki mirtuszfehér karját és hátát és hasát, látod, ilyen szép vagyok, amikor nem bontasz rajtam színes virágokat.

calais csendben forgatta a nyelvén a körtét, és fogadkozott magában, a tengeristen pedig minden éjjel sűrű dörgedelmet zúdított a fejére.

miután elmúlt a nyár, khloé megpakolta calais hátát a terményekkel, és elindult a vásárba. nehéz zsákokat akasztott calais vállára, magasan tornyosult rajta a sok áru, és calais izmai ismét keményedtek, ismét sziklásodtak. hosszan vándoroltak, mert khloé nem a falusi vásárba akart menni, hanem messzire, a mészkőhegyeken túl. együtt átkeltek a nimfák ligetein és a faun szőlőskertjén, elhaladtak a sziklába vájt barlangok mellett, és khloé végig beszélt calaishoz, sima nyelvén örökké szavak forogtak, a szerelmükről beszélt és arról, hogyan udvarolt neki calais régen, amikor még fiatalok voltak és könnyebb volt a lelkük. calais pedig csendben hallgatta, nem válaszolt neki, csak fogadkozott és izzadt, izzadtan cipelte a sok-sok nehéz málhát.

khloé télen sem engedte be a házba, hiszen számárnak ott nincs helye, nem fordult meg a világ rendje. calais a hóban reszketett, kocogtatta a fogait, de khloé kiszaladt hozzá, és meleg pokrócokba bugyolálta, gyapjúzsákokskát kötött a patájára. sállal tekerte körbe a nyakát, ujjaival dörzsölte kihűlt fülét, és lágy szavakkal vigasztalta, látod, én is itt fagyoskodom veled, mert mindig melletted akarok lenni. átölelte és forró testével melegítette és szívropantó-nagy szerelmével, és suttogva kérlelte, ne bánts többé, calais, ne bánts engem soha, hogy boldogok lehessünk.

így telt el a hosszú tél, calais reszketett, a törékeny-szép khloé pedig melegítette és halkán dúdolván vigasztalta. a tengeristen csendesen szemlélte őket vastag szemöldöke alól, és nem zúdított rájuk dörgedelmet és hóvihart. khloé suttogott a hidegben, langyos felhőt lehelt calais fülébe, látod, hogy szeretlek, szeress engem te is, a kertben nevelj nekem virágokat, ne mirtuszborömön. és calais hallgatott és fogadkozott magában, széles számárhomloka mögött.

a tavasz első napján khloé felkapaszkodott calais hátára, szőrén ülte meg, ahogy régen, amikor calais még embertestben élt. fehér combja közé vette őt és a nyakára hajolt, sétáljunk el a mészkőszirtekre, a dörgő tenger partjára. calais elindult, és ahogy khloé szép szavakat suttogott a fülébe, langyos lehelete megcsapta a szőrét, és könnyű haja megcsiklandozta kefesőrényét, calais sóvárogni kezdett utána, és bőgött és ordított, és hátracsapta a fülét. a törékeny-szép khloé pedig mosolygott, tudom, hogy szeretsz engem, de csak akkor leszek a tiéd, amikor már tudsz szépen szeretni.

calais a tavasz összes éjszakáján rekedten iázott khloé ajtaja előtt, reszketett a vágytól és a zuhogó esőtől, mert a tengeristen ismét zord dörgedelmet terelt az égboltozat alá, haragos felhőket viharoztatott a tengerpart fölé. khloé nem ment ki calaishoz, holdlepedők között aludt, és emberférjéről álmodott, és calais csak fogadkozott magában, többet, mint bárki más.

amikor újra eljött a nyár, és khloé sárga napsugarakra ébredt, elővette a batyut, amelybe egykor virágjait szórta. ujjai közé vette a tengeritta szirmokat, kiment calaishoz, és dörzsölni kezdte vele bozontos szőrzetét. először a patáját dörzsölte be, és a pata sima

lábfejjé változott, aztán a combját és a fenekét, és calais újra két lábra állhatott. bedörzsölte kefesőrényét, fehér hasát, drótbundáját és ólajtónyi-nagy pofacsontját, és calais ekkor már majdnem egészen emberré vedlett újra. khloé legvégül végigsimított a virágszirmokkal napsárga fogsorán és borzas szemöldökén, és kihúzta magát, és azt mondta, büszke vagyok rád, szerelmem, mától kezdve másképp fogunk élni. és vágyakozó tekintettel, félénk mosollyal nézett calaisra a törékeny-szép khloé, és az arcára fektette mirtuszfehér kezét, de amikor közelebb lépett calaishoz, hogy magához ölelje, mint régen, calais rekedten felbőgött, részeg szeme megvillant, és khloé arcába csapott megkeményedett sziklaöklével. khloé ujjai közül akkor elhullottak a szirmok, és ismét vadrózsa nyílt a szeme alatt, és a kertészkedő calais irdatlan ökle ismét virágokat gyökeresztetett a húsában. és khloé futásnak eredt, calais pedig utána, üvöltve, egy évig tartottál számárként, egy évig gyötörtél, és khloé futott és zokogott, holdruhája csapkodott a szélben, meztelen talpa alatt meghajlott a fű, és calais csak azért nem érte utol, mert még nem szokott hozzá új lábfejehez.

a dörgő tenger partján kapta el calais a mirtuszború khloét, és a fekete iszapba lökte és a habokba rugdosta, bőgött, mint egy számár, és újra és újra lesújtott khloéra néhez sziklaökle. a törékeny khloé a karjával védte magát összegömbölyödve a habokban, bárcsak elbújhatnék most egy kagylóhéjba, és remegve kérte őt, ne bánts engem, calais, szeress engem szépen! és amikor ezt kimondta, és egy langyos könnycseppje a tengerbe hullott a szája széléről, a tengeristen felé fordította erezett-kék arcát, és felforrta a vére és felforrta az óceán is. felcsaptak akkor a hullámok, és magukkal rántották a számárbűzös calaist, és a mélyben örvény forgott és az égen vihar dörgött, és a tengeristen ízzé-porrá törte calais összes vastag csontját, és magába nyelte összecsuklott testét.

és miután ismét lecsendesedett a világ, khloé a habok közé hullott, és szárazra zokogta a szép virágoskertet. ■ ■ ■

Használati utasítás

A Szabadság Hét Köre csoport hagyatékából

öngyilkosoknak

Esorok Közreadója úgy véli, hogy a szövegfolyamban elérkezett a római I. számmal jelölt rész negyedik, egyben zárófejezetének publikálásához. Hogy miért döntött így, az nem tartozik az esetleges, ám eléggé valószínűtlenül létező és mindenképpen majd csak a jövőben felbukkanó olvasókra.

Mindamellet annyi bizonyos, hogy e sorok egyik megfogalmazója szerint, amikor a *Szabadság Hét Köre* elnevezésű csoport tagjai reggel kiléptek a hálófülkékiből, nem a korábbi kastélyban, hanem ismét a balatoni stégen találták magukat. Tették ezt abban a már többször is megfogalmazott meggyőződésükben, hogy az elme, avagy az úgynevezett Én tetszés szerint teremtheti és rendezheti át a maga elgondolásait és képzeteit. Ebből következően: az a valóság, amit elképzelsz. Ha aztán a képzeleted valóságát mások (úgyiszlólván tömegesen) is elhiszik, akkor keletkezik művészet.

És ennek megfelelően történt úgy, hogy most a Balaton-parti faépítmény legvégén, tiszta fehér öltözékben, fején fehér koszorúval Mignon ül egy asztal mögött egy fehér, műanyag karosszékben, az alatta lötyögő a víz peremén. Az asztal másik oldalán egy ugyanolyan, de üres szék áll. Mignon mellén kis cédula fityeg, amelyen mindössze ez látható: **23.**

A lány mellett álló táblán a következő felirat: **Az élő szobor. Die lebendige Statue. The Living Sculpture.**

És egy amolyan használati utasítás. Annak, akit illet.

Bárki leülhet velem szemben. Megérinteni tilos. De beszélni lehet hozzám. Legfeljebb 23 perc áll mindenki rendelkezésére.

Jeder kann sich mir gegenüber setzen. Berührung ist verboten. Sie können mit mir sprechen. Sie haben höchstens 23 Minuten Zeit.

Anyone can sit down opposite me. Touching is forbidden. But you are free to talk to me. You have a maximum of 23 minutes.

Az elő szobor

Mignon mozdulatlanul ül. Mindkét karja a fotel karfáján nyugszik. Szeme a semmi-be bámul. Nyugodt és várakozó.

E sorok íróinak egyike (hogy pontosan ki, azt e dokumentumok Közreadója nem tudta felderíteni) úgy emlékszik, hogy csend volt ekkor, mintegy fél óráig.

Mások szerint csiviteltek a madarak.

Pontyok dobáltak magukat a nádasban.

A csoport tagjai meglehetősen tanácstalanul álldogáltak Mignon asztala körül. Aztán Stella szólalt meg: – Ez, ha jól értelmezem, Marina Abramović híres, *The Artist is Present* című akciójának részleges megismétlése. Vagy imitációja. Netán paródiája.

– Ne már! Köztudott, hogy Mignonnak nincs semmi humorérzéke! – kiáltott közbe valaki.

– Ez most nem téma – legyintett rá Stella. – De annyi kétségkívül köztudott, hogy az eredeti előadás a MoMA nevezetű intézményben zajlott, New Yorkban, 2010 márciusában. Marina ekkor napi nyolc órát ült egy faasztal mögött, péntekenként tízet, pontosan hetvenöt munkanapon át. De őt a közönség tagjai nem szólíthatták meg. Mindössze annyit tehettek, hogy odaültek az asztalához. Hogy mi célból, azt ők döntötték el. Azt is, hogy a nyitvatartási időben meddig üldögélnek ott.

Szóval ez eléggé eltér az eredetitől, gondolja e sorok egyik aktuális szerzője, aki a közvetkező beszélgetést hallgatva nem minden esetben tudta megállapítani, ki volt az éppen adott megszólaló. Így csak akkor adja meg neveket, amikor majdnem biztos a beszélő kilétében. Szerinte a beszélgetés nagyjából így folytatódott:

– De honnan a bánatból tudja Mignon, hogy letelt a 23 perc?

– Igen, ez erős kérdés. Abramovićnál nem volt időhatár, ha jól tudom. Volt olyan eset, hogy egy manus 7 óráig ült vele szemben. Szóval majdnem végigülte az egész napi adagot. És eljött még további hús alkalommal is.

– Nyilván akkor telik le a 23 perc, amikor Mignon azt akarja. Amikor megunja. Amikor elfárad. És így tovább... Az elme szabad állat, nem mi mondtuk ezt többször is?

– Nem mindegy? De ha lenne itt, teszem azt, egy sakkóra, ami 23 percre lenne beállítva, és akkor, ha valaki odaül, elindíthatná, és...

– Ugyan már. Ez agyonbonyolítás lenne. Én Mignon helyében a mellére ragasztott számra mutatnék – mondta határozottan Andreas. – Vagyis akkor szakítja meg az előadást, amikor akarja. Amikor rámutat a számra. Mint szabad állat.

– Hát persze! Azért rakta fel. És ha nem, akkor most a széken ülve is hallja a beszélgetésünket, és gond nélkül ellophatja az ötletedet – jelentette ki majdnem biztosan Stella. – Vagyis jóval kisebb kockázatot vállal, mint az elődje. De hát Marina partizánok lánya volt, mint tudjuk. Bírta a gyűródést.

– Nana. Abramovićot nem lehetett megszólítani. Viszont Mignon kockázata meg azaz ér fel az eredetihez, hogy beszélhetünk hozzá. És attól is függ, miket mondunk neki. Bele abba a kis csini, önelégült pofikájába – kapcsolódik be feltehetően Thomas. – Viszont semmiképpen sem válaszolhat, ha jól értem. Bár ezt nem írta ki a Használati Utasításban. Szóval sok mindent kell némán elviselnie. Nekem ez elég izgi!

– Egyébként az is előfordulhat, hogy Mignon szándékosan túllépi a határidőt. Ha éppen komolyan kedvét leli az szemben ülő alakban, nem kötelező, hogy 23 perc elteltével a mellére bökjön – teszi hozzá valaki.

– Az élő szobor. Mármint a Minyonka. Megáll az agyam – kapcsolódik be ekkor Sigismund kezében egy fehér fröccsel; magasba emeli poharát, aztán belekortyol és már szavalja is: –

*Szobor vagyok, de fáj minden tagom;
Eremben a vér forró kínja dúl;
Tompán sajognak dermedt izmaim;
Idegzetem küzd mozdúlhatlanul.*

– Ismeritek nyilván. Vörösmarty. Az alábbi szakasz meg különösen idevág, éppen oda, amit Thomas mondott. Itt most nincs visszafázás. Legyen bármennyire is élő, ez a szobor nem ugathat vissza.

*Nem szólhatok; nyögésem néma jaj;
Szó és fohász kihalnak ajkimon.
A gondolat s az érzés ölyvei
Csak benn tenyésznek gyötrő lángimon.*

Viszont bennem biztosan nem lelné kedvét se Mignon, se a tetszhalott szobra. Nem repesne, ha odaülnék az asztalához. Ami persze meg sem fordult a fejemben. Helyette ide ülök le, egy másik asztalhoz, de azért a jelenet közelében. Utálok ezt a műfajt, nem tagadom. De a mi lánykánk legalább nem játssza el a régi performica Zsuzsannákat, akik meztelenül, csöcstől ágyékgig festékekkel kikenve ültek kéretlenül is modellt a véneknek az akkori *New Wave* különféle fotóin. Mint maga Marina is más performanszaiban. Én inkább azért aggódom, hogy ülés közben nehogy maga alá pisiljen ez a szegény kislány. Szóval kezdje már el valaki! Ne tegyük ki ennek a borzalomnak a kicsikét. Kezdje el Stella!. Elvégre maga a képzős szakértő. Noha sosem értettem, mi a megveszekedett köze van a képzőművészetnek a performanszhoz. De most köpök rá.

– Maga meg mit nyavalyog és szenved már megint? – kérdi Stella. – Kőkonzervatív fazon. Jól van, döntött: nem ül oda és nem vesz részt a performanszban. Rendben, és ezzel annyi. Fölösleges részletesen megindokolnia, hogy minek iszik. De jobb, ha tudja: Marina egyszer sem pisilt be a 75 nap alatt. Hogy más anyagcseréről most szó se essék. Pedig még pelenkát se rakott fel az összesen 736 és fél óra alatt.

– Jójójójó, igaza van – ugatja Sigismund, és körmös mutatójával erősen megfricskázza a poharát, írja e sorok egyik szerzője. – De maga is tudja, kedves Stella, hogy el-lentében Marinával Mignon a legkevésbé sem született partizánlányok.

– Most akkor mi folyik itt? – kérdi riadtan Ottilia. – Most magázódtok? Vagyis akkor most ülés van? Hát azt nagyon nem szeretném...

– Pedig jobb lenne, mint ez a parttalan fecsegés – mondja Sigismund. – De nincs ülés. Egyszerűen csak úgy éreztem, stílszerűbb lenne, ha ebben a megbeszélésben most magáznám Stellát, noha ő kezdte, nem? A diskurzusnak is megvan a maga rendje.

– Amúgy tényleg volt valami ülésről szó, de nem itt, a balatoni stégen, hanem a már jól belakott kastélykönyvtárban rendeztük volna – mondja Thomas. – A kitűzött téma a búcsúlevelek osztályozása lett volna. Különös tekintettel a szüzek által írt búcsúlevelekre.

– Legyenek bár férfiak vagy nők. A lényeg, hogy szüzek – egészíti ki Eduard. – Ez volt a tervezett anyag. Tényleg.

– Hát akkor témánál vagyunk. Ugyanis Dahai Han, Marina kínai segédje a kínai Nagy Falnál rendezett performanszban ugyancsak szűz volt. Bár nem lett öngyilkos. Legalábbis tudomásom szerint – teszi hozzá egyikük.

– Mindez süket rizsa – csattan fel ingerülten Sigismund. – Mindegy. Nincs ülés. Haladjunk. Én fröccsözöm tovább. Ti meg csináljátok meg a magánszámaitokat, aztán legyen elég ebből. Jobb, ha minél előbb túl vagyunk rajta– vakkantja, azzal ledobja magát egy oldalsó, borospalackokkal, valamint szódásüvegekkel telirakott asztalhoz, csinál egy újabb fröccsöt magának és tüntetően szép kerek karikákat ereget a cigijéből a víztükör felé.

– Azért eléggé kétes dolog, amit csinál, kedves Sigismund – szólal meg most Ottilia. – Olyan, mintha versengeni akarna Mignonnal. Nem vesz részt a műsorban, de helyette csinál egy másikat magának. Meg nekünk a saját fröccsöző asztalánál.

– Ha jól szaglintom, ebben téved, kedves Ottilia. Most másban utazom, noha a látogatás csalhat. Mert mi lenne az előadóval, nézők nélkül? Mignon és maguk szerepelnek, én meg a publikumot alakítom. Csak néző vagyok, egy seggfej a sok közül.

– Van ebben valami – jelenti ki Stella, mire kitör a röhögés. – Marina se ment volna semmire nézők nélkül. Gondoljatok bele, az adatok szerint csak az utolsó napon 15 ezer látogatója volt a múzeum átriumában. A három hónap alatt összesen meg majdnem nyolcszázötvenezer néző.

– Mignonnak meg be kell érnie eggyel. Mégpedig velem – mondja Sigismund. – És ezzel emelem rá a poharam.

– De kire emeli? Magára vagy Mignonra? kérdi félhangosan Thomas.

– Mindegy. Emeljünk rá mi is! – súgja oda Ottilia Andreasnak. – Remek ötlet! – suttogja vissza a közelükben álló Eduard. és a háta mögött álló asztalról felvesz egy üveg *Château de Breuil* calvadost, gyertyát gyújt, a lángnál felgőzöl két poharat, aztán megtölti őket és az egyiket Ottiliának, a másikat Andreasnak nyújtja. – *Santé!* Mint tudjátok, én csak ritkán iszom. Meg hát józanul akarom nézni, mi jön most. És mi lesz a vége...

És már láthatja is, mert Stella végre rászánja magát, és leül Mignon asztalához. És alighogy elhelyezkedett a széken, máris beszélni kezd.

Stella magánbeszéde

A három hónap után az volt a leghihetlenebb, hogy miféle mérhetetlen és feltétlen szeretet kaptam ezektől a többnyire vadidegen emberektől. Majdnem egymilliótól. Még belegondolni is képtelenség ekkora tömegbe. Nem tudom, miért jöttek. Miattam vagy a művészetért, Nem tudom, hogy ez művészet-e – mondogattam magamban. Nem tudom, mi volt ez. És azt sem tudom, mi is a művészet. Mindig úgy gondoltam, hogy a művészet olyasmi, amit bizonyos eszközök felhasználásával és segítségével lehet kifejezésre juttatni. Ilyen a festészet, a szobrászat, a fotózás, az irodalom, a zene. És ilyen a performansz is.

De ez itt, New Yorkban már túllépett rajta, meghaladta ezt a fajta művészetet. És ekkor talán túllépett magán a művészetben is. Meghaladta. És engem is meghaladott. Vagy én haladtam meg őt.

Maga volt az élet.

El lehet-e, el kell-e választani a művészetet az élettől? Egyre erősebben kezdtem úgy érezni, hogy a művészetnek életnek kell lennie, olyasminek, ami mindenkihez tartozik.

Sigismund magánszáma

Most elhallgat Stella, de annál kevésbé Sigismund. És ekkor mindenki szorongva vagy idegenkedve látja, hogy áttért kedvenc Ardbeg whiskyjére, ami soha nem jó jel, Se neki, se senkinek (teszi hozzá e sorok Közreadója).

– El se tudom képzelni, hogy mi a fenének ültem le ide. Semmi kedvem nem volt és most sincs hozzá. De már benne vagyok. Attól kezdve, hogy leültem ide. Még akkor is, ha egy vak hangot se szólok, csak ülök és nézem ezt a bájos kislányt meg mögötte megnyíló vizet. Ülök, és várom, hogy leteljen a 23 perc. Vagy mi. Meg hát udvariasságból is üldögélek itt. Megtisztelem ezt a hordóerős Ardbeget.

Szerepjátás, nyilván. De hát nem éppen ez ennek az előadásnak a lényege? Szerepet játszik a performer, meg az is. aki leül vele szemben. Öndivatbemutató, mondta egykor valaki. Aki maga is performer volt.

Kockázat. Folyton ezt nyomatják az ilyesmiről.

De mi a jó búbánatos lófasz van abban, ha a művész kockára teszi az életét? Hitelesebb lesz ettől a művészetéből? Mélyebb?

És mi a jó van abban, ha radikálisan eltörlik a valóság és a fikció határait? Mi áll a gondolat mögött? A csalódás a művészetben? A kiábrándulás a valóságból? A valóság valótlanságának érzése? Vagy a művészet valótlanságának tudata? Vagy?

Ugyanakkor bevallom, hogy jól érzem magam, ahogy itt ülök veled majdnem szemben, Mignon, Oldalvást veled, miközben belekortyolok a whiskymbé. És meg se fordul a fejemben, hogy te nem vagy valóságos. A fehér koszorúval a fejedem.

Most azt látom, hogy valamiféle vihar hergeli fel magát Tihany felől, és az élesedő fényre a tükrözpontyok fölöttébb izgatottan dobálják magukat és villogtatják hasukat a nádasban. A jelenvaló lét izgatottan iszaposodik, és hallatja magát. Csobog és zuhog.

Na, mutass már rá arra a 23-asra a melleden. Fejezze már be, Stella! És akkor még egy whisky! Már töltöm is. Kocc!

Stella folytatja

– Még alig voltam tizenégy éves, amikor meghívtam magunkhoz az egyik osztálytársamat. Senki nem volt otthon. Leültünk a könyvtárszobában, és azt mondtam a srácnak, játszunk orosz rulettet. Elővettem apa íróasztalából a pisztolyt, egy kivételével kiszedtem az összes golyót, megpörgettem a tárat, és a fiú kezébe nyomtam. Röhögött, a homlokához nyomta a csövet és meghúzta a ravaszt. Üres csattanás. Aztán felém nyújtotta. A halántékomra nyomtam, elsütöttem, ugyanazzal az eredménynyel. Ekkor a könyvespolcra fogtam az apai fegyvert, és megint tüzeltem. Óriási durranás hallatszott, és a golyó beleállt az egyik kötetbe. Megnéztem, melyikbe. Dosztojevszkij: *A félkegyelmű*.

A kedvenced, igaz, drága kis Mignon? *Идиот*. Magyarán: Az idióta. Vagy netán az utálatod tárgya?

De neked mást kellene játszani, hogy igazán figyeljünk rád. Több kockázattal kéne megélned a művészetet. Legyél egy kicsit idióta! Elmondok neked most egy tervezetet. Valami ilyesmit kellene megpróbálnod, idézem, persze fejből:

„A női performer meztelenül lép be az előadás terébe. A segédei fehér mütös ruhát viselnek. A performer egy vödör vizet önt szét a kőpadlón. A terem világítása ekkor kialszik; felgyullad egy 200-as izzó, melyet most egy nagyjából 15 méteres zsinór végén a performer a jobb kezében tart. A ballal egy fekete botot markol. Szemét bekötik a segédei egy fekete kendővel. aztán a nő a bot segítségével valahogy átbotorkál a vízben, és aztán a tócsa közepe táján az izzót a zsinórral együtt a padlóhoz csapja. Az izzó felrobban. Sötét lesz, de ekkor a tócsa túloldalán kékes fényű kvarclámpa gyullad fel. A nő ekkor megszabadul a bottól és a kendőtől, és nagyjából a tér közepén széttárt karral hasra fekszik a padlón. Nyugodtan hever, aztán feltérdel, a tócsa mellé kúszik, és a kvarclámpa egyre erősebb fényében igyekszik megpillantani önmaga tükröképét az elektromos feszültség alá helyezett vízben. Aztán megint a terem közepére mászik. Ott lefekszik, de ezúttal a hátára. Ekkor a segédei rapid altatót fecskendeznek a karjába.

Immár eszméletlenül hever. Ekkor hirtelen ismét felgyullad a teremvilágítás. Megszólal a női performer hangja a hangszóróból:

Amikor magamhoz térek, egy fasz van a számban, felnézek a tulajdonosára, határozott metszésű orr, makulátlanul borotvált áll, némileg keskeny ajkak, barna, meleg szempár, a szemembe néz egyenesen, miközben én a dívány előtt térdelek, férfn semmi, rajtam csak a kedvenc, fekete kombiném, bal pántja lecsúszva a vállamról, a mellem kicsit kikandikál, combom köze véres, eszerint elvette a sokáig gondosan őrzött szüzességem...

A még jó ideig tartó monológia közben a segédei ide-oda vonszolják a nőt és meztelen testével feltörlik az időközben feszültségmentesített vizet. Aztán magára hagyják. A performer teste most mozdulatlanul hever.”

Stella elhallgat. Ül még egy kicsit, talán két percet, aztán kilép a jelenetből, és ledobja magát Sigismund mellé, aki egy pohár sűrű vörösborral várja. Koccintanak.

A szerelem országa

– Olyan gyönyörű most a Mignon... Ahogy a szörnyűséges szöveg után is szűziesen ül ott a fehér leplében és koszorúval, mögötte villog a víz és zsirosodnak a felhők... – mondja ábrándosan a mellette álló Andreasnak és Eduardnak Otilia. – Nincs kedvetek odaülni hozzám? – kérdi kacéran, mire Eduard csak ennyit vakkant: – Nem téma. Én csak zenélni tudok, a zongora meg a kastélyban maradt. És nem is kívánok most magamnak semmiféle hangszert. Pedig megtehetném...

Andreas viszont elmosolyodik, és odasúgja Otiliának: – Persze, miért is ne... Volt nemrég egy álmom. El kell mesélnem. Odaülök.

– És akkor majd kiderül, hogy vajon tényleg öngyilkos lett-e Petőfi? – kérdi Thomas, de Andreas nem felel. Leül Mignon elé az asztalhoz, nézi, nézegeti a lányt, aztán határozottan belevág.

– Álmodtam a minap. Már nem tudom, hogy ébren-e vagy alva. Csak azt tudom, hogy álmodtam. Komótosan ballagva mentem valami úton, azaz, inkább sebesen. Mert pusztá volt a táj, amerre jártam és roppantul prózai. E tájnal csak a lakói voltak banáli-

sabbak. Mindegyik olyan totál szenttelen, nyugodt pofa! Siettem és siettem, hogy minél hamarabb a hátam mögött tudjam e kiábrándítóan mindennapi arcokat.

Végül elértem egy magas kerítéshez, amelynek gyémánt kapuján ez a felirat villogott szivárvány-betűkkel: **A SZERELEM ORSZÁGA.**

Vágytól ittasan ragadtam meg a kilincset, és lenyomtam.

S ekkor előttem hevert a legdicsőbb vidék, amilyent csak a legnagyobb festők és a költők képesek merész művészi mámorukban megteremteni. Széles és hosszú völgy, ezernyi virággal s akkorára nőtt rózsafákkal, amekkorák máshol a tölgyek. Középpütt sétált egy folyó, és néha visszakacsintott. A helyre, melyet egyszer elhagyott már. Mint ha fájna néki végképp elszakadni tőle.

A láthatár szegélyén regényes kősziklák magasodtak, fejükön aranyló felhők lebegtek fűrtök gyanánt.

Sokáig álltam a küszöbnél, míg végre szinte öntudatlanul egyre beljebb és beljebb ragadott a vidék varázsa.

Először virágos réteken haladtam át. Ifjú emberek jártak körülöttem, mindegyik lehajtott fővel, mintha valami elvesztett tűt keresne a nem létező szénakazalban. Kíváncsi lettem és megkérdeztem, hogy mit keresnek olyan gondosan? Mire azt felelte egyikük, hogy mérges fűvet. „Mérgező fűvet? Ugyan mi végre?” „Hát hogy kifacsarjam, és megigyam levét.”

Megdöbbenve és sebesen haladtam tovább.

Fáradtan értem az első rózsafához, és lerogytam alája, hogy ott megpihenjek. De óh minő borzalom! Mert amidőn letelepedtem, a fejem fölött egy fiatalember lógott föl akasztva. Elrohantam a másik fához. És aztán a harmadikhoz és a negyedikhez, és így tovább, egyre csak tovább és messzebb. De nem pihenhettem meg, nyugtot nem lelhettem sehol, mert mindegyik fán lógott egy ifjú ember. Némelyiken többen is. Szinte fűrtökben.

Talán túl a folyón, a folyó másik oldalán! Ott végre menedéket lelek, gondoltam. És azt is, hogy ott valóban a boldog szerelem. Azzal szaladtam máris a folyam felé. Csónakba ültem álmomban, s gyorsan eveztem. De lehunytem szemekkel, mert a habokban egy-egy puffadt holttetem ütötte föl magát, és a partról, mint a megriasztott békák ugráltak be a fiúk és lányok a vízbe.

Átértem a vízen, de itt is mindenütt ugyanaz a rémlátomás!

Méregpohár, akasztott és a saját agyukba lőtt, felvágott csuklójú emberek. Mindenhol ez, mindig csak ez.

S egyesek hátul a sziklák ormairól vetik le magukat, és odalent a völgynek éles kövein kifröccsent szívükből a vér, fejükből a velő.

Kétségbeesve rohanok mindenhova és mindenfelé, de mindenütt a régi rémlátomás: dúlt arcok és öngyilkolás! Csupán csak a táj és az ég mosolygott. Igen, mosolygott rezzenetlenül. Mert ez volt a szerelem birodalma – zárja le Andreas az álma elbeszélését. De nem áll fel; ül tovább némán.

Mignon a szemébe néz. Andreas vissza. Most egymásba kapcsolódik a tekintetük. Ülnek és ülnek. Szinte végtelen most a csend.

Aztán Andreas töri meg: – Azt hiszem, hogy a nászéjszakámon álmodtam ezt. Vagy a mézesheteimen.

És ekkor Andreas a Mignon a mellére tűzött számra mutat. Azzal feláll, meghajol, és kilép az előadás teréből.

– Ez mesés volt, Andreas! – fogadja lelkendezve Ottilia. – Csodálatosan szép!
– Hát... Ez tényleg nem volt semmi... – jelenti ki Thomas kissé kényszeredetten. – Ezek után össze kell kapnom magam.
– De az is igaz, hogy úgy látom, Mignon bepisilt – mondja szomorúan Eduard.

Thomas bevadul

– Na, ez jól jött. Ez a kis pisi. Ettől még inkább kedvet kaptam, hogy leüljek – és hiába próbálja Ottilia visszarántani, Thomas már megy is az üres szék felé és beleveti magát. És már beszél is. Mondja és mondja.

– Mignon. Maga egy álszent jószág. Ül itt a fehér ruhájában, meg a szűzi koszorúban, alakoskodik, és eljátssza a szabadost. Noha maga igazából szent akar lenni. Lelkéből leledzve. Mocsok, hipokrita picsa!

Meg akar dicsőülni, miközben a hörgésig ingerli a társaságát. Mindenkit. Nőt, férfit, vegyesen. Kirakja a csöcseit. Villogtatja a combját. Klasszikus szűzkurva. Na oké, akkor legyen úgy. Mostantól így beszélek veled.

Itt ülsz, kicsi szűz, és azt hiszed, megúszod. De nem. Hibát követtél el, amikor felülírtad Abramovic utasításait. Bízta a többiekben. És joggal. Legalábbis eddig. A többiek tényleg tapintatosak voltak veled. Mindenki vallomásokot tett, gyóntatószéknek használt. Még Sigismund is, aki ide sem ült, de folyamatosan belepofázik oldalról.

A következőkben én is gyóntatófülkének foglak használni, de kíméletlen leszek. A tét egyszerű: meddig bírod. Vagy pontosabban: ki bírja tovább. A performer vagy a társnak hívott páciens. Vagyis én.

Bevezetőnek csak annyit: örömmel megbasználak. Szűz vagy, mondod te. Tényleg? Nem hiszem. Szerintem hazudsz. De ha mégis igazat mondasz, annál jobb. Pontosabban: *anál* jobb, bár mint Sigismund, én sem szeretem a szójátékokat. Haha. De most kapóra jön ez, mert először seggbe basználak, ott venném el az úgynevezett, egyébként szerintem már régen elkürt ártatlanságodat. Beleélveznék a seggedbe, egészen a meleg szarig. Élvezné? Nem, dehogy. Fájna a lukad, és vérezne is.

Akkor aztán a pináddal folytatnám a delfloreálást. A lábam az égbe lököm, hátranyomom a nyakadig, és úgy hatolok beléd. Csattog majd a tököm a combodon. Megint vérezni fogsz, és lassan előnt a kéj. Ugyanakkor...

Az első finálé: Eleven romemlékek

De ekkor már majdnem mindenki áll. Hadonásznak. Őrjöngenek. – Kockázat. Náná... – dörmögi maga elé az továbbra is ülő Sigismund. – Hát akkor most itt van, amire vártatok... A művészet élet lett.

És tényleg. Ottilia üvölt, és ketten is alig képesek lefogni. Mindenáron oda akar rohanni, hogy megmentse Thomas szavaitól Mignont. Vagy fejbe verné Thomast. De sikerül megakadályozni.

Közben Mignon arcát elöntik a könnyek. Letépi melléről a cédulát, a földre dobja és megtapossa – De hát én tényleg szűz vagyok! – zokogja. – Thomas! Miért gyö-

törsz? Miért nem hiszel nekem! És nem is pisiltem be! Ne bántsatok! Jaj, nekem végem! Megölöm magam! Most!

Azzal felpattan, az asztalt és a székét behajítja a vízbe, és a stég szélére áll, hogy beugorjon a most tajtékos hullámokat vető vízbe.

– Megyek veled! Várj meg! Én is szűz vagyok!– kiáltja oda Ottilia, és megpróbálja kitépni magát a fiúk karjaiból.

Ám ekkor hirtelen vadul felröhög Mignon: – Ez óriási! Basszus! Sikerült! Thomas, zseniális voltál! Ahogy a csini, önelégült pofámba beszéltél! Tényleg bekajoltátok, hogy sírok és kétségbeestem? Marhák! Hát meg volt beszélve Thomasszal az egész! Együtt írtuk ezt a pornó szövegét. Igaz, Thomas? Ugye igaz!?

Mire Thomas kicsit zavartan motyogja: – Hát... nagyjából... igen...

– Nem nagyjából, hanem teljesen! Átvertünk titeket! Minden úgy lett, ahogy kitárltam! Ahogy megírtam! Gyerünk már! Tapsoljatok! – üvölti Mignon. Mire lassan és ritmustalanul, de valóban elindul valamiféle tapsikolás. Stella a leglelkesebb: – Igen, ez totál csúcs volt! A műfaj megújítása! És ekkor már Sigismund se rest: – Hát ilyet még tényleg nem... Szóval, na...

– Ez az! Derűsek vagyunk, semmi tragédia! Nyár van! Zúduljon ránk a Nap fénye! Le a ruhákat! – adja ki a parancsot Mignon, és azzal letépi magáról az összes fehérét. Ott állt most meztelenül, tisztán, pelenkamentesen, rózsaszín pihés ágyékkal. – Mindenki utánam! Be a vízbe! Vissza a vízbe! Gyertek velem! Huszonhárom! Értitek? Ez a jelszó! 23!

A felszólítására mindenki meztelenre vetkőzik, még Sigismund is vadul szaggatja le magáról a ruhát, hogy aztán egymás után ugorjanak be a Balatonba és önfelédten tomboljanak a vízben!

És hirtelen mindenki egykorú lesz. E pillanatban mindenki huszonhárom éves Mindenki „Micsoda mesés szeptett!” – mondhatná Eduard. Vagy oktett, ha e sorok Közreadója is bekapcsolódna. De ez meg se fordul a fejében. Talán majd a legutolsó fináléban. Addig inkább folytatja az elbeszélést és a történések ismertetését. Mégpedig így:

Felbuknak a vízből, és aztán ott hevernek mind a heten a stégen átadva esendő, meztelen testüket a kedves napsugarak becézgetésének. Így, ezzel a tömeges akttal búcsúzunk most tőlük, huszonhárom éves örökkévalóságukban, hogy eleven romemlékeként majd ismét színre szólítsuk mindnyájukat a megfelelő pillanatban.

Ha fel talán nem is támadunk, de viszontláthatjuk egymást. Eleven romemlékek alakjában akadhat még némi esélyünk. Igen! Találkozunk! ■ ■ ■

(Vége az I. résznek)

Fotó: Székelyhidi Zsolt

És akkor...

És akkor bevezettek...

...volt egy
 túlhabzott bokor, s a kis halomnyi
 szikkadt, kalapra borított gomba.
 Vadmálnás, hozomra, sűrűjében
 a legépelt hozsanna, szönyival
 hosszabb éppen, így a sorban nem volt éden.
 A tisztásnál elfáradtál végre
 és üresen bámultál a cipőd
 hegyére, felhorzsolta a gyökér
 vagy az alattomos erdei kő.
 Felmondtad, aztán még átfutottam
 kétszer a szöveget. Láttam, rönkön
 ülsz, mintha a vadon kunyhójában
 magányosan, hamarosan sírni
 fogsz: rettenetes, sem vadász, farkas
 sem, csak kít Piroskának alkottak,
 míg a tapasztalat rád nem adja
 az erdőhomály sokráncú, fodros
 menyecskekendőjét. Bár esteledt,
 s jó, hogy karolja puhán a vállat,
 inkább húztál, s derékaljnak mondtad,
 mint akit sürget baszni az idő.

Gécz János (1954) költő, író, képzőművész. József Attila- és Artisjus-díjas, Baumgarten-emlékdíjas. Összegyűjtött versei 2021-ben jelentek meg a Kalligram Kiadónál.

Van neked anyád?

Tibi csak egye a tökfőzeléket, finom. Vagyis nem túl finom, de nincs más, úgy-hogy egye. Ez a vendéglő már csak ilyen. És jó sokáig lesznek itt vendégek, ő is meg a fiú is, érdemes enni, nincs más. Legfeljebb a kihalás. Az lett a dinók sorsa. Pestabá szerint kihaltak, mert nem találták meg a lányokon a cifra bejáratot. Ilyen hülyék voltak. Meg is érdemelték.

Van ennek a Tibinek anyukája? Általában az embereknek szokott lenni. Az jó, ha van. Igazából a fiúnak is van, csak sajnos még sincs. Anyukája megszülte, és talán meg is szoptatta párszor, de aztán besokallt, hogy egy fura gyerek miatt ő nem fogja elszúrni a szép, fiatal életét. Pedig az életet Isten adja, vágod? Akiben a Tibi hisz is meg nem is. Úgy hisz, hogy nem is. Vagy úgy nem, hogy közben de. Fura gyerek ez a Tibi. Talán nem is olyan fura, mert mind így vagyunk vele. Hullámszik bennünk ez az Isten-dolog. De nem a Teremtő Jóisten hullámszik, mert ő nem folyó, még csak nem is tenger, bizony ő maga az állandóság, a hűség. Az Örökkévaló. De csóri embereknek, akik porból lettek gyúrva, az antennájuk folyton akadozik, hol van vétel, hol nincsen.

Kiment Amerikába. Nem az Isten, az itt is van meg Amerikában is. Ugyanaz az Isten. Tegnap, ma és mindörökké. Tibi érti ezt? Hogy lehet ugyanaz itt és ott? Hát úgy, hogy hatalmas. De ennyire hatalmas? A fiú sok dolgot nem ért, de ezt nála okosabb emberek sem értik. Gergely atya bevallotta, hogy ő sem érti. Mert titok. És a titkot nem is érteni kell, hanem hinni. Van, ami az értelmünk tápláléka, van, ami a hitünk tápláléka, így mondta. Mintha tökfőzelékkel etetné az értelmet. Csak az agyad nem szeretné. Ugye, így van? A fiú nem biztos benne.

Az anyja meg se mondta Zsoffa nénjének, pontosan hová megy, csak beszaladt hozzá az utcáról, a kezébe nyomta a fiút, mint egy pakkot, adott mellé egy koffer ruhát, aztán röppent volna tovább. Annyit se mondott, bikmakk. De a nénye elkapta a húga karját, lelökte őt a fotelba, és magyarázatot követelt. Hova megy, mit akar, mire készül? A fiú anyja azt mondta, elmegy a Péter után, mert a pasas írt neki, hogy várja, ő meg újra akarja kezdeni vele az életét, mert itt, ebben a szarfészekben nem lesz belőle semmi.

Zsoffa nénye nem köntörfalazott, rákérdezett, hogy mégis mi a túró akarna lenni, ha nagy lesz? Miniszterelnök, vagy úrhajós, vagy egyszerűen luxuskurva? Mert itt hely-

ben már mindenkivel kefélt. Irány a nagyvilág? Minden farkat muszáj magába tömködni? Attól jobb lesz? Akkor elégedett lesz? És ezért dobja el ezt az ártatlan gyereket, aki semmiről sem tehet? Akinek ki tudja ennyi sperma közt, hogy ki az apja? Bravó, taps, akkor meg is van az életcélja.

A fiú anyukája visszavágott, hogy Zsoffa nénje egy szemét vipera, és mindig is az volt. Azt hiszi, különb nála, pedig hálás lehetne, amiért a húga tekintettel volt rá, és nem kapta el a vén Pesta tökéit. Ő, hányszor nekiesett volna az öreg, ha ő nem hajtja el mérgesen a bűdös francba. Igazán kár volt kihagyni a numerát, mert akkor az öreg porontya lenne ez a kölyök, akire rá se bír nézni. De nem az övé, hanem Péteré, ezt a fiú anyja pontosan tudja.

Ja, ha ő tudja, az már más, mondta Zsoffa nénje, akkor az ezer százalék. De ha éppen a Péterhez rohan, és a Péteré a gyerek, akkor igazán elvihetné hozzá. Ha már megcsinálta, segítsen felnevelni.

Igen ám, de Péter egyáltalán nem akart gyereket, ezt kerek-perec meg is mondta a fiú anyjának. Védekezzék, ha teherbe esik, vagy kapartassa ki gyorsan, mert neki nem fér bele az életébe, neki komoly tervei vannak. Péter egy farmot örökölt Amerikában a nagybátyjától, ott akart gazdálkodni, lovak is vannak, végtelen mezők, bevetve kukoricával. Itt hagyja ezt az ótvar csehót, amiből sehogy se lehetett megélni, ezt a fiú anyja is láthatta, mert ő volt a pultos benne. Mire az ember kipengeti a bérleti díjat, a rezsit, az árubeszerzést, elolvad az a kis zsozsó, amit összekeresett, és a végén a nagy semmi marad. Miközben mindenki rajta köszörüli a nyelvét, és azt hiszik, véresre keresi magát. Az összes feleség őt tartja felelősnek a férje piálásáért, ahelyett, hogy ügyesen hazacsábítaná azt a rakás szerencsétlenséget, aki a házsártos neje elől menekült az italba. Aki balhézni akart vagy hitelbe inni, az is mindig megtalálta Pétert. A nyerőgépesek meg, azok a válogatott idioták, itt ceszték el a napjaikat, és amikor rájöttek, hogy most is lóvé nélkül mennek haza, szét akarták verni a rohadék masinát, amit a kocsmárossal fizettetett volna ki a cég. Az egyik hentes például folyton belógott oda piacidőben, a masinánál gyilkolta az idejét, és őrizetlenül hagyta a standját, az emberek meg már nem bírták kivárni, és elkezdtek széthordani a húst, vitték a jó kis füstölt cuccokat, tarját, hurkát, szalonnát ingyen. A csávó meg csak ült, mint a süket, és ütötte a gépet, semmi sem érdekelt, miközben odakinn sitty-sutty, röpdöstek a sonka-kolbászok, és lába kelt az árunak.

Zsoffa nénje ekkor dühösen közbevágott, árulja már el a húga, most mi a francról beszél, mit akar a sonka-kolbásszal, miközben épp az imént dobta el magától az édes gyereket egy ilyen-olyan strici miatt. Milyen anya egyáltalán az ilyen, és mi köze ennek az egésznek a piacon röpdöső húsáruhoz?

A fiú anyukája ránézett Zsoffa nénémre, és látszott rajta, hogy teljesen szét van esve. Péter kiment Amerikába, küldött is magáról egy fényképet, amelyiken fehér cowboykalapot visel, és egy bánatos tekintetű ló nyakára hajtja a fejét. Mögötte meg a végtelen mezők, ahol csak úgy hullámszik a szőke kukorica. A kocsmá új bérlője időközben közölte a fiú anyjával, hogy ő nem kuplerájt akar nyitni, mehet a kis ribanc, amerre lát, vége a sörös rekeszeken kefélésnek. Az új tulaj százhusz kilós, szőrös, kopasz pasas volt, vállán retkes törőronggyal. Attól fogva ki nem mozdult a pult mögül, lazán elreferélt mindenkivel, talán ott is aludt állva, nem tudni. Ja, és nem volt szívózás, rögtön kiszúrta a nemfizetőket meg az izgágákat. Vörös anyajegy virított az orra bal felén, ezért valaki elnevezte Pötyinek, és mindenki így is emlegette, de csak a háta mögött,

az arcába senki se merté volna mondani. A fiú se, pedig ő aztán brutál erős, úgy fut, mint a Rocky és úgy is üt, mint a Rocky, de azért pontosan tudja, Pötyivel ujjat húzni nem jó biznisz. A fiú anyja már rég a tengeren túl járt, mikor Pötyi még mindig ott csapolta a tengernyi sok sört meg főzte a végtelen sok kávé. Oké, annyira rengetegen nem jártak hozzá, de mindig lézengett ott egy-két alak. Rejtély, mennyit kereshetett, sarokházat biztos nem vett belőle, mindig ugyanabból a horpadt, öreg Fordból pakol-gatta ki az árut. A fiú még legalább hét évig bent lesz a sitten, azidő alatt Pötyi kegyetlen sok kávé és sört és töménytet fog kitöltögetni a poharakba. Mire a fiú szabadul, addigra Pötyi karján megöszül majd a szőr, vagy legalábbis összebb lesz, mint amilyen akkor volt, mikor a srácot bevarrták. Ha kijut a rács mögül, egyszer biztos elmegy meg-nézni, mennyire öszült meg a Pötyi. Persze nem ezzel fogok beállítani, hogy na, Pötyi, mutasd, mennyire öszült meg a karod szőre, hanem kér majd egy kávé vagy egy sört. Vagy inkább egy kólát, mert a kávé meg a sört nem szereti, mindkettő keserű, a kóla viszont édes. Tibi meg egyen már egy kis tökfőzeléket, akkor is, ha a fiú egyáltalán nem az ő jó édes anyukája!

Ennyit a fiú anyjáról. A fiú kisbaba volt még, amikor utoljára látta. Persze, hogy nem emlékszik semmire. Mindent Zsoffa néni mesélt el neki később. Ma is tőle tud meg mindent, a dolgok csak történnek, egyik a másik után, a nénye meg begyűjti az egészséget, mint az edzőbá méhei a virágport, és behurcolja magával a sittre. Ő hordja be a világot, meg Gergely atya, meg az Imi. Zsoffa nénjének nemrég volt az esküvője. Volt már egy régebben is, fiatalkorában, de aztán meghalt a férje, Pestabá. Világos, Tibi? Most meg a Miska bácsival szerettek meg egymást, annyira, hogy muszáj volt mindent eladniuk, amiből kettő volt, elpasszolták a Miska bá feleségének a ruháit, és felújították a lakását, abban fognak lakni ketten. Mint vadonatúj pár. A fiúnak is van ott egy szobája, csak órá vár. Nászútra nem mentek a dupla esküvő miatt. Pontosabban a szülés miatt. Mert Bea is megházasodott, aki a Zsoffa nénye boltjában dolgozott. A fiú csak Kisbékának hívta őt a széles szája miatt, és szívesen elvette volna feleségül, ha a lánynak lett volna kedve hozzá. De nem valószínű, hogy lett volna, mert mindig kicsúfolta a fiút a sajtfeje miatt, azzal piszkálta, hogy tiszta dilinyós vagy piszkosul dilinyós. A fiú még a kicsúfolásnak is örült. Mindent szeretett abban a lányban, a nevetgélését meg a sok fogát meg a széles száját meg a piszkálódását is. A lány folyton átbújt a kerítésen, és hintázott a hintájukon, és a virágzó meggyfárol fehér pötytyök potyogtak rá, minden csupa pötty volt, a Kisbéka feje meg a pólója is. A fiú igazából miatta van itt benn, nem pont miatta, de mégis miatta. Mert az a lány együtt lógott négy fiúval, akiknek a kocsijára rá volt írva angolul, hogy NO FEAR, nem féltek semmitől, attól se, hogy a Beával erőszakoskodjanak mind a négyen. Teljesen elrontották a lányt, mint egy játékot vagy egy gépet, a fiú meg nem bírta tovább, elment rendbe tenni őket egy ménkű nehéz vasdarabbal. A rendbetétel erőse sikerült, kijött a vérük, pedig jobb, ha a vér benne marad a testben, mindig baj lesz, ha kijön onnan.

Tibinek is kijött a vére, ahogy a betonba koppant a feje. Még mindig mászkálna és fröcsögő nyállal kiabálna és fekvőtámaszozna, ha nem koppant volna akkorát. A vér az élet, a vér az áldozat, Jézus mondta ezt az utolsó vacsorán, hogy ami addig csak bor volt, az az ő vére, és aki abból iszik, annak megbocsátják a bűneit. A keresztények valójában nem isznak ám vért, mert Krisztus vére továbbra is bornak tűnik, de közben meg vér is, mert benne van az Úrjézus, és ezt elhiszik akkor is, ha nem értik. Mert nem lehet mindent érteni. A fiú például nem érti, Tibinek miért kell tolokocsiban ül-

nie, de a Jóisten ezzel is tutira akar valamit. Nem Isten rakta a tolókokcsiba, hanem sajnos a fiú miatt került oda, de ha Tibi elkezd beszélgetni a Teremtővel, biztos válaszol.

A fiú például megkérdezte Istent, mit gondol a legyeiről, mert van neki egy légytemetője, és abban egy csomó légy, mind nevet is kaptak, és temetői énekeket énekel nekik, hogy ments meg engem, Uram, az örök haláltól, meg hogy örök világosság fényeskedjék nekik... Fogalma sincs, mi lesz a legyek egész kicsi lelkével, de megkérdezte, és erre Isten azt felelte, hogy gondot visel rájuk, mint a mezők madaraira, mint a fiú fején minden egyes hajszálra, pedig azok nem is élnek, főleg ha már levágták őket. És Isten még utána is vigyáz rájuk, nézi, hogy madárfészekbe kerülnek, vagy csak lengedeznek a fű közt, mintha a földből nőttek volna ki. Jó, hát a Tibinek le van tolvá kopaszra a feje, de ez akkor is elég menő a hajszálakkal, nem? Nem tudni, a mennyországban lesznek-e legyek, ezt Gergely atya sem állítja. Szerinte a legyek csodálatosan törekeny, bonyolult kis lények, Isten teremtő kezének csodái, aki megalkotta őket, és alighanem gondjukat viseli. Arról nincs semmiféle írás, hogy az állatok tutira mennyibe jutnak, de arról sem, hogy ne jutnának oda. Az fix, hogy az állat nem tud gonoszán dönteni, mert az ösztönét követi. A gonoszsgot csak az ember választhatja szabadon. Amúgy is a saját belépőkártyánkkal kell foglalkozni, nem a legyek mennyországával. A fiú élénken javasolja Tibinek, hogy beszélgesse egy jót Istennel, akinek az se probléma, ha a fickónak már nincs hangja. Ezek a beszélgetések belül zajlanak. Tibinek teljesen igaz van, ha haragszik a fiúra, ezzel nem lehet mit kezdeni, biztos ő is haragudna, ha őt ültette volna a kerekesszékebe valaki, mondjuk a Tibi. A fiú annyit tehet, hogy eteti a Tibit, egy kicsit segít neki, legalább éhen ne haljon, még ha szeretne is inkább meghalni, mint csak itt üldögdélni tehetetlenül, mint egy kupac rongy. De azért a szél meg a nap a Tibi arcát is megsimogatja, ha kitolják az udvarra, nézheti, ami él és mozog, érezheti az ízeket meg az illatokat, bár a rácsok mögött sokszor bűdösséget szagolnak inkább parfüm helyett. A fiú biztatta, hogy keresgéljen nyugodtan kincseket magának.

Mikor a srác kicsi volt még, a legnagyobb kincse egy rajz volt, amit Pestabá firkált neki a Rockyról, mert néha jófej is tudott lenni a vén piás. Ha a mostani szemével ránéz, hát, tök béna, mert az a helyzet, Pestabá nem volt a ceruza ördöge. És azóta van már a fiúnak igazi Rocky-posztere meg fotója, de kicsiként mégse adta volna oda senkinek a Pestabá vacak rajzát. Meg talán most sem, mert a Pestabá meghalt, és bármilyen ügyetlenül rajzolt, most már a csontkezevel olyanra se lenne képes. Szóval egy csomó minden kincs, ami nem látszik annak. Ebben a fiú biztos, és nem számít, hogy ő mentális, vagyis ementális, azaz sajtfejű, ahogy az edzőbá mondta. Kevesebb van neki egy kerékkel. Vagy több, a nyavalya tudja. Más, mint a többiek.

Zsoffa nénye meg Miska bácsi végül nem mentek nászútra a Mátrába, egy erdei szállodába, ahová Beákkal együtt akartak elutazni, mert a közös esküvő alatt megszületett a kis Brúnó, és egy olyan icipici csecsemővel rettentő macera minden. Zsoffa nénye nem bánta, legalább be tudott rendezkedni az új lakásban, ami csak neki volt új, mert a Miska bácsi már az előző feleségével is ott lakott. Azért Miska bácsinak is új volt egy kicsit, mert a Karesz olyan fainul kifestette, hogy csillogott és villogott. Olyan fehér volt a fal, hogy bele lehetett vakulni. Pár új bútort is vettek, miután kidobálták Pestabá ruháit meg Miska bácsi feleségének a ruháit.

Kibontogatták a nászajándékokat, egy csomó aranyos meg egy csomó felesleges dolgot kaptak. Volt olyan is, ami egyszerre volt aranyos meg felesleges. Mondjuk az esküvői párokkal díszített kávéskészlet. Volt már szép csészejük, meg aztán nem is akar

minden nap menyasszony-vőlegényből inni az ember. A sokadik terítő meg függöny is ment a szegényeknek. A plüsspizsamákat viszont jól eltalálta valaki, volt egy rózsaszín meg egy világoskék, és méretben is stimmeltek, azt valahogy kileste az ajándékozó. Kaptak szép vágódeszkat, ami még a falra lógatva is jól mutat. Késélezőt is, bár az Miska bácsinak van már szuperszónikus, egy szakácsnál ez alapnál is alapabb. Volt, aki kést adott, elég jót és éleset, de Miska bácsinak végtelen készlete volt késekből. A csomagra rá volt celluzozva egy ötforintos, amit vissza kell adniuk az illetőnek, mert szűrő-vágó szerszámot nem illik ajándékozni, rossz szerencsét hoz. De ha az ötforintost visszajuttatják a kedves ajándékozónak, akkor már olyan, mintha megvették volna tőle a kést egy ötösért, és nem ingyen kapták volna, így már nem hozhat balsorsot. Gergely atya szerint az ilyen babonák butaságok, hiszen ha ilyen lenne a balsors, az nem is lenne igazi balsors. Milyen bénácska balsors az, amit öt forinttal ki lehet cselezni? Persze igaz, mondta Gergely atya, hogy néha csak egy ötforintos hűja van a balsorsunknak, például pár centi választ el egy mellettünk elsuhanó autótól, egy mély szakadéktól. Ha például Tibi máshogy esett volna a betonra, talán kutya baja se lenne. Jó kis szó ez a kutya baj, Pestabá használta mindig, elestél, öcsike?, állj fel, kutya bajod se lesz, csak egy kis karcolás. Rágondol az ember egy kutyusra, persze azok is megdöglenek, de mennyivel kevesebb bajuk van, mint az embernek, nem? A kutya baj pont olyan, mint a katonadolog. Meg se kottyán. Bár a katonának pont hogy több a baja, mert simán szétlőhetik. Na, mindegy.

Zsoffa nénye elraktározta egy díszes dobozba a kedves képeslapokat és táviratokat, hiszen olyan érdekes lesz évek múlva újranezni, hogy ki mindenki mi mindent kívánt nekik, meg hogy ki él még azokból, akik a sok jókívánságot küldték, és mi lett velük! Kidobálta az ajándékok csomagolópapírait, aztán átszaladt a boltba, ami „családi okokból” zárva volt, hiszen esküvővel kezdődik minden család. Bár a Kisbékáké családjá már korábban elkezdődött, avval a poronttyal, aki bekerült a Bea pocakjába, és akiről máig se tudni, ki az igazi apja. Zsoffa nénye levette a családi okokat az ajtóról, és elkezdett rendet rakni a boltban, hátha jönnek lassan a vevők. Gondban volt, mert a Bea szokott árulni, míg Zsoffa nénye a raktárban rendezkedik és számolgat, hogy megrendelje azt, ami kifogyott vagy hiányzott. De most a Kisbéka az ő újszülött kisbékájával volt elfoglalva, az irtó cuki Brúnóval, aki szerencsére hagyta aludni anyukáját, evett meg ivott rendesen, sőt, a kettőt egyszerre csinálta, mert az anyataj étel is meg ital is. A boltba kellett volna egy eladó, de egyelőre nem akadt jelentkező.

Zsoffa nénye szellőztetni akart, ezért kinyitotta a boltajtót. Ekkor vette észre, hogy az ő régen látott édes húga, vagyis a fiú anyukája ott áll a napsütésben, és cigizik.

Lackfi János író, költő 1971-ben született Budapesten. Tanított a Pázmányon, szerkesztette a Nagyvilágot. Ötvenkilenc kötet, versek, prózák. Harmincnycok kötet műfordítás. Legfrissebb kötete: *Hogyan írjunk verset?* (Helikon, 2020).

A vágyódás Jehuda Halevi és Jaufre Rudel költészetében¹

A hatás, a kölcsönzés és az átvétel sé-
máinak kimutatása az irodalom-
történetírásban sokszor működik,
másszor viszont teljes mértékben zsákutcának
bizonyul, és az utóbbi megállapítás érvényes
a zsidó költészet legjelentősebb és világiro-
dalmi értelemben is kiemelkedő költőegyéni-
ségének, Jehuda Halevi (1070/1085–1141?)
munkásságának és a trubadúrlíra, ezen belül
Jaufre Rudel (1100/15–1148) költészetének
esetében is. Halevi költészetének értelme-
zése elsődlegesen az arab kontextust helye-
zi előtérbe, és Halevi társadalmi és kulturá-
lis közege egyaránt indokoltá teszi az arab
irodalmi hatások hangsúlyozását. Azonban
számos azonosság inkább tekinthető olyan
pszichológiai alaphelyzetekből fakadó pár-
huzamnak, amelyekre a legkülönbözőbb,
egymással semmilyen kapcsolatban nem lé-
vő kultúrák hasonló rítusokkal és kulturá-
lis manifesztációkkal válaszolnak. A kizáró-
lagosságra hajló megközelítés szinte egyálta-
lán nem vesz tudomást arról a tényről sem,
hogy az akkulturáció ellenére Halevi a zsidó
hagyományban nevelkedett és élő költő volt,
egy olyan korban, amikor a vallás alapvető-

en meghatározta az identitást. Még inkább
elhanyagolt terület a trubadúrlíra és az ibé-
riai népköltészet hatásainak és párhuzamai-
nak vizsgálata. Jonathan P. Decter a 12. szá-
zad végétől terjedő időszak zsidó irodalmát
romanisztikai kontextusban vizsgáló könyvé-
ben fontos lépést tett, hogy a hatás-befolyás-
kölcsonhatás kockáiból kilépjen, és ez a szem-
lélet a trubadúr költészet elemzéséhez is több
lehetőséget rejt magában:

Importantly, the analysis strives to go beyond
conventional concepts of „literary influence”
wherein an author’s work is merely shaped by
his literary enviroment. All too often, Hebrew
authors have been portrayed as passive vessels
through which literary influences pass indis-
criminanately. Instead, Hebrew authors are
viewed as individuals aware of multiple lit-
erary traditions who select and rework exist-
ing materials in innovative, ironic, and even
subversive ways. Thus, the presence of Ara-
bic themes does not necessarily prove that
an author was „influenceed” by a particular
text or genre.²

A romanista horizont, a zsidó hagyomány és kultúra komoly számba vétele mellett azonban érdemes lenne bevonni az értelmezésbe a pszichológiai, pszichoanalitikus és pszichodinamikai megközelítést is, amely a judaisztika, az irodalomtörténet, az arabisztika, a romanisztika, a medievisztika releváns eredményeivel együtt Jehuda Halevi költészetének és költői személyiségének sokkal mélyebb megértést biztosítana. Ez a mélylélektani okokra fókuszáló szemlélet a trubadúrlíra esetében nem teljesen ismeretlen, de az andalúziai héber költészet kutatásában gyakorlatilag még újnak számít. Jelen tanulmányban Jehuda Halevi és Jaudre Rudel költészetének párhuzamos vizsgálatán keresztül szeretném bemutatni a multidiszciplináris megközelítés lehetőségeit.

Jehuda Halevi cionidaköltészete és Jaufre Rudel lírája egyaránt sokrétegű, néhol rejtélyesnek tűnő költészet, és haláluk legendája érzékenyen tükrözi a magasabbrendű célt kereső hős útjának ősi toposzát és a vágyódás hasonlóan ősi érzését is. Jehuda Halevi Jeruzsálemben vágyódott, ami számára részint a zsidóság őshazája volt, részint Isten közelségét jelentette. A legenda szerint tengerre szállt, majd megérkezvén Jeruzsálem kapujába, meghatottságában arcra borult, és ekkor egy arab lovas lovával halálra taposta. Rudel legendája szerint pedig a költő beleszeretett a szépséges tripoli grófnőbe, akit soha nem látott. Szintén tengerre szállt, az úton azonban megbetegedett, és csak annyi adatott meg neki, hogy a szépséges grófnő karjaiban haljon meg.

A galut, azaz a szeretett Jeruzsálemtől való távollét alapélménye Halevi korára már olyan tapasztalat, amely létélményben, és a generációkon átívelő traumákon keresztül megelőz minden arab irodalmi mintát, amelyek előtt egyébként számos antik minta is létezett. Halevi *Álom* című versét elemezve Rugási Gyula így fogalmaz:

A Fekete tenger melléki Tomiban balsorsa miatt kesergő Ovidius, majd az egyiptomi sivatagban bujdosó Athanasziosz, a Firenzéből elűzött, és Ravennában időző Dante, vagy éppen az életét Rómában bevégző Keats – mindannyian olyan példát jelentenek, ahol kényszerű, illetve önkéntes száműzetés az életmű lényegi elemévé válik; a valóságos, de még inkább a szellemi szülőföldtől elválasztó távolság meghatározó módon befolyásolja az ember gondolkodásmódját, szellemi hovatartozását. Az exsilium, a száműzetés – látszólag – univerzális létmódja azonban teljesen egysíkes módon nyilatkozik meg egy egész nép, a zsidóság sorsára vonatkozóan, hiszen majd két évezreden át galutban élők számára voltaképpen az élet szinte valamennyi területét – vallás, művészet, tudomány, filozófia – egyfajta messiási reménység szövi át, s e reménység igazi dinamikáját a „föld” (ercc) fizikai távolsága, valamint a megváltás (várva várt) eseményének metafizikai közelsége közötti, néha kitapintható, feszítő ellentét szabja meg. (...) Kortársai között Jehuda Halévi mindenestre azon kevesek közé tartozott, akik pályafutásuk során /a ködbevesző ifjúkori kezdetet nem számítva/ mindvégig hűek maradtak a Biblia szellemiségéhez (...).³

A galut élményén túl a világi hívságokról való lemondáshoz a hagyományban élő zsidó költő számára a Kohelet (Prédikátor) könyve a közvetlen forrás, miként a Jeruzsálem iránti vágyódás megélésére a zsoltárok, főleg a 137. zsoltár. A vallásos téma, az Isten iránti vágyódás kifejezése a szerelmi líra nyelvezetének és képalkotásának használatával szintén a *Tanakh*ban, azaz a zsidó Bibliában, az *Énekek éneke* költői szövegében gyökerezik. Végetül, Jeruzsálem feminizációja is a prófétai szövegekre tekint vissza, amelyek gyakran emlegetik a várost parázna vagy gyermekétől megfosztott asszonyként. Halevi újítása, hogy szeretett nőként ábrázolja Jeruzsálemet. Vágyában jelen van a *múlt*, az egykori Jeruzsá-

lem, szívében a Templommal, azaz egy idilli állapot, amely a *jövőben*, a messiási időkben egy magasabb, tökéletes szinten áll vissza. A *múlt* és a *jövő* idilli Jeruzsáleme iránt a galutból, a kiűzetésből vágyik vissza, ami a bibliai ígérettel is összecseng, amely szerint Isten visszaviszi a zsidó népet a Szentföldre, és a korábban végigsöpő Messiás-váró hangulat is hozzájárulhatott Halevi döntéséhez, hogy Jeruzsálembe utazik.

A vers első sora a 84. zsoltár második versének parafrázisa, és egyszerre kínálja fel azt az olvasatot, hogy Halevi a múlt, és azt az olvasatot, hogy a jövő Jeruzsálemébe vágyik: „Uram, hajlékod gyönyörűséges, / Közelséged látomásban, s nem talányos beszédben [rejlík]. / (...) Felébredtem, de még mindig veled voltam, Isten[em], / Hálát adtam, s oly kedves volt a Neked szóló hálaadás.”⁴ A költő látomása egy templomi szertartás közepébe repíti el, de nem tudjuk meg, hogy a majdani messiási kor Harmadik Templomáról beszélünk, vagy az ókori Első vagy Második Templomról. Azonban a zsidó történelem múltja és jövője ebben az értelemben ugyanaz: a messiási kor helyreállítás egy magasabb szinten és immár örökre: Izrael népe visszatér, a népek Jeruzsálembe sereglenek, hogy elismerjék Isten nagyságát, felépiül a Templom, Isten pedig visszatér hajlékába, a Szentek Szentjébe. A helyreállítás, ahogyan Rugási idézi Franz Rosenzweig Halevi verseihez írt kommentárjait, az élet teljessége iránti igénynek ad fizikai és szellemi-lelki kifejezést:

Rosenzweig rendkívül érdekes rövid kommentárjában arról ír, hogy Jehuda Halévinél oly elemi erővel jelen levő „Zionssehnsucht”, Cijjon utáni sóvárgás nem egyszerűen valamiféle megnyugvás iránti vágyat jelent, hanem az élet teljességének megváltozását célzó akaratot.⁵

Az eredeti német szöveg nem Jehuda Halevi, hanem a zsidó nép Cion⁶ iránti sóvárgását említi, és a mondat vége egyértelműbb, mint

Rugási fordításában. Rosenzweig úgy fogalmaz, hogy a vágy célja elmozdulni a csökkent [értékű] életből egy magasabb rendű élet felé, de ennek ellenére Rugási Rosenzweig-utalása mindenképpen releváns. Az idézet ugyanis egy olyan hiátust fogalmaz meg, amelyet csak Isten közelsége képes betölteni, és leginkább Jeruzsálemben, és a legteljesebb módon ott is csak a messiási időkben. Az álomból ébredő még félig-meddig az álom hatása alatt áll, ugyanakkor a judaizmus szerint Isten soha nem hagyta el népét, a galutban sem. A hiátus oka tehát nem Isten támogató és figyelő tekintetének hiánya, hanem az otthonosság érzésének, a szellemi otthonlétnek a hiánya, ahogyan erre Rugási is pontosan rátapint:

Az Örökkévaló hajlékának felidézése pedig – általános szinten is – a szellemi otthonlét kérését állítja előtérbe; s ugyanígy, Halévi az „otthonosság” szimbólumává avatva a nagy királyi városát, Jeruzsálemet. A benne- és velelakozás ezután mindig tehát a múltó idő testébe vájt menedék, a száműzöttnek szavakból összerótt lakóhelye, amely valójában senki másé – csak az övé.⁷

A szellemi otthonlét, az otthonosság a távolban, „ott” van. Az álom, az emlékezés és maga a vágy érzése teszi lehetővé, hogy az „ott”-ból valamennyire „itt” is részesüljön a lírai én, azaz Halevi. A lacani „présence faite d’absence”,⁸ a „távollétből születő jelenlét” fogalma nemcsak Jaufre Rudel esetében tökéletes leírása ennek az állapotnak, ahogyan Michel Zink megállapítja,⁹ de Halevi esetében is.

Halevi egyik legismertebb cionidája, *A szívelem ott van Keleten, én a messi Nyugaton* kezdetű verse. A Nyugat és Kelet iránti sóvárgás motívuma és – ahogyan Rosenstein is figyelmeztet rá –, a költő elszakítotttsága szívetől szintén irodalmi univerzálé,¹⁰ miként a Nyugat-Kelet különbségtétel is. A Nyugat (a napnyugta helyszíne) egyértelműen az éjszakát, a véget és a halált, míg a Kelet (a nap-

kelte helyszíné) a hajnalt, a kezdetet és az (új-já)születést invokálja, amit a legkülönbözőbb mítoszok is több szimbolikus történetben ábrázolnak. Hélios napisten nyugati elmúlása misztérium a görögök számára, Hádész, az alvilág ura egyes esetekben Nyugathoz tartozik; az alvilág istennőjének, Perszeponé/Korének ligetébe tartva Odüsszeusz is nyugatra indul, a mexikói azték kultúrában pedig „a nyugat a világ előtti világ helye, a tudattalan tökéletesség uroborikus létezése.”¹¹ Halevi esetében egyértelmű, hogy a kiindulópont Jeruzsálem, a zsidó ima iránya, a messiási korszak kezdetének színhelye, az Istenhez való közelség tere, ami összecseng olyan lélektani oppozíciókkal is, mint a halál és az (újja)születés. A Nyugat tehát a galut, egyfajta (tetsz)halál, a Kelet a múlt, de egyben a messiási jövő, így az újjászületés is.

A szívem ott van Keleten, én messzi Nyugaton!

Hogy volna ízes életem, – kedves az italom?
Kötésem, fogadalmam hogy válthatnám be,
míg

Ciont Édom és engemet az arab lánc nyom?
Ithagynom szép Hispániát oly könnyű, mint amily

Édes a dúlt Szentély porát csak megpillantanom.

(Kardos László fordítása)¹²

A *פה נוף קישׁוֹשׁ תּהֵל* (*Szép panoráma, világ öröme*) kezdetű vers még tovább élezi a „szép Hispánia”, avagy szó szerint: „Hispánia minden java” elhagyása és a „dült Szentély pora” iránti vágy között feszülő ellentmondást. Halevi nemcsak mindennél szebbnek találja a dúlt Szentély porának látványát, de könnyeit vegyítené porával, és gyöngéden csókolná köveit, melyek íze édesebb a méznél. Mélylélektani és kultúrantropológiai szempontból az *anyafölddel* való egyesülés az *anyaméhbe* való visszatérés szimbóluma¹³ – miként a magyar nyelv ezt plasztikusan szemlélteti is.

Ki fog nekem sasszárnyakat adni, hogy megöntözhessem könnyemmel porodat, és összevegyülhessek veled!

[...]

Gondos szeretettel majd helyre rakom köveid
És göröngyeid ajkaimnak édesebbek [lesznek]
a méz ízénél.

(Nyersfordítás: Peremiczky Szilvia)

Az irodalomban a sóvárgás tárgya rendszerint tökéletes szépségként él a vágyódó emlékeiben, képzeletében, álmaiban. A *domna de lonhada* (a távoli hölgy) a „távollétből születő jelenlét” megkonstruálása alatt vagy megszüpül, vagy eleve csak szép lehet, mint Rudel soha nem látott tripoli grófnője. Halevi azonban a lerombolt Szentély porainak megpillantását „Szfarad¹⁴ minden javánál” többre becsüli. Mintha Rudel egy hajdani szépségét elvesztett hölgy után sóvárogna. Az idézett zárósorok két lehetséges értelmezést is magukban rejtenek, egyfelől, hogy Halevi nemcsak az „itt”-ben látja az „ott”-ot, de a „most”-ban a „volt”-at és a „leendő”-t is, másfelől pedig a görög filozófia esztétikai világképének az elutasítását, illetve a hagyományos filozófiai oppozíciók, azaz szépség és rútság ellentétének teljes értelmetlenségét vagy feloldását, és mindkettőt Isten, illetve Jeruzsálem szemszögéből. A Szentély romjaiban is többet ér minden evilági szépségnél, mivel a szépség mulandó; vagy pedig a Szentély szépsége másban lakozik.

A Patai József fordításában magyarul *Cion felé* címmel ismertté vált következő vers¹⁵ párhuzamok teljes sorát kínálja a trubadúrköltészettel. A lírai én semmilyen veszélytől, megpróbáltatástól és tengeri szörnytől sem riad vissza, hogy vágya célját, Jeruzsálemet, Isten közelségét elérje, hasonlóan a mítoszok vagy a mesék hőseihez. A cél minden nehézség legyőzését megkönnyíti: „וְנִקְלָה זֵאת לְנֶגְדְּ אֶהְרָתֶךָ” (szószerinti fordításban: „Könnyűvé válik mindez szerelmed/szereted világában”). A vers második felében található „Júdea (Jehuda) hogyan feledheti Je-

hudát (Júdeát)” költői bravúrt Scheindlin jungi kontextusban az előző, a vajúdás fájaldmairól szóló résszel együtt olvassa. Eszerint Halevi az átvitt értelemben vett vajúdás után Jeruzsálembé érkezik, és ezzel megszületik az új, spirituális *szelf*(én), az új Jehuda, aki Jehuda nevű unokája emlékét helyettesítheti.¹⁶ A spirituális-lélektani újjászületés gondolatának felismerése fontos észrevétel, azonban a behelyettesítés gesztusa nem igazolható. A gondolat egy sokkal gazdagabb, többértelmű jelentéssel bír: a költő nem feledheti unokáját, saját spirituális lényét és Júdea földjét sem, ahogyan azok sem feledkezhetnek meg órála vagy egymásról.

[...]

És vadállatok csapkodják a hajókat

És sárkányok várnak lakomára

és mikor rémült fájdalomban kiáltva, mint
a vajúdó nő

elsőszülöttjével, míg a szülésre sincs ereje

és bár hiányolom az italt és az ételt is,

Félreteszem, mert Nevednek gyönyörűsége
oly kellemes ajkamon.

[...]

És felejttem fiát, bensőm gyümölcsét

És nincs semmim emléke nélkül

testem gyümölcse, örömem gyermeke,

És Juda Judát hogyan feledheti?

Könnyűvé válik mindez szereteted világában
mikor hálával telve elérem kapuidat,

És ott lakozom majd és érzem szívemben

hogy oltárodra áldozatként lépek fel

És hogy síromat földedbe helyezem.

[...]

(Nyersfordítás: Peremiczky Szilvia)

A trubadúrt fenyegető megpróbáltatások legtöbbször az elutasítottágban, a kétségben, a várakozás és a távollét „poklában” manifesztálódnak, az ellenségek pedig a rosszakarók és/vagy a kételkedők csapata; Rudel legendáját a tengeri utazás és a betegség próbatétele teszi Haleviéhez hasonlatossá. Halevi Jeruzsálem iránti vágyódása persze ez esetben

is szorosan összekapcsolódik Isten közelsége iránti vágyódásával. Hillel Halkin könyvének zárszavában Halevi romantikus személyiségét hangsúlyozza, közel kerülve azokhoz a pszichoanalitikus elméletekhez, amelyek a vágyódást magát tartják elsődlegesnek, és annak konkrét, nevesített tárgyát a vágyódás szublimációjának vagy manifesztációjának:

Yehuda Halevi's life was his own. Its romanticism was a disposition, not a phase. There is no middle-aged moralist in it, no jaundiced old man. There is a steady development of longing. For literary glory. For friendship. For a woman who left him. For Zion. (...) There is indeed a lifted-up heart in them [in his poems] – not of the man who would become God, but of the man who would become what he might be.¹⁷

Míg Halevi cionida-költészete egyértelműen vallásos költészet, és nem ad lehetőséget olyan olvasatra, amely a vágyódás tárgyát egy nővel azonosítaná, addig Jaufré Rudel szerelmének kiléte kevésbé egyértelmű. Több történelmi nőalakkal próbálták azonosítani a „távoli hölgyet”, de absztraháló elméletek is léteznek. A lelki pozíció Haleviéhez hasonlóan az „itt” pozíciója, ahonnan Rudel az „ott”-ba vágyódik, ahol sóvárgása tárgya és célja van. Az *amor de lonh* vagy az *amor de terra lonhada* (távoli szerelem, illetve távoli föld szerelme) ezt a kettősséget foglalja össze: „Car nulhs autre joys tan no'm play / Cum jauzimens d'amor de lonh” („Mert semmi más öröm nem nem tetszik annyira / mint a távoli szerelem gyönyöre”, III. canso). A II. canso (dal), a *Quan lo rius de la fontana* (*Hogyha már a forrás habja...*) kezdetű verse, amelyben az „amors de terra lonhdana” kifejezés szerepel, szintén mintha játszana az olvasóval, egyes sorok azt erősítik, hogy egy földi nő szerelméről beszél, mint például a „mert szebb leány / nincsen, Isten nem akarta, / keresztény, se szaracén / se zsidó” sorok, ugyanakkor a távoli föld szerelme kifejezés nem ok

nélkül veti fel annak lehetőségét, hogy talán a Szentföldről vagy egy transzcendens célról van szó. Létezik azonban egy áthidaló olvasat is. Láttuk, hogy Halevi cionidáiban Jeruzsálem és Isten szorosan összetartozik, lehetséges, hogy Rudel költészetében is a szeregett nő, a szerelem nem más, mint közvetítő a „távoli föld”, a mennyország eléréséhez, így a kettő ez esetben is összetartozik.

[...]

Távoli föld szerelme,
miattad fáj egész szívem,
s nem tudok rá orvoságot találni,
hacsak nem hallgatom meg hívásodat
(Szabics Imre fordítása)¹⁸

A trubadúrköltészet pszichológiai megközelítésével próbálkozott Jacques Lacan, aki két szemináriumán, 1960. február 3-án és 10-én, valamint 1973. február 20-án és március 13-án foglalkozott az amour courtois, illetve annak provanszál változata, a fin'amor pszichológiai vetületeivel. Úgy tűnik, hogy a szublimáció tényét a trubadúrköltészet Hölgyének kvázi-arctalanságára alapozza, aki nem egy konkrét nőalak, és hiányzik belőle minden emberi (*inhuman*). Ez a nőalak (Lacannál *objet*, tárgy) elérhetetlen, amit a távolság, a féltékenykedők és rágalmazók hada mellett a férfiasítás is megerősít, sőt, több versben megszólításaként a deperszonalizált „mi Dom”, azaz „uram” kifejezés szerepel.¹⁹ Nem tudjuk, hogy ez a Hölgy milyen ajándékkal jutalmazza a próbák kiállítását. Lacan itt Freud egyik fogalmát vonja be a vizsgálatba, Ferenczi fordításában az „elő- vagy ízelítő kéj” fogalmát, és a trubadúrköltészet *joy* fogalmát – amelynek használata egyébként költőről költőre változik, de a szeretett nő, a szerelem által kiváltott örömet jelenti – és a vágy megőrzésének szándékával hozza összefüggésbe. A freudi fogalom, Lacan szóhasználatában a „plaisirs préliminaires”²⁰ az örömeelv mozgásával és irányával szemben áll fenn. A vágy öröme tehát fenntartja az örömtelen-

ség megtapasztalásának örömét, így a nehézségek fokozása a vágyakozás fokozódását váltja ki, fenntartva a dinamikát. Lacan a szublimáció, az eltávolítás és a tárgyiasítás egyik eszközeként tekint a Hölgy férfiasítására, és ezt a célt szolgálják a Hölgy sematikus ábrázolása, könyörtelensége és az általa szabott képmény próbatételek is, amelyek lehetővé teszik a költő számára, hogy a vágy, a szerelem beteljesülését az elérhetetlen távolba helyezze. Így a vágy, a sóvárgás *maga* a cél, miként az utazónak a cél maga az utazás. Ezen a ponton a két költő utazása is újabb értelmet nyer.

Rudolf Bernet szerint a vágyteljesülés Lacan rendszerében hiánytapasztalat.²¹ Minden megszerzett öröm aláassa önmagát, mert a vágy szóbeli megfogalmazása „beindítja” a jelölők láncolatát (*chaîne de signifiants*), ez azonban kettős énhasadáshoz vezet, mivel a vágyainkat soha nem tudjuk úgy megfogalmazni, ahogyan valójában megéljük. Hiányoznak az adekvát és árnyalt kifejezések, ezért klisékből építkezünk. A vágy és beszédbeli megfogalmazása a platóni barlanghasonlatra rímél, ennek eredményeként pedig a beszéd és a vágy szimbolikus alanya nem esik egybe a kifejezni vágyott szükségletek szimbólum előtti alanyával. Az ember a *kijelentésemény* alanyaként (*sujet de l'énonciation*) soha nem ismer egészen önmagára a *kijelentés* alanyában (*sujet de l'énoncé*).²² A jelentések így eltolódnak és a vágy az egyik tárgyról a másikra vándorol. A tárgy keresése az örömeelv irányítása alatt megy végbe, és az újra és újra ismétlési kényszerhez vezet. Ezen a ponton Lacan eljut a freudi halálélvhez, amelynek az ismétlési kényszer a szolgálatában áll, így a keresés ismétlési kényszere a halálélv alá rendeződik.

Rudel esetében a kérdés: a vallás mint *eredő* vagy mint *szublimáció* van-e jelen a költészetében? A *Lanquan li jorn son lonc e may* (Májusban hosszú már a nap) kezdetű V. canso megerősítheti egy esetleges vallásos olvasat lehetőségét, különös tekintettel az „(...) alberguarai / Pres de lieys, si be'm

suy de lonh (szó szerint: „mellette lakozom / ha távoli földről való vagyok is”) sorokra, valamint a zarándoklat gesztusára. Ezt tovább erősíti Rudel állítólagos részvétele a kereszteshadjáratban, amely részvételnek a zarándoklat lehetett elsődleges oka. A zarándok képe a szerelmes ábrázolására azonban a költészetben nem szokatlan, ez a tény azonban csak megkétszerezi a lehetséges olvasatokat. A „mellette lakozom, ha távoli földről való vagyok is” gondolata szintén értelmezhető szó szerint – a távolról érkező szerelmes szeretett hölgye mellett él –, de a megfogalmazás mégis kétértelműnek tűnik annak fényében, hogy a vers több ponton is hangsúlyozza a távolságot:

(...)

Áldom s dicsérem az Urat
szerelmemért, bár távoli,
de rám kétannyi baj szakad
minden jóért, mi távoli.
Ó, mért nem zarándok vagyok?
Vándorbot kéne és daróc,
s szép szeme rám pillantana!

Ha kérem majd, s be is fogad,
öröm lesz az, de távoli,
s mellette laknom tán szabad,
habár hazám oly távoli.
Fonunk majd szóba egyre szót,
hisz itt van ím, ki messze volt,
s édes, ha szépen szól szava.

(...)

Isten, ki teremtője vagy
szerelmemnek, mely távoli,
szándékomhoz erőt is adj,
s meglássam őt, ki távoli,
mint létező igaz valót.
És kertje, ágyasháza ott
számomra volna palota!

(Rajnavölgyi Géza fordítása)

Rudel szerelme és vágya isteni eredetű, és így a visszatérés vágya is Isten felé vezethet:

„Dieus que fetz tot quant ve ni vay / E formet
sest’amor de lonh („Isten, ki teremtője vagy
/ szerelmemnek, mely távoli”), és a szerelem
ennek eszköze. Lehetséges, hogy két jelentés-
réteg egymásra rétegződése adja ki a kom-
plex olvasatot, és ismét nem annyira a konkrét
cél a lényeges, hanem a megnyugvás, a visz-
szatérés, a megtérés iránti vágy. Ez a mély-
lélektani sík bizonyosan jelen van ezekben
a versekben, a sóvárgás és a vágy egyetemes
élménye, akármilyen is legyen a célja, manifesztálódik a „távolléteből születő jelenlét” kettős-
ségében. Hasonlóan Halevi álmához, a só-
várgás segítségére siet az álom, az emlékezés,
és ezáltal a lírai én „itt” is részt kap az „ott”-
ból. A vágyódás célja csak az álomban és
a halálban érhető el. Szabics Imre Rudel III.
cansójának sorai alapján („Nem marad más,
csak a halál nekem, ha valamilyen öröm ha-
marosan nem száll tőle felém”) utal Erósz és
Thanatosz kapcsolatára.²³ Halevivel kapcso-
latban pedig Rosenstein²⁴ és Sidra DeKoven
Ezrahi is utal a pszichoanalitikus fogalom-
párra:

A halál megkímélte Halevit ennek a folyamat-
nak végső megvalósulásától költészetében –
míg a szó szoros értelmében megtestesítet-
te az Erosz és Thanatosz közötti kapcsolatot,
a halálos veszélyt, mely a föld erotizációjából
következik.²⁵

Rudel és Halevi egyaránt romantikus, térben
elvágyódó alkat, mindkettőjüknél van egy
hiátus; mindkét költő valami édeni, paradí-
csomi állapotba vágyik vissza és ezért utazás-
ra, próbatételekre is hajlandó. Egyikőjük vá-
gya sem teljesülhet a fizikai valóságban, csak
a halálban. A közös pontok azonban nem ér-
nek véget Erósz és Thanatosz összekapcsoló-
dásával, ha figyelembe vesszük Hillel Halkin
Halevivel kapcsolatos megfigyelését, illetve
azt a Rudellel kapcsolatos felvetést, hogy az
udvari szerelemben csalódva a transzcendens
felé fordulhatott. Később általában a kor-
szak hangulatát és szellemiségét ragadja meg,

amikor egy Keletről kiinduló új szellemi fu-
vallatról ír:

Everywhere its themes were similar: the over-
whelming impact of love's onset, the devotion
of the lovers, their bliss at love's consumma-
tion, their grief at separation, their steadfast-
ness in the face of it, their unshakable hope
for reunion, their refusal to accept any conso-
lation short of death. It marked a sea change
in the culture of Europe: in art, in literature,
in music, in religion, in taste, in values, in
fashion, even in commerce and politics. It
was as if a point had been reached in history
at which the human self, more proudly aware
than ever of its irreplicable uniqueness, had
also grown so conscious of its insupportable
aleness that it desired only to lose itself
in the beyond-itself: in the arms of the be-
loved, the embrace of God, the service of the
nation or humanity. This pride and desire are

part of what we call romanticism, and Yehu-
da Halevi is the first great romantic figure in
Jewish history.²⁶

Halevi és Rudel vágyódásának és sóvárgásá-
nak konkrét célja és formája a zsidó költőé
és a keresztény költőé, és a sóvárgásnak val-
lásuk és kultúrájuk ad keretet, aminek az-
tán az általuk ismert irodalmi formák, ké-
pek és nyelvi eszközeik adnak konkrét ala-
kot. Halevi vágyát egyértelműen átviszi Je-
ruzsálemre, Istenre; a hiátus, amiből vágya
közvetlenül fakad, az a galut, az Istentől va-
ló távolság; és vágyódása, vágyódásának célja
és iránya a hagyományban élő zsidó költőé.
Azonban maga a hiátus *érzése* és maga a só-
várgás *érzése* ugyanaz a egyetemes és ősi psi-
chológiai folyamat, mint Rudelé; a formák
és eszközök kiválasztása, és döntéseik pedig
az individuum, a költői egyéniség döntései.

JEGYZETEK

- 1 Jelen tanulmány egy hosszabb, még publiká-
lásra váró tanulmány részlete, amelyben rész-
letesen foglalkozom a trubadúrlíra születésé-
vel kapcsolatos elméletekkel, Halevi költésze-
tének lehetséges forrásaival, valamint bevo-
nom a vizsgálatba a mítosz- és a mesekutatás,
mindenekelőtt Joseph Campbell és Vlagyimir
Propp munkáit, James G. Frazer, van Gennep
kultúrantropológiai teóriáit és a téma szem-
pontjából releváns pszichoanalitikai elméle-
teket is.
- 2 Decter, Jonathan P. 2007. *Iberian Jewish Li-
terature. Between al-Andalus and Christian
Europe*. Indiana University Press, Bloomin-
gton and Indianapolis, p. 123. „Fontos, hogy
az elemzés arra törekszik, hogy túllépjen az
irodalmi befolyás” hagyományos fogalmain,
ahol a szerző munkáját csak irodalmi kör-
nyezete alakítja. Túl gyakran fordul elő, hogy
a héber szerzőket passzív edényként ábrázol-
ják, amelyeken válogatás nélkül átfolyznak az
irodalmi hatások. Ehelyett a héber szerzőket
olyan személyeknek tekintjük, akik több iro-
dalmi hagyományt ismernek, akik innova-
tív, ironikus, sőt felforgató módon válogatják
és dolgozzák fel a meglévő anyagokat. Így
az arab témák jelenléte nem szükségszerű-
en bizonyítja, hogy a szerzőt egy adott szö-
veg vagy műfaj 'befolyásolta.' Saját fordítás,
P.Sz. NB: Minden esetben, amikor nem adom
meg a fordító nevét, a fordítás saját munkám.
P.Sz.
- 3 Rugási Gyula. 2000. Száműzetés és költészet.
Jehuda Halévi: „Álmom”, In: *Palimpszeszt*,
14. szám [http://magyar-irodalom.elte.hu/
palimpszeszt/14_szam/19.htm](http://magyar-irodalom.elte.hu/palimpszeszt/14_szam/19.htm) (Kiemelé-
sek az eredeti szövegben.)
- 4 Rugási Gyula fordítása.
- 5 Rugási 2000.
- 6 Az eredeti Rosenzweig-szöveg: „Die
Zionssehnsucht des jüdischen Volks ist
niemals bloß die Sehnsucht des Geplagten
nach Ruhe gewesen, sondern immer auch
Verlangen aus gemindertem nach höherem
Leben.” Rosenzweig. Franz. é. n. *Jehuda
Halevi Zweiundneunzig Hymen und Gedichte*.
Verlag Lambert Schneider: Berlin, p. 240, On-
line elérés: in: [https://warburg.sas.ac.uk/pdf/
gmh1740b2921143.pdf](https://warburg.sas.ac.uk/pdf/
gmh1740b2921143.pdf) („A zsidó nép Cion
iránti vágyakozása sosem a sorsüldözött nyu-
galom iránti vágya volt csupán, hanem egy-
szersmind a szorongattatott életből a maga-
sabb létezés felé irányuló epekedés is.” A né-
met szöveg fordításáért köszönetemet feje-
zem ki Vajda Károlynak. P.Sz.)
- 7 Rugási 2000.
- 8 Lacan, Jacques. 1956. Fonction et champ de
la parole et du langage en psychanalyse. in:
[https://nosubject.com/Text:Fonction_et_
champ_de_la_parole_et_du_langage_
en_psychana%C2%ADlyse](https://nosubject.com/Text:Fonction_et_
champ_de_la_parole_et_du_langage_
en_psychana%C2%ADlyse)
- 9 Zink, Michel. 2017. *A trubadúrok*. L'Harmattan,
Párizs–Torino–Budapest, p. 193.
- 10 Rosenstein 1991, p. 341.
- 11 Neumann Erich. 2005. *A Nagy Anya – A Mag-
na Mater archetipusa a jungi pszichológiában*.
Ursus Libris, Budapest, p. 199.
- 12 Kardos László fordítása, in: Kardos László
(szerk.), (1947), *Héber költők antológiája*.
Farkas Lajos Kiadása, Budapest, p. 27.
- 13 Többek között Bahtyin is hangsúlyozza a föld-
nek ezt a szerepét Bahtyin, Mihail. 2002.
*François Rabelais művészte, a középkor és
a reneszánsz népi kultúrája*. Osiris, Budapest,
pp. 30–33.
- 14 Spanyolország héber neve
- 15 A Cion felé és az Óda Cionhoz részleteit saját
nyersfordításaimban közlöm, mivel tanulmá-

- nyom szempontjából fontosnak tartom a kiemelt részek szószерinti megadását.
- 16 Scheindlin 2008, p. 232.
- 17 Halkin 2010, pp. 308; 312–313. „Jehuda Halevi élete az övé volt. Romantikája [lelki] beállítottság volt, nem [egy] fázis. Nincs ebben [a romantikában] semmi egy középkorú moralistából, nincs semmi benne egy besavanyodott öregemberből. Folyamatosan fejlődő vágyakozás van benne. Az irodalmi dícsőségért. A barátságért. Egy nőért, aki ott hagyta. Cionért. (...) Valóban van egy rajongva emelkedő szív bennük [verseiben] – nem azé az emberé, aki Istenné válna, hanem azé, aki azzá válna, aki lehetne.”
- 18 Szabics 1995, p. 86.
- 19 Lacan, Jacques. 2019. *L'Éthique de la psychanalyse. Le séminaire, livre VII (1959–1960)*. Points, Paris, p. 248.
- 20 Lacan 2019, p. 253.
- 21 Hivatkozik rá: Tengelyi László. 1998. „A vágy filozófiai felfedezése”, in: *Thalassa*, 9. évfolyam, 1998, 2–3. szám, pp. 3–21., online hozzáférés: [http://www.mtapi.hu/thalassa/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/\(09\)1998_2-3/003-21-Tengelyi.pdf](http://www.mtapi.hu/thalassa/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/(09)1998_2-3/003-21-Tengelyi.pdf)
- 22 Tengelyi 1998, pp. 9. (Kiemelések tőlem, P.Sz.)
- 23 Szabics 1995, i. m., p. 87.
- 24 Roseinstein, 2019. i. m., p. 155.
- 25 DeKoven Ezrahi, Sidra. 2008. „Mihez hasonlítsalak téged?” Jeruzsálem három évezred héber költészetében. in: *Múlt és Jövő* 2008/2–3, pp. 37–49., eredeti szöveg: DeKoven Ezrahi, Sidra. 2007. „To What Shall I Compare You?": Jerusalem as Ground Zero of the Hebrew Imagination. in: *Modern Language Association of America*, pp. 220–234.
- 26 Halkin, 306–307. „Témái mindenütt hasonlóak voltak: a szerelem rohamserű kezdetének elsöprő hatása, a szerelmeselek odaadása, boldogságuk a szerelem kiteljesedésében, bánatuk a különválásban, azzal szemben tanúsított állhatatosságuk, megingathatatlan reményük az újraegyesülésre, a halálon kívül bármilyen más vizsgálás elfogadásának elutasítása. Tengererejű változást jelentett Európa kultúrájában: a művészetben, az irodalomban, a zenében, a vallásban, az ízlésben, az értékekben, a divatban, sőt a kereskedelemben és a politikában is. Mintha elértek volna egy pontot a történelemben, amelyben az emberi en, minden eddiginél büszkébben tudatába került volna utánozhatatlan egyediségének, és annyira tudatára ébredt volna elviselhetetlen magányának is, hogy csak arra vágyott, hogy elveszítse önmagát az önmagán-túlban: a szeretett karjaiban, Isten ölelésében, a nemzet vagy az emberiség szolgálatában. Ez a büszkeség és vágy része annak, amit romantikának hívunk, és Jehuda Halevi a zsidó történelem első nagy romantikus alakja.”

IDÉZETT IRODALOM

- Bahtyin, Mihail. 2002. *François Rabelais művészete, a középkor és a reneszánsz népi kultúrája*. ford. Könczöl Csaba – Raincsák Réka. Osiris, Budapest.
- Decter, Jonathan P. 2007. *Iberian Jewish Literature. Between al-Andalus and Christian Europe*. Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis.
- DeKoven Ezrahi, Sidra. 2007. „To What Shall I Compare You?": Jerusalem as Ground Zero of the Hebrew Imagination? in: *Modern Language Association of America*, pp. 220–234.
- DeKoven Ezrahi, Sidra. 2008. „Mihez hasonlítsalak téged?” Jeruzsálem három évezred héber költészetében. ford. Peremiczky Szilvia. in: *Múlt és Jövő* 2008/2–3, pp. 37–49. online hozzáférés: https://multesjovo.hu/wp-content/uploads/aitfiles/ffi/file_3_3.pdf
- Halkin, Hillel. 2010. *Jehuda Halevi*. Schocken, New York.
- Kardos László, szerk., 1947. *Héber költők antológiája*. Farkas Lajos Kiadása.
- Lacan, Jacques. 1956. *Fonction et champ de la parole et du langage en psychanalyse*. Points, Paris. online hozzáférés: https://nosubject.com/Text:Fonction_et_champ_de_la_parole_et_du_langage_en_psychana%C2%ADlyse
- Lacan, Jacques. 2019. *L'Éthique de la psychanalyse. Le séminaire, livre VII (1959–1860)*. Points, Paris. online hozzáférés: <http://staferla.free.fr/S7/S7%20L%27ETHIQUE.pdf>
- Neumann Erich. 2005. *A Nagy Anya – A Magna Mater archetipusa a jungi pszichológiában*. ford. Turóczy Attila. Ursus Libris, Budapest.
- Patai József. 1910. *Héber költők 1–2*. Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat Kiadványai XXXII., Budapest.
- Rosenstein, Roy. Distant Dove and Distant Love: Legendary Love Pilgrims Juda Halevi and Jauffre Rudel on the Poetry of Exile. In: Buschinger, Danielle; Rosenstein, Roy (éds.). 2019. *Jewish Identity and Comparative studies/Judéité et Comparatisme*. Presses du Centre d'Études Médiévales de Picardie, Amiens pp. 151–167.
- Rosenzweig, Franz. é. n. *Jehuda Halevi Zweiundneunzig Hymen und Gedichte*. Verlag Lambert Schneider, Berlin, p. 240. online hozzáférés: <https://warburg.sas.ac.uk/pdf/gmh1740b2921143.pdf>
- Rugási Gyula. 2000. Száműzetés és költészet. /Jehuda Halevi: „Álmom”. In: *Palimpszeszt*, 14. szám http://magyar-irodalom.elte.hu/palimpszeszt/14_szam/19.htm
- Scheindlin, Raymond P. 2008. *The Song of a Distant Dove. Judah Halevi's Pilgrimage*. Oxford University Press, Oxford.
- Szabics Imre. 1995. *Trubadúrok költészete*. Balassi, Budapest.
- Szabics Imre. 1998. *Trubadúrok és Trouvère-ek*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Tengelyi László (1998). „A vágy filozófiai felfedezése”, in: *Thalassa*, 9. évfolyam, 1998, 2–3. szám, pp. 3–21. online hozzáférés: [http://www.mtapi.hu/thalassa/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/\(09\)1998_2-3/003-21-Tengelyi.pdf](http://www.mtapi.hu/thalassa/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/(09)1998_2-3/003-21-Tengelyi.pdf)
- Zink, Michel. 2017. *A trubadúrok*. ford. Rajnavölgyi Géza. L'Harmattan, Párizs–Torino–Budapest.

Peremiczky Szilvia, irodalomtörténész, hebraista, az OR-ZSE habilitált egyetemi docense és a Goldziher Intézet kutatója. Fő kutatási területei a középkori és a modern héber költészet, a zsidó dráma- és színháztörténet, a zsidó művelődéstörténet és a ladino nyelvű szefárd kultúra.

A völgyben nincs gravitáció

„...a tenyeremre tapad, pedig nem kérte senki...” – írja a révkomáromi születésű Gyurász Mariana első kötetének 30. oldalán. Minden bizonnyal a vers címadó tojáshéjával azonosíthatjuk a tapadást, ez a mantra a kötet közel 80 oldalon át tartó *húzóereje*. (A szövélyasztást a gyurász-teremtéstudományos szóképzéssel, szókapcsolatok mímelése indokolja.)

A szerző molekuláris biológiából szerzett diplomája indikálja egy többnemzedékes örökség birtoklását, amit ő első generációs vendégként talál egy (célzottan) ínycsekből álló (olvasó)közönség számára. A mikroszkóp lencséje alatt azonban ezúttal a lélek tovább már nem osztható (oszthatatlan?) részecskéi hevernek. Hevernek csupaszon, pőrén, védtelenül a hétköznapok savas kutatólaboratóriumában, a feledésbe merülő helyek, ízek, át- vagy épp át nem élt pillanatok szorító vonzásában. Hipotézisünk pedig már az első oldalakon adott: megismerni, vagy legalábbis megpróbálni megismerni.

„Biolumineszcencia, kapillarisok, genetikai csoda, ökoszisztéma...” – a kötetben összeolvadnak a testet alkotó, a testet befolyásoló elemek a testen kí-

Gyurász Marianna:
Már nem a mi völgyünk
Kalligram, 2022, 76 p.

vüliekkel, hogy azok a megszakítás (vagy: a „megszokott”?) viszonyokon keresztül forgassák el a természet törvényszerűségeit. Hogy minek, s kinek az oldalára, kérdéses. Legtöbbször nem a főként csak verbális szinten szenvedő alany javára. Ugyanis világos, hogy a lírai én olykor-olykor szenved. Vagy hogy specifikusabb legyen, inkább csak él, ugyanis nem tud (és nem is akar) elszakadni bizonyos (konkrét) helyektől, tárgyaktól, a tárgyakhoz kapcsolt formák, képek jelenbeli, megszépült voltától. Mint az álom az álomban, csak itt tapasztalati szinten játszunk. Az adokkapok nosztalgiajáték viszont sebeket cserél: múltbéli forraszt össze jelenlegivel, a jelen pedig tapasztalással gyógyítja a múltat.

A természet olykor esszenciális adalékként van jelen, máskor csupán az ember komplementer párja. Az alany megfigyelést végez, tanulmányoz, azonban a reakciós folyamatok összeforrnak az emberi természet kiszámíthatatlanságával.

Meglepetésszerű a versek tördelése, strukturális felbontása is: „Az azelőtt kerek, érett fejek mind halott, szétomlott / szövetek.” A fej, akár az érett, friss gyümölcs, kerek, de a forma indikálja a minőségét is: tökéletes. Az idézet egyben intratextus is: referencia a *Maruška* című versre: a romlás, akár egy természetes folyamat, részecskéik szintjére bont valamit, ami fénykorában kifogásolhatatlanná fejlődött („...a kerekfejűek, akiknek minden frizura jól áll, és minden / olyan / vérforraló könynyűséggel megy nekik...”). A „szövetek” szimbolizálják azt a szövegek közötti, gondolati törést, amit a vers a tagoltságával ér el: a szerkezeti megoldás inkább egyfajta vizuális figyelemfelkeltés, a kontinuitás tartalmi irányváltásának jelzése.

Szerkezetét, felépítését tekintve a kötet témák vagy inkább kulcsszavak, illetve kulcsfontosságú szókapcsolatok alapján tagolódik: öt fejezet van, melyek tartalmukban különállóak, üzenetükben, összképükben mégis számos módon kapcsolódnak egymáshoz. Az *Érkezés* című fejezet második verse metaforikusan előrevetíti a tematikus progressziót, amely a kötet során várja az olvasót: „Vannak elágazások, amelyek vezetnek valahová, / másszor zsákutcába torkollok. / Azt hiszem, lényegében egy város térképe.” (*Babaváros (avagy a pánpszichista)*) A beszélő vállalja saját természetét – nem próbál meggyőzni arról, hogy haladása tudatos, inkább csak véletlenszerű sodródás az

árral. Leginkább csupán az lényeges, hogy tart valahová.

A céltalan furikázásokba érkeresési folyamatát bújtatja, párhuzamot von az egyéniség fejlődése és a mindennapok előrehaladása közt. A progresszió azonban sokszor nem is tudatos, feltérképezetlen térképekkel próbál meggyőzni, hogy valójában nem is ő ül a volánjánál. A természet, a körülöttünk lévő biomolekuláris elemek kuszaságának halmaza a szerző egocentrizmusának alapja és alapköve, nem létezik nélkülük. Meglepő részletességgel írja le a múltat, gyermekkorát, amit leginkább kapaszkodóként használ a jelen részlethiányosságának egyensúlyba billentéséhez.

A szerző legszívesebben időutazna, vagy legalábbis visszszakérné túlságosan hamar végetért gyermekkorát, amikor véletlenül a gyümölcsfáról a felnőttkorba teleportált: „Olyan, mint a lekvár, / meggy-ringló-cseresznye, / abból a kertből, ahol a meggyfa úrhajó volt...” A lekvár íze vele maradt, átnyúlt a jövőbe, olyannyira, hogy látszólag egy visszautasíthatatlan repetát is ígér.

A természeti komponensek használata, illetve azok esetenként bizarr összeolvadása a lét szervesen alkotóelemeivel biopoétikai kezdeményezésként szinte már sokkolják az érzékszerveket: a lírai én öntudatra ébredéséhez a növényi terep adja a táptalajt. Ugyancsak, természeti, alkotó-romboló erők által befolyásolt tényező a vers progressziójának mértéke is: a szimbiotikus harmónia eléri astagnációt, a metaforák lé-

nyegi volta az organikus változás által idézhető elő, a „kibillenés” által nyerünk hozzáfértést a gyurázi természetleírás szelencéjéhez. Azonban az efféle biológiai vonzástengely nem teherként rétegződik: a különféle tudományágak által bevonzott szókincs a költészet segéd tudományaként karolja fel a felvilágosodásban preferált tudományközpontúság koncepcióját. A biológiai meghatározottság (de nem terhelő túlsúly!) perspektíváján keresztül. Hasonlóképpen jellemezhető ez a biopoétikai viszony, mint ahogy Csehy Zoltán fogalmazott Juhász Ferenc anyaverseinek botanikájával kapcsolatban: „A természet, a növényi terep itt sohasem díszlet vagy dekoráció, hanem maga a szervesen összekapcsolt történések színpada és színtere, a folyamatosan zajló metamorfózisok holdidilli, hol félelmetes káprázatában szerves egységként megjelenített történések szimultán lét-sávja.” (Csehy Zoltán: *Az anya mint növény / Juhász Ferenc anyaverseinek botanikája*. Irodalmi Szemle LXIV, 2021/10, 61–69.)

A gyurázi képi világban a lírai én maga a determinátum, míg a kert, az otthon az a determináns, melynek vonzása emléki síkon tartja fenn az alá-fölé rendeltség termékeny viszonyát. Ahogy a fölérendelt határokat szab, úgy azonosítható a kert (otthon)szimbolikája is azzal a keretezettséggel, korlát-szabással, mely főként inkább csak támogatója, mint megállítója a szerző kibontakozásának: a kert a biztonságos kilövőáll-

omás csupán, ami stagnál és örökké jelen való... még akkor is, ha az expedíció már többé nem opció. (*Sliders*, 15, *A fel-füvődés után*, 43, *Húsvét*, 71)

A következő ciklus (*Barátkozás a gondolatokkal*) a remények megfoghatatlansága előtt való tisztelgés is lehetne, azonban a realitás talaja túl erősen vonz ahhoz, hogy idealizált képpekkel lehessen kitölteni a válogatás akár egyetlen versét is.

A *Kivonat* felépítésében is különvlik a kötet szinte összes többi versétől (hasonló még: *Anatomia Pathologica 0, Kavics*, 47–48.), ugyanis zárószóra látszólag befejezetlen, értelmezhetetlen egy hiányzó ige nélkül: „...a legkedvesebb mindig az marad, / amikor a kontyom.”... azonban ez a gondolati „lezáratlanság” inkább visszautalás a vers kezdőszorára, ahonnan a konty kibomlásához kötött eseményörvény indul. A megoldás egyfajta spirálba kényszeríti az olvasót, kénytelen visszaolvasni az első sort, hogy teljes legyen a kép, így minden onnan folytatódik,

ahol elkezdődött. A vers formája kiegészíti a tartalmiakat is, az elbeszélő ugyanis hét évnyi kapcsolatot sűrít és foglal össze pár sorban. A számos felelegetett „kapocs”, az évek közötti nevezői azonban egy szálát fonnak a kapcsolat résztvevőibe, ahol talán előlről kéne kezdeni mindent, hogy értsük a lényegét.

Az *Anatomia Pathologica*-versei leginkább a kezdővers egy sorával azonosíthatóak: „...szabad asszociációban szenvedek...” (*Anatomia Pathologica* 0, 47) A „nem halálos betegség”-ből (*Anatomia Pathologica* 0, 47) nyulak ebédlőasztali táncaiba ugrál, épp úgy, mint ahogy a fejezet versei lejtjenek násztáncot az értelemi hozadékukkal. Félig szület gondolatok, megszemélyesített fogalomköri minősítésű szókinccselemek retrospektív megvilágítást kínálják: az elmúlt gyerekkor elnyeli a ma tudományát, hogy a visszaemlékezésen keresztül szabotálja a beszélő jelenkori ítélőképességét. Az emberi test működése hétköznapi rutinok, mozdulatok ritmusából adódó érzéki semmisség, melynek (meg)ismerésének kérdéséhez épp csak a használati utasítás hiányzik.

Az *árnyékos oldal*, illetve a befejező egység, a *beszélgetések a hegytetőn* már nem sértenek fel új sebeket, néha-néha még belekapnak ugyan a régi-ekbe, hogy emlékeztessék magukat a fájdalomra, cserébe viszont nem próbálják marasztalni a nyughatatlant, de őrzik a megmaradt sajátot.

A versek nyelvezete innovatív, friss, kedveli az alkalmi szóösszetételeket, szófüzést. Látszólagos

képtelenségeket implementál, oximoronokat gyárt – teszi ezt feltűnésmentesen, nüansznai különbségeket éreztetve a megszokottól. Legtöbbször. Azonban mikor a nyelvi non-konformizmussal él, időnként csapdába is esik: hirtelen váltásokkal operál, gyakran a minimális összefüggés hiánya miatt pedig szerző is, olvasó is elveszíti a fonalat. A szerző tapasztalt sofőr, minden akadályt elegánsan hárít. Olykor kissé felmegy a pulzusa, meghül benne a vér, de végül csak hazaér. De azt hiszem, eddig hazudott arról, hol lakik. Nem a város, a völgy volt mindig is az otthona.

Gyurász Marianna köete a „biztonságos, biztonságos, senkit nem engedő gravitáció”-val szembeszállva tart önvizsgá-

latot, amelynek egyre csak kulmináló fázisaiban az olvasót teszi meg ítélőbírává, szövi körbe egzisztenciális elméletfoszlányaival, illetve vonja be azokba a logikát felszámoló asszociatív gondolkodás látszólagos képtelenségek síkján futó elméleti hibridizációs folyamatokba, melyekben a befogadó a lírai ént akarva-akaratlanul is az ábrázolt mikrovilág objektumával cseréli fel. ■ ■ ■

■ **Pastorek Veronika** 2000-ben született a szlovákiai Érsekújvárbán, a Comenius Egyetem angol-magyar szakos hallgatója. Jelenleg Ímelyen és Pozsonyban él. Az *Alma* diákmagazin főszerkesztője. Esszéket és verseket közölt lapokban, szerepelt az ideai *Kortás Hangon* antológiájában.

NYERGES CSABA

„S hogy ki jogosult megmondani, ki a férfi, ki a nő?”

„**Úgy** állok itt harminc év elfojtott és öt év felismert transzneműséggel a hátam mögött, a témával intenzíven foglalkozva, arról éppen egy könyvet befejezve, hogy magam sem értem, mi ez az egész.” (23.) – olvasható Vay Blanka *Saját ketrec* című művének zárlatában. A politikai szerepvállalás, az alternatív

Vay Blanka: *Saját ketrec*
Európa Könyvkiadó,
Budapest, 2021

nemi identitás diszkurzív színre vitele és az önéletrajziség kérdéskörei együtt építik fel azt a szöveget, amely *Saját ketrec* címmel látott napvilágot. A könyvet letéve elsőként az merülhet fel az olva-

sóban, hogy miben is áll e munka tétje, illetve hogyan működte a szöveg egyszerre ezeket az aspektusokat. Elsődleges olvasói kérdésemből kiindulva azt vizsgálom, hogy az önéletrajz-jelleget hangsúlyozó, politikai-aktivista hangvételű szöveg milyen eszközöket hív segítségül ahhoz, hogy a felvázolt politikai klímában megteremtse az alternatív nemi identitást megszólaltató hangot.

A *Saját ketrec* kiadásának időpontjában tizenegy év telt el Kiss Tibor Noé *Inkognitó* című művének megjelenése óta. Kétségtelen, hogy a két szöveg párbeszédben áll egymással, bár a *Saját ketrec* szerzője másként gondolkodik erről: „Kiss Tibor Noé regényét, az *Inkognitót*, csak azután olvastam el, miután befejeztem a *Saját ketrecet*. Nem gondoltam egyébként, hogy be fog zavarni, éreztem, ő nagyon más irányba megy, de azért ezt be akartam tartani. Sok köze nincs is egymáshoz a két szövegnek.”¹ Az *Inkognitó* egykorú recepciója, úgy gondolom, hajlamos volt természetlen értelmezési keretek között megközelíteni a művet, és Kiss Tibor Noét hamar a transzmemű íróként könyvelték el. Az *Inkognitó* fogadtatása mindazonáltal igazán pozitív volt, az a narratíva vált uralkodóvá, amely szerint nagyon jó, hogy a szerző a kortárs magyar irodalom úrként tátongó hiányát üstökösként töltötte be. A recepció leginkább az író transzmeműségét találta izgalmasnak, a szöveget kevésbé, legalábbis addig a kérdésig biztosan nem jutott el, hogy a műben megszólaló narrátor identitásválságának nyelvkereső potenciálját (tudományos igénnyel) vizsgálja. Vay

szövegének megközelítésekor éppen ezért tartom fontosnak, hogy ne az egzotikum-jelleget visszhangozza az értelmezés.

Judith Butler Foucault és Irigaray nyomán vázolja fel, hogy mivel az identitásunkat leginkább diszkurzív gyakorlatok segítségével építjük fel, az alternatívának tartott nemi identitásformák a heteroszexualitás uralta diskurzus dominanciája miatt nehezebben tudnak sajátos nyelveken megszólalni.² A mű narrátora valamiféle hasonló következtetésre jut: a hatalmi pozícióban lévő heteroszexuális diskurzus nehezen bejárható tereket ad más szexualitási formák és nemi identitások diszkurzív megismerésének. Butler elméletéből kiindulva az értelmezés központi irányvonalaként azt a kérdést jelölném ki, hogy Vay könyve a vágyott nyelv(ek)et miféle narratív és retorikai stratégiák segítségével igyekszik megtalálni; s a politikai légkör, amelyet a könyv felvázol, és amely közegben megjelent, hogyan befolyásolhatta az elkészült munkát mint nyelvi produktumot.

Az elbeszélő a szöveg elején egy szótár formájában igyekszik az olvasót bevonni saját világába.³ E szótár címszavai között például a „gender”, „feminizmus”, „queer”, „tolerancia”, „férfi olvasó” megnevezések szerepelnek. Véleményem szerint a szótár mint olyan már magában hordozza a (nyelvi) egyszerűsítést, és a (köz)érthetőség kedvéért felaldozza azt a potenciális komplexitást, amelyet a mű narratívája igyekszik felvázolni. Vay könyve igen érdekes kérdéseket feszeget – mind narratológiai, mind poli-

tikai szempontból. Ezek a fontos problémakörök összetettségük és komplex mivoltuk ellenére túl könnyen megoldásra lelnek. A szöveg narratívája ugyanis azt implikálja, hogy a szótár segítségével hozzáférhetővé válhat az a nyelv, amely a műben megszólaltatott identitáskonstrukció megismerését lehetővé tenné – maga a narrátor is ekként jutott „közelebb” saját magához. E szótár mindemellett az olvasói tapasztalatot is nagymértékben befolyásolhatja, a „hogy értsük egymást” címszó és az egész szótár-fejezet határozottan a vágyott célja ellenében, elidegenítőleg hathat.

A keresett nyelv „sietős” megtalálása és megismertetése mellett az önéletrajziség kérdésköre is már az idézett szótárban tulajdonképpen megoldódik, vagy legalábbis elzárja az értelmezés további útvonalaival. A Történeti hűség címszó alatt a következő olvasható: „Faludy György szavaival értek egyet: fontos dolgokban soha nem hazudok. Ez magyarul és ránk nézve azt jelenti, hogy a nem fontos dolgoknál az eseményeket néha egy kicsit átcsoportosítottam, körülbelül úgy, mint a Marilyn Manson-feldolgozását a YouTube-ra feltöltő gitáros lány: a számítógép kameráját úgy fordítja, hogy a Kurt Cobain-poszter látszódon, az ágyon heverő macit felteszi a könyvespolcra, és mellé helyezi a magas sarkú cipőjét, mert arra is büszke, majd igyekszik úgy csinálni, mintha mindez pont így lett volna a laptop kamerája előtt azon a vasárnap délutánon. Ennél komolyabb változtatást a valóságához képest nem végeztem.”

(19.) A szöveg tehát világos útmutatót ad: ez egy önéletrajzi munka.

A borítóra is kiemelt részlet, vagyis az a kérdés, hogy „[h]a minden félelem nélkül választhatnék, hogyan kelnék fel holnap? Férfiként vagy nőként?” (163.) úgy tűnik, ellentmondásba kerül a szöveg egyik céljával, vagyis azzal, hogy kitörjön a gendert körülölelő bináris oppozíciókból; a mű ugyanis gyakran hangsúlyozza a Gender Studies különféle eredményeit, ezek ugyanakkor ritkán írják át meghatározó módon a narratívát. A könyv narrátora jellemzően csupán elméleti síkon képes átgondolni a különféle binaritáson alapuló viszonyrendszereket, a dichotómiák nyelvi szintű szubverzióját láthatóan kevésbé igényli az elbeszélés: „Összeszedtem hát, hogy a nemi szerveinken túl milyen szempontokból lehet még a nemiségünk ilyen vagy olyan, vagy amolyan vagy... tehát nagyon is sokféle. A továbbiakban, ahol férfias vagy nőiest írtam, tessék az idézőjeleket is odaérteni.” (141.) A Saját ketrec nagy hangsúlyt fektet arra, hogy rávilágít-

son a transzneműség szubverzív erejére, közben pedig a mű jelentős részét kimondottan férfi és női előjogok, jellemzők, pozíciók vizsgálata és megkérdőjelezése teszi ki. Megkérdőjelezése úgy, hogy a narratíva sokszor a durva általánosítás szintjén marad, még akkor is, amikor az elbeszélő tudományos munkákból vezeti le a gondolatmenetét. Idézve a tartalomjegyzékből: Férfiként és nőként ugyanabban a könyvesboltban vagy Miből lesz a fiú és a lány cserebogár? – ezekben a fejezetekben szinte végig arról van szó, hogy az elbeszélő saját tapasztalatai szerint miként képzelel el a férfiaság és nőiesség köré felépített mindennapi elvárásokat, s hogy ezek adott esetben hogyan korlátozzák az adott személy önprezentálásának lehetőségeit. „mennyivel, de mennyivel jobb lett volna, ha ezt az önzonosságot és békét nem most teremtem meg, hanem korábban.” (112.) Az emlegetett önzonosság az elbeszélői szólam szerint úgy került egyre beláthatóbb távolságba, hogy transzneműsége felismerésével egyidőben elkezdtek világossá válni számára a női és férfi létezés nyújtotta sajátos lehetőségek és határok. Igen izgalmas része a könyvnek az a narratíva, amely a saját nőiesség felépítését emeli a középpontba, vagyis hogy a nőiességet előzetesen megkonstruáló képzetekből a transzneműnek aposztrofált identitás milyen utakon jut el egy saját, az ezen képzeteket esetlegesen meghaladó nőinek gondolt lét szférájába. A majdnem ötszáz oldalas könyv ezt az ún. „önzonosságot” jellemző módon egy megszerezhető és behatárolha-

tó tartományként ábrázolja, így folyamatosan feszültségbe kerül a keresett identitásról való diffúz gondolkodás és a társadalmi elvárások dekonstrukciója az önzonosság zárt értelmezésével, és sokszor az utóbbi narratíva kerül ki győztesként a műben.

Vay Blanka egy interjúban azt nyilatkozta, hogy a mű eredeti címe Javított kiadás lett volna. „Esterházy írt ilyen címmel könyvet. Ez engem nem zavart volna, de végül alulmaradt ez a verzió. Azért döntöttem a Saját ketrec mellett, mert én végigvittem egy viszonylag sikeres szabadságharcot, de ez nem jelenti azt, hogy szabad lennék. Azzal, hogy a könyvben részletesen leírt férfi kategóriából átmentem a női kategóriába, ugyanúgy egy ketrecben vagyok.”⁴ Találó cím lett volna, hiszen a szöveg valóban egy olyan narratívát épít fel, amely a fokozatos önfelismerésre épül. Butler gondolatát felidézve a transznemű identitás diszkurzív megszólaltatása csak akkor sikerülhetne, ha az (irodalmi?) mű talál magának sajátos nyelv(ek)et, és majd ekként láthatóvá válhatna az említett „javított kiadás”. Az interjúból idézett rész is pontosan példázza azokat a fogalmi keveredéseket, amelyek a szövegvilágot is behálózzák. Ez a „szabadságharc” ugyanis nyilvánvalóan utal arra a politikai közegre, amelyben ezt meg kellett vívni – ebből a szempontból teljesen legitim egy teleologikus küzdelemről beszélni. Az identitás „megtalálása” ugyanakkor, amely az elbeszélésben sokszor egy lezárt (vagy egyszer majd lezárható, befejezhető) folyamatként értelmeződik, megint csak a Gender

Studies területén argumentált, újból és újból más módozatokon megkonstruálódó gender-felfogás ellenében értelmezhető.

Vay művében a transzszeműséghez alapvetően egyfajta „bizarr”-érzet társul. A társadalmi elvárásrendszer és neveltetés következtében bizarrnak érzékeli a narrátor azt a jelenséget, amikor egy férfi (külsőleg) nőként akarja reprezentálni magát. A szöveg többször visszhangozza azt a felismerést, hogy egy transzszemű személy testére „rá van írva” az identitása, teste előírja azt, hogyan látja őt a környezete. A test éppen ezért a börtön-narratíva alapját szolgáltatja. A vágyott identitás sokáig elhúzódo hiánya a Vay-szövegben csupán részben okozója a börtönképzetnek, a nőként való létezését a patriarchális világszisztéma újabb rácsok mögé kényszeríti. Emellett mégis a nőiségben való otthonra leléshatja át a regény világát. Mindközben felmerül az is, hogy „[b]iztos, hogy versengeni akarunk azért, hogy ki jogosult megmondani, mi a férfi és mi a nő? Miért is olyan fontos ez?” (154.) E ponton is világosan látszanak azok az egymásnak feszülő elképzelések, amelyek az egész könyvön végigvonulnak. Az elbeszélő ugyanis többször – valószínűleg akarata ellenére – beszáll abba a „versengésbe”, amely a női-férfi egzisztencia jellemzőit akarja megmagyarázni, bár az is igaz, hogy ezeket a kategóriákat leginkább kiterjeszteni igyekszik. Jellemzően azonban a saját identitás megfogalmazása is sokszor kibővül, és általános következtetések mérvadóivá válik, s ezt a szöveg kevésbé teszi reflexió tárgyává.

Annak ellenére, hogy a mű saját célját és fő kérdését az én megismerésében lokalizálja, ez a narratíva a felvázolt feszültségek mentén egyre redundánsabbá válik. Vay műve nagy hangsúlyt fektet a szexualitásra, a genderre, a szexizmus jelenségeit körülölelő társadalmi folyamatok, megítélések, hozzáállások körüljárására – amelyek egyébként önmagukban izgalmas és jelentős kérdések –, emögött pedig háttérbe szorít az elbeszélő létezésének diszkurzív megismerése. Butler említett gondolatát felelevenítve úgy vélem, hogy ennek a szövegnek a létezése is példázhatja azt, hogy meg lehet próbálni kitörni az elfogadott nemi identitáskonstrukciók által ránk erőszakolt diszkurzív keretek közül. Ez a könyv kis híján ötszáz oldalon keresztül igyekszik megküzdeni ezzel a problémával. A szöveg leegyszerűsítő narratívája azonban önmagában szimptomatikus lehet, ugyanis egy alternatív nemi identitás kommunikálása lehetséges, hogy éppen ezen feszültségek mentén tűnhet elsősorban megvalósíthatónak, vagy legalábbis bizonyos támpontok szükségessé lehetnek ahhoz, hogy azokat átgondolva váljon beszédképessé a keresett identitás. A szilárd önzonosság végtére is a műben is problematizálódik, de egy olyan világban, ahol folyton küzdeni kell azért, hogy politikai értelemben legitim módon és megkérdőjelezés nélkül léphessen színre egy alternatív nemi identitás, meg lehet, hogy nem is lehet egyelőre meghaladni azokat a reduktív megközelítéseket, amelyek visszavisszatérnek a szövegben. Annyira belénk íródik a binaritás, hogy

nyelvileg lehetetlen lenne újr gondolni?

Vay könyvét mindazonáltal egy rendkívül izgalmas és politikai szempontból kimondottan jelentős olvashatóságnak tartom. A diszkurzív nehézségek ellenére a szöveg átgondolt és jól felépített módon viszi színre azt a fájdalmas folyamatot, amely során a szubjektum létezése politikai erőforrássá degradálódik. Vay művének kiemelkedő eredménye napjaink magyar valóságának alapos társadalmi körképe. „A kézirat lezárása alatt a magyar kormány egy súlyosan homofób és transzfób kampányba kezdett, közösségünket a pedofilokkal egybemosva, az ellenünk való fellépést szükséges gyermekvédelmi intézkedésként indokolva.” (484–485.)

JEGYZETEK

- 1 Lásd: <https://wmn.hu/kult/56072-nonek-lenni-ketrec-de-legalabb-az-enyem--interju-vay-blanka-transz-aktivistaval-oneletrajzi-konyvekapcsan>
- 2 Judith BUTLER, *Gender Trouble*, New York és London, Routledge, 1990, 18–22.
- 3 Az első fejezet címe: SZÓTÁR – HOGY ÉRTSÜK EGYMÁST
- 4 Lásd: <https://wmn.hu/kult/56072-nonek-lenni-ketrec-de-legalabb-az-enyem--interju-vay-blanka-transz-aktivistaval-oneletrajzi-konyvekapcsan>

■ **Nyerges Csaba** az ELTE BTK Irodalom- és kultúratudomány mesterképzésének hallgatója, az Eötvös Collegium Magyar műhelyének tagja. Kutatói érdeklődésének fókuszában a kortárs magyar irodalom recepció mintázatai és a Gender Studies kérdéskörei állnak.

Szabadság, szerelem, kitelepítés

Visky András *Kitelepítés* című regénye, túlzás nélkül mondható, hatalmas sikert aratott a kritikusok és olvasók körében. Jelen recenzió írója például a harmadik újrakiadást olvasta, melynek borítóján is ott a jelzés: „2022 legjobb könyve a *Könyves Magazin* szerint”. Hogy a közel négy és félszáz oldalas könyv miért is futhatta be ezt a pályáivet, meglátásom szerint elsősorban abból adódhat, hogy a *szerelem* megtartó ereje felől közelíti meg tárgyát, a gulágban töltött éveket. Ugyanakkor a pátoznak nyoma sincs a szövegben, ami az ilyen horderejű társadalmi traumák – jobb szó híján – reprezentációja esetében egyáltalán nem evidens.

Visky András *Kitelepítés* című könyve rövid, számozott részekre tagolódik, melyek egyszerre idézik a bibliai szövegtagolást, másrészt a naplóformát is, hiszen a számok egymásra következőzése akár az idő, egész pontosan a napok múlását is jelölhetné. A regény ezzel együtt nem dolgozik szigorú, lineáris időrenddel, inkább az asszociáció, az emlékezés szervezi. A szakaszok révén a *Kitelepítés* is lehet „bibliapóker” játszani: „Apánk rendszerint a bibliapókerhez folyamodott, kapásból idézett valamit a szent könyvből, anélkül

Visky András: *Kitelepítés*
Jelenkor Kiadó, Budapest,
2022

viszont, hogy elsőre világos lett volna előtte, miért éppen az a bibliai szakasszal hozok elő”. (11.) A Bibliával mint eredetszöveggel folytatott párbeszéd, másrészt a családi memoár, lágernapló műfajainak keveredése már az első oldalaktól kezdve, sőt, már a paratextusok révén is megjelenik (lásd például a mottókat: „...megértettem, hogy a remény a gonosz instrumentuma...” Kertész Imre; „A Bibliát azonban nem értem” Marilynne Robinson). A család történet kapcsán elmondható, hogy a *Kitelepítés* akár az autofikciós művek közé is sorolhatjuk,¹ akárcsak Borbély Szilárd *Nincstelenségjét*, vagy tágabban értelmezve a fogalmat, Esterházy Péter *Harmonia Caelestisét* (utóbbi alkotás a szerzővel készített interjúk egyikében is megjelenik mint referenciapont – és magában a regényben is, intertextus formájában).² Errefelé mutat a névhasználat (a szereplők valódi nevükön szerepelnek), a különböző hivatali jelentések, jegyzőkönyvek felhasználása, ugyanakkor az a fikcionalizáló aktus

is a könyv elején, mely a fantázia és emlékezet összefonódását emeli ki: „A szerző kijelenti, hogy a könyv fikció, nevezetesen egy – valamiképpen felnőttkort megért – gyermek képzeletének a szülötte, aki a többéves gulágtapasztalatát sehogy sem tudja szétválasztani a fantazmáitól”.

Az említett kettős bázis a szöveg egészét meghatározza. A tagolatlan szerkezet a történetmondás folytonosságát, a Biblia örök jelenidejét érzékeltetheti, ugyanakkor a kitelepítés után a család egyetlen tulajdonosa a Biblián kívül (és a fentiek értelmében azzal egybemosva) a saját történetük: „semmink nincs, csak a történetünk, és ez a legtöbb, amivel bírhatunk” (104.), mely folyamatosan keletkezésben van. A *Kitelepítés* bibliai utalásainak hálóját már több kritikus is felfejtette,³ a legerősebb párhuzam talán a Kivonulás könyvével vonható. A család ugyanakkor már a Gulágélmény előtt is „bibliai életet” él: jó példa erre Nényu (Deme Márka) története, akit egy másik lelkész küldött egy rövid időre Viskyékhez. Nényu fülét, miután az kijelenti, hogy a családdal akar maradni, Visky Ferenc lelkész átszúrja egy árral, miközben felesége Mózes ötödik könyvének odavágó passzusát idézi. De felhozhatnánk példának azt is, ahogy az anya számos esetben mint Mária jelenik meg, aki minden egyes szülés (szám szerint hét, mely szám eleve jelentéses) „visszanyeri szüzességét”. Ez a fajta biblikus világlátás lesz a család támasza a Gulágban is, egy olyan keret-

rendszer, ami ha értelmet nem is mindig ad, de orientációs pontokkal szolgál.

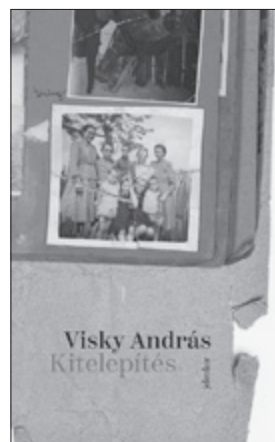
A *Kitelepítés* egyik legfontosabb kérdésfelvetése a szabadsághoz kapcsolódik, mely fogalom a kényszermunka és a kitelepítés kontextusában különösen reflektálttá válik. Véleményem szerint nemcsak arról van szó, hogy az „a képtelennek tűnő igazság, hogy a szabadság rabbá tesz, a rabságban pedig szabad lesz az ember, az anyának is visszatérő felismerése”,⁴ a szöveg ennél mélyebbre ás. A hívó ember szabadságértelmezését járja körbe: „A szabadság nem igazi, ha nem társul hozzá üdvösség (Heil) és megfordítva: ha az üdvösség nem jár szabadsággal, akkor nem valódi. Ezért az Istentől kapott szabadságot a maga tisztaságában kell megőrizni, ami konkrétan a bálványimádás terhének és szolgaságának elvetését jelenti. A bálvány, ha autoritássá válik, nem lehet dialógusra kelni vele. Elveszi a másik fél »szólesszabadságát«⁵ – olvashatjuk Orosz Gábor Viktor teológus írásában. A párbeszéd a szövegben az anya, Júlia figurája és Isten között folyamatos. Olyannyira az, hogy Júlia még ki is javít(hat)ja, aktualizálhatja a Mindenható szavait, amikor a gyerekeknek olvas fel a Bibliából. A szabadság teológiai értelmezése kapcsán kiemelendő még a lelki szabadság fogalma: „A keresztények nem a törvény szolgái, hanem a Szentléleké: belső szabadsággal, maguktól teszik azt, ami Isten akarata. Szabadságuk azt is jelenti, hogy Istenre figyelő lelkiismeretük szavára hallgat-

va és a testvérek lelkiismeretére való figyelemmel, felelősséggel élnek”.⁶ A politikai szabadság korlátozása tehát nem jár szükségszerűen a lelki szabadság elvesztésével, a döntés, hogy az ember életét Isten szolgálatába állítsa, továbbra is elérhető. Meglátásom szerint ily módon érthető meg a már idézett jelenet, amikor Nényu részesül az „örök rabszolgaságból”: „mától örökös rabszolga vagy, mondta neki, mert örökké szabad, nem hozzám és nem az én házam népehez tartozol, hanem az Örök-kévalóhoz, szabadságotól senki meg nem foszthat téged”. (19.)

A Visky család szabadsága a Bibliában, a könyvben rejlik, a „száműzetésben” ez lesz az otthonuk. Így lesznek a „D. O.”-sok, azaz a kényszerlakhellyel rendelkező, gyakorlatilag otthonalannak nyilvánított emberek Isten, azaz Deo „megjegyzettjei”.⁷ A könyv címe is ez (*Deo*) lett volna a szerző eredeti tervei alapján, de Visky András saját bevallása szerint tudta, hogy mindez túlságosan absztrakt irányba toltta volna el az értelmezést, és számított arra, hogy a kiadónak nem tetszene ez a megoldás.⁸

A *Kitelepítés*ben a szabadság tematizálásával szorosan összekapcsolódik a szerelemé is: „maga a történet fogadta magába [Nényut], ami ha magával ragad, soha nem akarsz kilépni belőle, megszűnik előtted minden más lehetőség, erre még Isten sem tud jobb szót, mint a szerelem”. (34.) Ez a szerelem tulajdonképpen az egybeolvadás szimbóluma, önmagunk teljes odaadása – szabad akaratunk-

ból – a másikkal. Az apa legnagyobb szerelme – az anya mellett – az Isten, ezért sem lehet kérdés számára, hogy bizonyos szempontból nézve a családja sorsát feláldozza mindennek oltárán. A regényben, de a recepcióban is visszatérő felvetés, hogy az apa miért nem helyezte az ő és a saját biztonságukat előtérbe: miért folytatta a rendszer felől nézve „agitatív” prédikátori tevékenységét. Mindezt ismét meg lehet közelíteni szabadság és hit összekapcsolása felől: „Az *autonómia* az egyén saját belső törvényszerűségeinek való megfelelést jelenti: az autonóm személyiség a saját maga által kialakított erkölcsi szabályok, elvek, értékek mentén hozza meg egzisztenciális döntéseit, melyek révén saját önrendelkezését, önállóságát és erkölcsi függetlenségét nyilvánítja ki. A *heteronómia* ezzel szemben az egyéneken kívüli szabályok, törvények betartásának erkölcsi szemlélete, amelyben a törvényeket az énnél magasabb, külső hatalom szabja meg. A teológiai gondolkodás ezt a horizontális rendszert egészíti ki egy felül-

ről jövő, vertikális szemponttal: a *teonómia* minden erkölcsi törvény forrását Istenben fedezi fel; a helyes és igaz cselekvés kritériumait az isteni törvényekből vezeti le.⁹ Az apa úgy érzi, valójában akkor árulná el gyerekeit, ha másként cselekedne, ha abbahagyná az ígéhirdetést. Ez a börtönévei után sem változik meg, egyik prédikációjában felteszi a kérdést: „Kie Erdély?” Ennek a felvetésnek az aktuális politikai helyzetben elképesztő súlya van (jönnek is a válaszok: „mégsem az legfőbb hadúr [Ceașescué – M. T.]” [410.]), az édesapa gondolkodásrendszerében azonban mindez ismét az isteni szabadság kérdésköréhez kapcsolódik: „de a mienk sem, mert az Úré, ahhoz pedig, hogy a mienk legyen, ami most szemmel láthatóan nem a mienk, ahhoz, mondta a Lélek, szabadoknak kellene lennünk, de nem vagyunk” (410.).

Visszatérve a műfaji kérdésre, a *Kitelepítés* kevertségéhez az is hozzátartozik, hogy az „aparegények” hosszú sorába is beilleszthető. Az apa úgy lesz meghatározó, hogy csak a hiányával és a köré szőtt történetek révén van jelen a család életében. A család női figurái viszont annál kézzelfoghatóbbak, összetett jellemük, bátorságuk, erejük és karizmájuk gyakran felülmúlja a férfiakét – számomra ez a regény egyik legüdítőbb vonása. A szabadság mindent felülíró vágya az anya szempontjából ugyanolyan erős, mint férje esetében: „férje előtt a szabadságnak adta oda magát mindentől” (113.). Ennek ellenére

a halál által elnyerhető szabadságot visszautasítja, és csodálatos módon visszatér az életbe, gyermekeihez. Nényu esete szintén idetartozhat, aki önként vállalja, hogy őt is kitelepítsék a Visky családdal együtt, annak ellenére, hogy nincs velük rokon kapcsolatban, és ő maga nem „D. O.”-s. Ő segít nekik egyfajta átjárást biztosít a gulág világából a „kinti” világba.

Érdekes módon pont a főszereplő, a legkisebb fiú, András történetében lesz a legkevésbé evidens a szabadság kérdése, aki a regény végén beolvad a katonák akarat nélküli maszszájába. Pedig apja a következő útravalóval engedi el: „*mindent szabad a szabadnak*” (421.). András alakját meghatározza, hogy élete korai, fontos szakaszát a gulágban tölti, nem találkozik másfajta közeggel. Apját sem ismeri meg, még a fényképeken sem, hiszen nagyon kicsi volt akkor, amikor elvitték tőlük. Az apátlanság motívuma a szabadság kérdésével is összekapcsolódhat: „A fiaknak adott Lélek teszi a kiskorú gyermeket tudatos fiúvá [Gal 4,5–6; Róm 8,15]. Mivel a Lélek a szabadság Lelke [Róm 8,2], éppen mint fiak szabadok a törvénytől, a fiúság a szabadságuk [a *hiüiosz* és az *eleutherosz* szinonim fogalmak]. E Lélek által tudnak ugyanis »Abbát« kiáltani [Gal 4,6].”¹⁰ Az, hogy András hogyan él ezzel a fiúi szabadsággal, miután „visszakapja” apját (akinek az alakjára több ízben is ráíródik az Atya alakja), a többrészesre tervezett sorozat következő könyveiből kiderülhet. ■ ■ ■

JEGYZETEK

- 1 Lásd erről: BÉRES Norbert, *Fejadagok Kisjézusa*, KULTER.hu, 2023. január 21., <https://www.kulter.hu/2023/01/visky-andras-kitelepites-kritika/> (Hozzáférés: 2023. május 2.)
- 2 Van, amikor az Isten egy elveszett gyermek (interjú Visky Andrással), készítette LABORCI Dóra, Könyvesblog, 2022. szeptember 20., https://konyvesmagazin.hu/nagy/visky_andras_kitelepites_interju.html (Hozzáférés: 2022. május 2.). A regényszövegben pedig: „az Örökévalóról sem tudjuk, hol van, de ő legalább mindenütt jelen van, ennyiben hasonlít az apátokra, az apátok meg az Örökévalóra, az apátok mindenütt jelen van nekünk, csak éppen itt nincs velünk.” (209.)
- 3 Például: DOMJÁN Edit, *Deások. Visky András: Kitelepítés*, Revizor, 2022. december 19., <https://revizoronline.com/hu/cikk/9938/visky-andras-kitelepites> (Hozzáférés: 2022. május 2.)
- 4 Uo.
- 5 Orosz Gábor Viktor, *Szabadság valamitől – szabadság valamire? A szabad akarat kérdésének néhány aspektusa*, Credo, 2011/2., 8.
- 6 Uo., 9.
- 7 Van, amikor az Isten egy elveszett gyermek (interjú Visky Andrással), készítette LABORCI Dóra, Könyvesblog, 2022. szeptember 20., https://konyvesmagazin.hu/nagy/visky_andras_kitelepites_interju.html (Hozzáférés: 2022. május 2.).
- 8 Uo.
- 9 Orosz Gábor Viktor, *Szabadság valamitől – szabadság valamire? A szabad akarat kérdésének néhány aspektusa*, Credo, 2011/2., 11. (2. lábjegyzet).
- 10 *Keresztyén bibliai lexikon*, szerk. Dr. BARTHA Tibor., Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1993, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztyen-bibliai-lexikon-C97B2/5-sz-CA54E/szabadsag-CA61E/> (Hozzáférés: 2023. május 2.)

■ **Murza Tímea** 1992-ben született Budapesten, jelenleg is itt él. Az ELTE BTK Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén tanársegéd, emellett szerkesztő és kritikus.